

ਵਾਰਿਸ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੌਸ਼

ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੈਨੀ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਵਾਰਿਸ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੋਸ਼

ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੈਨੀ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

WARIS MUHAVRA KOSH (In Punjabi)

Dr. Pritam Saini

ਵਾਰਿਸ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੋਸ਼

ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੈਨੀ

ਸੰਪਾਦਨ :

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ

(ਸਾ. ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ)

ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ

(ਖੋਜ ਸਹਾਇਕ)

© ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ: 2008

ਕਾਪੀਆਂ: 1000

ਕੀਮਤ: 13 ਰੁਪਏ 00 ਪੈਸੇ

0220 - ਕੋ. ਤੇ. ਉ. ਭਾ. ਕੋ. - 1524

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ: ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਛਾਪਕ: ਭਾਰਤੀਆ ਇਲੈਕਟ੍ਰਕ ਪ੍ਰੈਸ, ਜਲੰਧਰ

ਰਾਹੀਂ: ਕੰਟਰੋਲਰ, ਛਪਾਈ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਨਰੇਆ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਦਰਪਣ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਲਗਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ, ਹਾਵ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਦੁਖ ਦਰਦ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪਰ੍ਹੋਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਚਿਆਈਆਂ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਅਮਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਵਰਗਾ ਮੁੱਲਵਾਨ ਕਾਰਜ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕ੍ਰਮ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ; ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੁਆਧੀ ਅਤੇ ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾਉਣੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਕੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦੋ-ਭਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ੀ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ-ਹਿੰਦੀ ਕੋਸ਼, ਹਿੰਦੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼, ਉਰਦੂ-ਪੰਜਾਬੀ-ਹਿੰਦੀ ਕੋਸ਼, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਉਰਦੂ ਕੋਸ਼ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਛਪਾਈ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾੰਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਤ੍ਰੈ ਭਾਸ਼ੀ ਕੋਸ਼ (ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਬੰਗਾਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਮਰਾਠੀ ਆਦਿ) ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਖੌਤਾਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਾਣ ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੋਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਿਰਕੱਢ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੈਨੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਵਾਰਿਸ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਵੀ ਇਸੇ ਲੜੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਹੈ।

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਖਨ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਂ 1708 ਈ. ਤੋਂ 1780 ਈ. ਤੱਕ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਣਥਕ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾ ਸਦਕਾ ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਦਰਯੋਗ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕਮਾਲ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਇਰੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਤਰਾਂ ਤਾਂ ਮੁਹਾਵਰੇ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬੋਲੀ ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ, ਸਰਲ ਤੇ ਠੇਠ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ, ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਂਵਾਲ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਸੱਸੀ ਪੁਨੂੰ, ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਆਦਿ ਕਿੱਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਕਿੱਸੇ ਹਨ।

ਵਾਰਿਸ-ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੋਸ਼ ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੈਨੀ ਦੀ ਸ਼ਬਤ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਉਪਰੰਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ

ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਭਲੀਭਾਂਤ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਭਾਗ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਸਾ. ਡਿ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ(ਕੋਸ਼) ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕੋਸ਼ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਗੇ।

ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ
ਡਾਇਰੈਕਟਰ
ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ

(ੳ)

ਉਠ ਬਲੇਦੇ ਦਾ ਸਾਥ ਹੋਣਾ

ਅਨਜੋੜ ਹੋਣਾ, ਅਯੋਗ ਸੰਗਤ ਹੋਣਾ
'ਅੰਮਾਂ ਆਵੇ ਤਾਂ ਭਾਬੀ ਥੋਂ ਵੱਖ ਹੋਈਏ,
ਸਾਥ ਉਠ ਬਲੇਦੇ ਦਾ ਛੱਡੀਏ ਨੀ'

ਉਦਾਸੀਆਂ ਪਹਿਣਨਾ

ਫਕੀਰਾਂ ਜਾਂ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭੋਸ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ,
ਵਿਰਕਤ ਹੋਣਾ, ਸੰਨਿਆਸ ਲੈਣਾ
'ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡ ਉਦਾਸੀਆਂ ਪਹਿਣ ਲਈਆਂ,
ਸੱਯਦ ਵਾਰਿਸ ਹੁਣ ਵਾਰਿਸ- ਸੁਾਹ ਹੋਇਆ'

ਉਪਰ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਲਾਹੁਣਾ

ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨਾ, ਮਦਦ ਕਰਕੇ
ਇੱਕਲੇ ਜਾਂ ਬੇਸਹਾਰਾ ਛੱਡ ਦੇਣਾ
'ਉਪਰ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਲਾਹੀ ਲੈਂਦੀ,
ਕੇਹੇ ਕਲਾ ਦੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਨੀ ਹੈ'

(ਅ)

ਅਕਦ ਬੰਨ੍ਹਣਾ

ਨਿਕਾਹ ਪੜਾਉਣਾ, ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ
'ਲੈ ਸੱਦ ਗਵਾਹ ਵਕੀਲ ਦੇਵੇ,
ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਅਕਦ ਬੰਨ੍ਹਾਵਣਾ ਈ'

ਅਕਲ ਦੇ ਕੋਟ ਹੋਣਾ

ਬਹੁਤ ਅਕਲਮੰਦ ਹੋਣਾ
'ਤੁਸੀਂ ਅਕਲ ਦੇ ਕੋਟ ਅਯਾਲ ਹੁੰਦੇ,
ਲੁਕਮਾਨ ਹਕੀਮ ਦਸਤੂਰ ਹੈ ਜੀ'

ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਵਕਤ ਲੰਘਾਣਾ

ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਡੰਗ ਟਪਾਣਾ,
ਜੀਵਨ ਘੋਲ ਵਚ ਬਹੁਤਾ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇ ਕੇ
ਰਹਿਣਾ
'ਅੱਖੀਂ ਮੀਟਕੇ ਵਕਤ ਲੰਘਾਈਏ ਨੀ,
ਇਹੁ ਜੱਗ ਹੈ ਬੱਦਲਾਂ ਫਾਉਂ ਹੀਰੇ'

ਅਖਾਰਾ ਮਚਣਾ

ਘੋਲ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਛਿੜਨਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਚਲ ਯਾਰ ਮਨਾ ਆਈਏ,
ਐਥੇ ਨਵਾਂ ਅਖਾਰਾ ਮੱਚਦਾ ਏ'

ਅੱਖੀਆਂ ਸੋਕਣਾ

ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਨਾ, ਹੁੱਸਨ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਮਾਨਣਾ
'ਰਾਉਂ ਰਾਜਿਆਂ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਦਾਉ ਲਾਏ,
ਜ਼ਰਾ ਜਾਏ ਕੇ ਅੱਖੀਆਂ ਸੋਕਣੇ ਨੂੰ'

ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਣਾ

ਪਿਆਰ ਪਾਣਾ, ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨਾ
'ਸਿਰ ਜਾਏ ਨਾ ਯਾਰ ਦਾ ਸਿਰ ਦੀਜੈ,
ਸ਼ਰਮਾਂ ਰੱਖੀਏ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਦੀਆਂ'

ਅੱਖੀਆਂ ਕੱਢਣਾ

ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਤੱਕਣਾ, ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਘੁਰਨਾ
'ਜ਼ੋਰੀ ਰੱਖ ਕੇ ਅਣਖ ਤੇ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰਤ,
ਕੱਢ ਅੱਖੀਆਂ ਹੋਰ ਬੀ ਵੁੱਟਿਆ ਈ'

ਅੱਖੀਆਂ ਕੱਢਣਾ

ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਤੱਕਣਾ, ਰੋਥ ਨਾਲ ਘੁਰਨਾ
'ਜ਼ੋਰੀ ਰੱਖ ਕੇ ਅਣਖ ਤੇ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰਤ,
ਕੱਢ ਅੱਖੀਆਂ ਹੋਰ ਬੀ ਵੁੱਟਿਆ ਈ'

ਅੰਗ ਲਾਣਾ

ਸਰੀਰਕ ਸੰਪਰਕ ਰਖਣਾ
'ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੰਗ ਲਾਇਆ,
ਗੁਆਹ ਹਾਲ ਦਾ ਮੈਂ ਰੱਬ ਪਾਕ ਕੀਤਾ'

ਅੱਗ ਲੈਣ ਆਏ ਘਰ ਸਾਂਭ ਲੈਣਾ

ਬੋੜੀ ਵਸਤੂ ਲੈਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ
ਸਾਰੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣਾ
'ਅੱਗ ਲੈਣ ਆਈਏ ਘਰ ਸਾਂਭਉ ਈ,
ਇਹ ਤੇਰਾ ਹੈ ਬਾਪ ਨਾ ਮਾਈਆਂ ਦਾ'

ਅਗਸਤ ਕਰਨਾ

ਉਂਗਲੀ ਕਰਨਾ, ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਤੁਹਮਤ ਲਗਾਣਾ
'ਚਲ ਕਰੋ ਅਗਸਤ ਵਰਿਸਤਿਆਂ ਨੂੰ,
ਤੁਸੀਂ ਅਸਲ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀਆਂ ਨਾਨੀਆਂ ਹੋ'

- ਅੱਘ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਮਾਨ ਵਧਾਣਾ, ਨਿਰਖ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ
 'ਲਈਏ ਅੱਘ ਚੜ੍ਹਾਏਕੇ ਵੱਧ ਪੈਸਾ,
 ਪਰ ਤੇਲ ਥੀ, ਘੱਟ ਨਾ ਤੋਲੀਏ ਨੀ'
- ਅਜਗੋਬ ਦੀਆਂ ਹੁਜ਼ਤਾਂ ਉਠਾਣੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਜਾਂ ਉਜਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਜੈਸੇ
 ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਕੀਤੇ ਹੋਣ
 'ਘਰ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਝੇੜੇ,
 ਅਜਗੋਬ ਦੀਆਂ ਹੁਜ਼ਤਾਂ ਉਠਾ ਨਾਈਂ'
- ਅੰਤ ਪਾਣਾ ਸਮਝਣਾ, ਹਕੀਕਤ ਜਾਣਨਾ
 'ਵਿਚ ਤ੍ਰਿੰਝਣਾਂ ਗਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ ਤਉਂਦਾ,
 ਅੰਤ ਓਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਇਆ ਈ'
- ਅੰਦਰੋਂ ਹਿਲਣਾ ਸੰਤੋਖ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਸਾਬੁਤੀ ਜਾਂ ਸਬਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ,
 ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ
 'ਲੱਖ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਹਲਕ ਜਾਂਦਾ,
 ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੱਲੀਆਂ ਨੀ'
- ਅੰਦਰੋਂ ਹਿੱਲੇ ਹਿੱਲੇ ਹੋਣਾ ਸਾਬੁਤੀ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰਹਿਣਾ,
 ਵਿਭਾਚਾਰੀ ਹੋਣਾ
 'ਲੱਖ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਹਲਕ ਜਾਂਦਾ,
 ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੱਲੀਆਂ ਨੀ'
- ਅੰਨ੍ਹੇ ਚੂਹੇ ਤੇ ਥੋਥੇ ਧਾਈਂ ਮੂਰਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਰਥ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, (ਜੇ ਧਾਨਾਂ
 ਵਿਚੋਂ ਚਉਲ ਕੱਢ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਛਿਲੜ ਹੀ ਰਹਿ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ)
 'ਗੰਢਾਂ ਹੱਥ ਆਈਆਂ ਤੁਸਾਂ ਗੁੰਡੀਆਂ ਦੇ,
 ਅੰਨ੍ਹੇ ਚੂਹੇ ਤੇ ਥੋਥਿਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਦਾ'
- ਅਪਰਾਧ ਪੈਣਾ ਵੱਡਾ ਅੰਨਿਆਂ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤੀ ਅਣਹੋਣੀ ਜਾਂ
 ਅਸਚਰਜ ਗੱਲ ਹੋਣੀ
 'ਮੁੱਠੀ ਮੁੱਠੀ ਹਾਂ ਏਡ ਅਪਰਾਧ ਪੌਦੇ,
 ਧੀਆਂ ਸੱਦ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮਾਰਦੇ ਹੋ'

- ਅਰਸ਼ ਦਾ ਕਿੰਗਰਾ ਢਾਹੁਣਾ ਉਚੀ ਪਦਵੀ ਖੋਹਣੀ, ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਮਾਹੋਲ ਤੇ
ਵਾਂਝੇ ਕਰਨਾ, ਖਿੜੇ ਮਨ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨਾ
'ਰਲ ਰੰਨ ਖਸਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਠੱਠ ਕੀਤਾ,
ਮੇਰਾ ਅਰਸ਼ ਦਾ ਕਿੰਗਰਾ ਢਾਹਿਉ ਜੇ'
- ਅਲਖ ਲਾਹੁਣਾ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮਾਰਨਾ, ਜਿਸਮ ਤੋਂ ਰੂਹ ਵੱਖ ਕਰਨਾ
'ਸਰਵਾਹੀਆਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਅਲਖ ਲਾਹਾਂ,
ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪਨਾਹ ਜੇ ਟੁੰਗਿਆਂ ਦੀ'
- ਅੱਲੜਾ ਘਾਉ ਉਚੇੜਨਾ ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁਖੀ ਕਰਨਾ, ਪੀੜਤ ਦੀ ਪੀੜ ਵਿਚ
ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ
'ਮਜਰੂਹ ਸਾਂ ਗਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ,
ਮੇਰਾ ਅੱਲੜਾ ਘਾਉ ਉਚੇੜਿਆ ਨੇ'
- ਅਵੱਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚਾਣੀਆਂ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹ ਫੜਨੇ, ਭੈੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ
'ਆਉ ਟਲੀਂ ਕੁਆਰੀਏ ਡਾਰੀਏ ਨੀ,
ਕੇਹੀਆਂ ਚਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਵੱਲੀਆਂ ਨੀ'
- ਅੜਤਣੇ ਪੜਤਣੇ ਪਾੜਨਾ 'ਬੇਲਿਹਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਰਦੇ ਫਾਸ਼ ਕਰਨੇ, ਬੇ-
ਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਗਾਲ਼ੀ ਗਲੋਚ ਕਰਨਾ
'ਜੱਟੀ ਬੋਲ ਕੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਕਸਰ ਕੱਢੀ,
ਸਭੇ ਅੜਤਣੇ ਪੜਤਣੇ ਪਾੜ ਸੁੱਟੇ'
- ਅੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਨਾ
'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਅੜੀ ਬੱਧੀ,
ਹੱਥ ਧੋਏ ਜਹਾਨ ਥੀ ਚੱਲੀਆਂ ਨੀ'
- ਆਸ ਉਮੀਦ ਦਾ ਰੱਸਾ ਵੱਢਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨਾ
'ਆਈ ਮੇਲ ਤਾਂ ਜੱਨਤੋਂ ਮਿਲੇ ਧੱਕੇ,
ਰੱਸਾ ਆਸ ਉਮੀਦ ਦਾ ਵੱਢਿਆ ਈ '
- ਆਸ ਦਾ ਰਾਸ ਹੋਣਾ ਆਸ ਦਾ ਪੁੱਗਣਾ, ਉਮੀਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ
'ਇਕ ਚੁੱਤੜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਫਰਨ ਭੌਂਦੇ,

ਅੱਜ ਆਸ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਰਾਸ ਹੋਈ'

ਆਸ ਦੇ ਤੰਬੂ ਤਾਣਨਾ

ਨਿਰਾਸੇ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਸੰਸਾਰਕ
ਪਦਾਰਥਾਂ ਜਾਂ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਂਘ ਰਖਣਾ
'ਮੰਗ ਖਾਏ ਕੇ ਸਦਾ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦੇ,
ਤੰਬੂ ਆਸ ਦੇ ਇਹ ਨਾ ਤਾਣਦੇ ਨੀ'

ਆਸ ਪੁਜਾਣਾ

ਉਮੀਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਜਾਂ ਇੱਛਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ
'ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਓਸ ਨੇ ਲਏ ਤਰਫੇ,
ਕਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਆਸ ਪੁਜਾਈਏ ਨੀ'

ਆਸ ਪੁੰਨਣੀ

ਉਮੀਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ, ਕੰਮ ਬਣਨਾ
'ਤਲਾ ਹੋਇਆ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਸ ਪੁੰਨੀ,
ਰੱਬ ਵਿਛੜਾ ਯਾਰ ਮਿਲਾਇਆ ਨੀ'

ਆਹ ਪੈਣੀ

ਬਦ-ਦੁਆ ਲਗਣੀ, ਦੁੱਖੀ ਦਾ ਸਬਰ ਪੈਣਾ
'ਪੈਰ ਪਕੜ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਕਰੀ ਰਾਜੀ,
ਨਹੀਂ ਏਸ ਦੀ ਆਹ ਪੈ ਜਾਸੀਆ ਨੀ'

ਆਨੇ ਪਸਾਰਨਾ

ਦੀਦੇ ਫਾੜ ਫਾੜ ਕੇ ਦੇਖਣਾ, ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਘੁਰ ਕੇ ਵੇਖਣਾ
'ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ
ਪਸਾਰਦੇ ਆਨਿਆਂ ਹੋ'

ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਲੰਘਾਉਣਾ

ਆਪਣੀ ਔਧ ਪੁਗਾਣਾ, ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਬਿਤਾਣਾ
'ਨਸ਼ੋਰਵਾਂ ਛੱਡ ਬਗ਼ਦਾਦ ਟੁਰਿਆ,
ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਲੰਘਾ ਗਿਆ'

ਆਪਣੇ ਆਹਰ ਆਣਾ

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੱਦੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਜਾਂ ਉਕਸਾਹਟ
ਦੇ ਆਉਣਾ, ਆਪਣੇ ਉਦੱਮ ਨਾਲ ਪੁੱਜਣਾ
'ਵਕਤ ਫਜ਼ਰ ਦੇ ਉਠ ਸਹੇਲੀਓ ਨੀ,
ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਹਰ ਹੀ ਆਵਣਾ ਜੇ'

ਆਪੇ ਲਾਣਾ ਆਪੇ ਬੁੱਝਾਣਾ

ਖੁਦ ਹੀ ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਸੁਲਹ
ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨਾ, ਨਾਲ ਉਕਸਾਉਣਾ ਨਾਲ
ਸਾਂਤ ਕਰਨਾ

‘ਗੱਲ ਆਖ ਕੇ ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਮੁੱਕਰ ,
ਆਪੇ ਲਾਂਵਦਾ ਆਪੇ ਬੁਝਾਉਂਦਾ ਈ’

ਐਤਵਾਰ ਨਾ ਪੁੱਛਣਾ

ਵਿੱਲ ਨਾ ਲਾਣਾ, ਛੇਤੀ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭਣਾ ਜਾਂ
ਅਮਲ ਕਰਨਾ

‘ਐਤਵਾਰ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਖੇੜਿਆਂ ਨੇ ,
ਜੋਗੀ ਆਂਦਾ ਨੇ ਸੀਸ ਮੁਨਾਂਵਣੇ ਨੂੰ’

ਐਂਸੀਆਂ ਪਾਣਾ

ਧਰਤੀ ਤੇ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਹ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਂ
ਨਾ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਕਿਆਫ਼ਾ ਲਗਾਣਾ

‘ਕਦੀ ਸੰਗਲੀ ਸੱਟ ਕੇ ਸੁਗਨ ਵਾਚੇ,
ਕਦੇ ਸੁਆਹ ਤੇ ਐਂਸੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਨੀ’

(ੲ)

ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਹੱਟ ਤੇ ਵਿਕਣਾ

ਸਿਵਾਏ ਇਸ਼ਕਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕਰਨਾ,
ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਹੋਰ ਸਭ ਧੰਦੇ ਭੁੱਲ
ਜਾਣਾ

‘ਉਹ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਹੱਟ ਵਿਕਾਏ ਰਿਹਾ,
ਮਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰਦਾ ਪਿਆ ਸੀ ਨੀ’

ਇਸ਼ਕ ਪੁੱਗਣਾ

ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਣਾ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਮਿਲਣ
ਹੋਣਾ

ਇਹ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਪੁੱਗੇ,
ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੁਖੀਲੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ਵੇ’

ਇਕ ਚੋਰ ਤੇ ਦੂਜੇ ਚਤਰ ਬਣਨਾ

ਨਾਲੇ ਚੋਰ ਤੇ ਨਾਲੇ ਚਤਰ ਬਣਨਾ, ਆਪ ਹੀ
ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ, ਆਪ ਹੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣਾ,

‘ਇਕ ਚੋਰ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਚਤਰ ਹੋ ਕੇ,
ਰਾਹ ਜਾਂਦੜੇ ਨੂੰ ਸੈਨਾ ਮਾਰਨੀ ਹੈ’

ਇਕ ਤੋਂ (ਥੋ)ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣਾ, ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ
'ਚੇਰ ਚੌਧਰੀ ਯਾਰਨੀ ਪਾਕਦਾਮਨ,
ਤੂਤ ਮੰਡਲੀ ਇੱਕ ਥੋ ਚਾਰ ਹੋਈ'

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਧੌਣ ਮੌਤ ਦਾ ਨੇੜੇ ਆਣਾ
ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਣਾ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਪਛਤਾਵਸੋਂ ਬੰਦਗੀ ਨੂੰ,
ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜਾਂ ਧੌਣ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਿਆ ਈ'

ਇਲਮ ਦਾ ਧਨੀ ਹੋਣਾ ਵੱਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਗਿਆਤਾ ਹੋਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਇਹ ਇਲਮ ਦਾ ਧਨੀ ਡਾਢਾ,
ਖੋਲ੍ਹ ਕਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੀ'

(ਸ)

ਸਹੀ ਕਰਨਾ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨਾ, ਠੀਕ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਵਾਨ
ਕਰਨਾ, ਅਨੁਮਾਨ ਪੂਰਵਕ ਨਿਸ਼ਚਾ
ਕਰਨਾ, ਸਮਝਣਾ
'ਘੁੱਟ ਬਹੇਂ ਚਰਾਈ ਤੂੰ ਮੱਝੀਆਂ ਦੀ,
ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਈ ਕੋਈ ਕਿਰਤ ਮੀਆਂ'

ਸ਼ੱਕਰ ਵਿਚ ਪਿਆਜ਼ ਘੋਲਣਾ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜਨਾ, ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ
ਮੰਦੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ
'ਦੀਦ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਵੇਖਣਾ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ,
ਸ਼ੱਕਰ ਵਿਚ ਪਿਆਜ਼ ਨਾ ਘੋਲੀਏ ਨੀ'

ਸੰਗਤਾਂ ਤਾਰਨਾ ਸੁਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨਾ
'ਇਸ ਜੱਟ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਤਾਰ ਓਵੇਂ,
ਜਿਵੇਂ ਅਗਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤਾਰੀਆਂ ਨੇ'

ਸੌਚ ਨਤਾਰਨਾ ਝੂਠ ਸੌਚ ਵਖਰਿਆਉਣਾ, ਅਸਲੀਅਤ
ਦੱਸਣੀ, ਦਰੁਸਤ ਕਰਨਾ
'ਘਰ ਬਾਰ ਥੀਂ ਚਾਏ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ,
ਹੋਰ ਆਖ ਕੀ ਸੌਚ ਨਤਾਰਨਾ ਏ'

- ਸਤਰ ਬਹਿਣਾ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ, ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਣਾ
'ਘੋਰੇ ਆਖਿਆਂ ਸਤਰ ਜੇ ਬਹੇ ਨਹੀਂ,
ਵੇਰਾਂ ਏਸ ਦੀ ਧੋਣ ਤਲਵਾਰ ਮੀਆਂ'
- ਸਫਾ ਗਾਲਣੀ ਪੂਰੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਨੀ, ਵੰਸ ਮਿਟਾਣਾ
'ਕੈਰੋਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀ ਸਫਾ ਗਾਲ ਦਿੱਤੀ,
ਜੁਰਾ ਗੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਿਆਰੀਓ ਨੀ'
- ਸਫਾ ਨਿਘੋਰਨਾ ਪੂਰ ਦੇ ਪੂਰ ਡੋਬਣਾ, ਬਹੁਤੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਨਾ
'ਤੇਬਾ ਕਰੇਂ ਤਕਸੀਰ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ ਤੇਰੀ,
ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਫਾ ਨਿਘੋਰੀਆਂ ਨੀ'
- ਸਬਰ ਦੇ ਪੈਰ ਧੋਣੇ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਕਰਨਾ, ਜਬਤ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ,
ਭੜਕਾਹਟ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣਾ
'ਰੰਨਾਂ ਦੇਣ ਗਾਲ਼ੀਂ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਰਹੀਏ,
ਐਡੇ ਸਬਰ ਦੇ ਪੈਰ ਕਿਸ ਧੋਵਣੇ ਨੀ?'
- ਸ਼ਰਮਾਂ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ ਰੱਖਣਾ, ਵਫਾ ਪਾਲਣਾ
'ਸਿਰ ਜਾਏ ਨਾ ਯਾਰ ਦਾ ਸਿਰ ਦੀਜੈ,
ਸ਼ਰਮਾਂ ਰੱਖੀਏ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਦੀਆਂ'
- ਸਰ੍ਹੋਂ ਜਮਾਣਾ/ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਜਮਾਣਾ ਅਸੰਭਵ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਰ ਵਿਖਾਣਾ
'-ਇਹ ਨੱਗ ਜੇ ਮਾਝੀ ਵੱਡਾ ਖੋਟਾ,
ਸਿਹਰ ਜਾਣਦਾ ਸਰ੍ਹੋਂ ਜਮਾਵਣੇ ਦਾ'
- ਸਾਈਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਖਾਣਾ ਮਾਲਿਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਰੋਣਾ
'ਦੇਵੇਂ ਹੀਰ ਰਾਝਾ ਰਾਤੀਂ ਕਰਨ ਮੋਜਾਂ,
ਮੱਝੀਂ ਖਾਣ ਖੜੀਆਂ ਸਿਰ ਸਾਈਆਂ ਦਾ'
- ਸਾਕ ਸਹੇੜਨਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜਨਾ, ਸਾਂਝ ਪਾਣੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ
ਬਣਾਨਾ
'ਪੰਜਾਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ -ਇਹ ਮੁਜਾਵਰਨੀ ਏ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਧਰੋਂ ਸਾਕ ਸਹੇੜਿਆ ਨੇ'

ਸਾਂਗ ਲਾਣਾ ਨਕਲ ਉਤਾਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਚਾਲ ਢਾਲ, ਗੱਲ
ਬਾਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹਰਕਤਾਂ ਦਾ ਅਭਿਨਯ ਕਰਨਾ
'ਭਲਾ ਕੁਆਰੀਏ ਸਾਂਗ ਕਿਉਂ ਲਾਵਣੀ ਹੈ,
ਚਿੱਥੇ ਹੋਂਠ ਕਿਉਂ ਪਈ ਬਣਾਵਣੀ ਹੈ'

ਸਾਜ਼ ਬਣਾਣਾ ਗੰਢ ਤੁਪ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ
ਲਈ ਏਕਾ ਕਰਨਾ, ਗੋਂਦ ਗੁੰਦਣਾ
'ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਜੇ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਘਰੀ ਜਾਈਏ, ਨਾਲ
ਸਹਿਤੀ ਦੇ ਸਾਜ਼ ਬਣਾਈਏ ਜੀ'

ਸਾਂਝ ਚੁੱਕਣਾ ਸੰਪਰਕ ਟੁੱਟਣਾ, ਮਿਲਵਰਤਨ ਖੜਮ ਹੋਣਾ
'ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਾਂਝ ਚੁੱਕੀ,
ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਸਮਤਾਂ ਜੰਗਲੀ ਚਲੀਆਂ ਨੀ'

ਸਾਣ ਚੜ੍ਹਾਣਾ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨਾ
'ਖੂਨੀ ਥਾਂਕੀਆ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ,
ਨੈਣਾਂ ਖੀਵੀਆਂ ਸਾਣ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਨੀ'

ਸਾਦ ਚੜ੍ਹਨਾ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨਾ ਦਾ
ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ
'ਚੜ੍ਹੀ ਸਾਦ ਬਹਾਲੀਆਂ ਖੇਤਿਆਂ ਨੂੰ,
ਬਰਤਰਵੀ ਤੇ ਮਹੀਵਾਲ ਕੀਤੇ'

ਸਾਰਾ ਜਹਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ,
ਹਸੀਨ ਜਲਵੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋਣੇ
'ਤਦੋਂ ਇਹ ਸਭ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ,
ਜਦੋਂ ਘੁੰਡ ਨੂੰ ਜਰਾ ਉਤਾਰੀਏ ਨੀ'

ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਬਹੁਤੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣੀ, ਕਿਸੇ ਮੰਦੀ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਨਾ
ਰੋਕਣਾ ਟੋਕਣਾ, ਹਰ ਕੰਮ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ
ਕੇ ਆਦਤ ਵਿਗਾੜਨਾ
'ਮਰਨ ਹੋਣ ਸੇ ਰਖਦੇ ਹੋਠ ਸੋਟੇ,
ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮੀਆਂ ਨੇ'

ਸਿਰ ਤੇ ਕੁੰਡਾ ਹੋਣਾ

ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤੇ ਰੁਅਬ, ਸ਼ਾਸਨ, ਕਾਬੂ ਜਾਂ
ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਣਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾਣ ਦਾ
ਅਖਤਿਆਰ ਹੋਣਾ

‘ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਡਰੇ ਓਸ ਚਾਕ ਕੋਲੋਂ,
ਸਿਰ ਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਹਦਾ ਕੁੰਡਾ ਜੇ’

ਸਿਰ ਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਝੱਲਣਾ

ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਅਪਮਾਨ ਜਾਂ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਹਿਣ
ਕਰਨੀ

‘ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਮੁਰਾਦ ਬਲੋਚ ਸਾਈਆਂ,
ਤੈਰੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਿਰ ਤੇ ਝੱਲਣੀ ਹਾਂ’

ਸਿਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜੜੀਆਂ ਪਾਉਣਾ

ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰੋਗ ਲਗਾਉਣਾ, ਪ੍ਰੀਤ ਚੱਕਰ ਵਿਚ
ਫਸਾ ਦੇਣਾ

‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਹੋਰ ਨਾ ਦਾਉ ਲਗੇ,
ਸਿਰ ਪ੍ਰੇਮ ਜੜੀਆਂ ਚਾਇ ਪਾਵਣੇ ਹਾਂ’

ਸਿਰ ਵੇਚਣਾ

ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣਾ, ਆਪਾ ਵਾਰਨਾ
‘ਝੱਲਾ ਬੋਲਿਆਂ ਵਿਚ -ਇਹ ਫਿਰੇ ਤੋਂਦਾ,
ਸਿਰ ਵੇਚਦਾ ਮੈਂ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਉੱਤੇ’

ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਦਾਉ ਲਾਣਾ

ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਹੋਣਾ
‘ਦਾਉ ਰਾਜਿਆਂ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਦਾਉ ਲਾਏ,
ਜ਼ਰਾ ਜਾਏ ਕੇ ਅੱਖੀਆਂ ਸੇਕਣੇ ਨੂੰ’

ਸਿਰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ

ਸਿਰ ਤਲੀ ਤੇ ਰਖਣਾ, ਬਹੁਤ ਨਿਰਭੈ ਹੋਣਾ
‘ਧਨ ਮਾਲ ਗਿਆ ਸਿਰ ਵੱਖ ਕਰਕੇ,
ਦੀਦਬਾਜ਼ ਆਸ਼ਕ ਦੀਦ ਮਾਰਦੇ ਨੀ’

ਸਿਰੇ ਲਾਹੁਣਾ

ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਨਾ, ਪੱਤ ਲਾਹੁਣਾ, ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਹੋਣਾ
‘ਜੇ ਮੈਂ ਹੱਥ ਲਾਵਾਂ ਸਿਰੇ ਲਾਹ ਠੰਦੀ,
ਚਾਇ ਘੱਤਦੀ ਚੀਖ ਚਿਹਾਰਤੀ ਵੇ’

ਸਿਕਲ ਚੜ੍ਹਾਣਾ

ਚਮਕਾਣਾ, ਸੋਭਾ ਵਧਾਣਾ, ਓਘਾੜਨਾ

‘ਅੱਗੇ ਚਾਕ ਜੀ ਖਾਕ ਕਰ ਸਾੜ ਸੁੱਟਾਂ, ਉਹਦੇ
ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸ਼ਕਲ ਚੜ੍ਹਾਵਣੀ ਹਾਂ’

ਸਿਕਲਾਤ ਦੇ ਬਇਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ

ਅਸੰਭਵ ਕੰਮ ਜਾਂ ਅਣਹੋਣੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ
ਕਰਨਾ

‘ਨਿਰਾਸ ਉਦਾਸ ਹੋਏ ਇਸ਼ਕ ਕੋਲੋਂ,
ਸਿਕਲਾਤ ਦੇ ਬਇਆਂ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆਂ ਈ’

ਸਿਰ ਤੇ ਅੱਵਲ ਸੱਵਲ ਆਣਾ

ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਆਉਣੇ, ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਦਿਨ ਵੇਖਣੇ

‘ਲੱਖ ਸਿਰੀ ਅੱਵਲ ਸੱਵਲ ਆਵਣ,
ਯਾਰ ਯਾਰਾਂ ਥੀਂ ਮੁਲ ਨਾ ਤਜਦੇ ਨੀ’

ਸੀਸ ਵੇਚਣਾ

ਸਿਰ ਦੇਣਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣਾ, ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣਾ ,
ਜਾਨ ਨਿਸਾਰ ਕਰਨਾ

‘ਜਿਨਾ ਸਿਦਕ ਯਕੀਨ ਤਹਿਕੀਕ ਕੀਤਾ,
ਰਾਹ ਰੱਬ ਦੇ ਸੀਸ ਵਿਕਦੜੇ ਨੇ’

ਸੀਖ ਉੱਤੇ ਚਾੜ੍ਹਨਾ

ਹਿਰਦਾ ਤਪਾਣਾ, ਬਹੁਤ ਕਸ਼ਟ ਦੇਣਾ, ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ
ਦੇਣੀ

‘ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਲੈ ਤੇੜੀਏ ਪੱਟਿਆਂ ਨੂੰ,
ਚਾੜ੍ਹ ਸੀਖ ਉੱਤੇ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਏ’

ਸੀਵਣਾ ਫਾੜਨਾ ਕਰਨਾ

ਲਗਾਣਾ ਬੁਝਾਣਾ, ਫੱਟੇ ਕੁਟਣੀਆਂ ਦਾ ਪੰਦਾ
ਕਰਨਾ

‘ ਅਸੀਂ ਜੀਓ ਦੀ ਮੈਲ ਚੁਕਾਏ ਥੇਠੇ ,
ਵੱਤ ਕਰਾਂ ਨਾ ਸੀਵਣਾ ਪਾੜਨਾ ਏ’

ਸੁਆਲ ਪਾਣਾ

ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣਾ

‘ਅਸੀਂ ਤੁੱਖ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤੇ ,
ਆਣ ਸੁਆਲ ਖੁਦਾਏ ਦੇ ਪਾਵਦਾ ਈ’

ਸੁੱਤੇ ਅੱਧ ਵੰਡਾਣਾ

ਬਿਨ੍ਹਾ ਮੇਹਨਤ ਕੀਤੇ ਅੱਧੀ ਕਮਾਈ ਲੈ ਜਾਣਾ

‘ਸਾਥੋਂ ਫੈਲ ਸੇ ਅੱਧ ਵੰਡਾਏ ਸੁੱਤੀ,

ਲੋਕ ਕਿਧਰੇ ਯਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਈ'

ਸੁੱਤ ਨਾਗਾਂ ਨੂੰ ਛੇੜਨਾ

ਫੂੜੀ ਪੰਗੇ ਲੈਣਾ, ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ
ਸਹੇੜਨਾ

'ਜੇ ਤਾਂ ਮੰਤਰ ਕੀਲਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ,
ਐਵੇਂ ਸੁੱਤੜੇ ਨਾਗ ਨਾ ਛੇੜੀਏ ਨੀ'

ਸੁੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਜਗਾਣਾ

ਠੱਪੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਛੇੜਨਾ ਜਾਂ ਨਸਰ ਕਰਨਾ

'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਸੁੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ,
ਲੰਡੇ ਰਿੱਛ ਨੇ ਫੇਰ ਜਗਾਇਆ ਈ'

ਸੁਰਮੇ ਵਿਚ ਸੁਰਮਚੂ ਲਵੇੜਨਾ

ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਰੂਪ ਦੇਣਾ, ਨਾਰੀ ਨਾਲ
ਸੇਜ ਮਾਨਣਾ

'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਗਿਰਦ ਹੀ ਰਹਿਾ ਤੋਂਦਾ,
ਸੁਰਮੇ ਸੁਰਮਚੂ ਨਹੀਂ ਲਵੇੜਿਆ ਨ'

ਸੂਲ ਅੰਗਿਆਰੇ ਢੋਣਾ

ਬੇਹਦ ਕਸ਼ਟ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣਾ

'ਤੁਸਾਂ ਸਾਹੁਰੇ ਜਾਏ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ, ਅਸੀਂ ਢੋਏ ਹਾਂ
ਸੂਲ ਅੰਗਿਆਰਿਆਂ ਨ'

ਸੇਜ ਮਾਨਣਾ

ਕਾਮ ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਨਾ

'ਉਠ ਗੁਸਲ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਾਣ ਦੋੜੇ,
ਸੇਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਾਣੀਆਂ ਨੇ'

ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗੱਧੇ ਨੂੰ ਡਾਹੁਣੀ ਜਾਂ
ਪੁਉਣੀ

ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਇੱਟ ਮੋਰੀ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣੀ, ਅਣਜੋੜ
ਕਰਨਾ

'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਜਾਣਦੀ ਮੈਂ ਕਮਲੀ,
ਪੁਰਸ਼ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗੱਧੇ ਨੂੰ ਡਾਹੁਣੀ ਏ'

ਸੈਤਾਨ ਦੀ ਕਲਾ ਜਗਾਣੀ

ਪੁਆੜਾ ਪਾਣਾ, ਫਸਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ

'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਵੇਖੋ ਟੰਗ ਲੰਗੀ,
ਸੈਤਾਨ ਦੀ ਕਲਾ ਜਗਾਵਦੀ ਹ'

ਸੈਤਾਨ ਦੀ ਨਾਨੀ ਹੋਣਾ

ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਜਾਂ ਮੱਕਾਰ ਹੋਣਾ
'ਚਲ ਕਰੋ ਅੰਗੁਸ਼ਤ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ,
ਤੁਸੀਂ ਸੈਤਾਨ ਦੀਆਂ ਨਾਨੀਆਂ ਹ'

ਸੈਤਾਨ ਨੇ ਜੀਭ ਚੱਟਣੀ

ਬੜਬੋਲਾ, ਮੂੰਹ ਫੱਟ, ਮੰਦਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ
ਭੌਕਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇਣਾ
'ਝੂਮਾਂ, ਰਾਵਲਾਂ, ਕੁੱਤਿਆਂ, ਜੱਟੀਆਂ ਦੀਆਂ,
ਜੀਭਾਂ ਧੁਰੇ ਸੈਤਾਨ ਨੇ ਚੱਟੀਆਂ ਨੀ'

ਸੈਫੀਆਂ ਫੂਕਣਾ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਨਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਪਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਚੜ੍ਹਿਆ,
ਖਲਕਤ ਸੈਫੀਆਂ ਫੂਕਦੀ ਆਂਵਦੀ ਹ'

ਸੋਟੇ ਹੇਠ ਰਖਣਾ

ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰਖਣਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੇਠ ਰਖਣਾ,
'ਮਰਦ ਹੋਣ ਸੇ ਰਖਦੇ ਹੇਠ ਸੋਟੇ,
ਸਿਰ ਦਾੜੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮੀਆਂ ਨੀ'

ਸੌਂਕ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣਾ

ਪ੍ਰੀਤ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਕੇ ਮੌਜ ਮੇਲਾ
ਕਰਨਾ, ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੁੱਠ ਚਾੜ੍ਹਨਾ
'ਜੇ ਹੀਰ ਜੱਟੀ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਉਠੋ,
ਰੰਗਣ ਸੌਂਕ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਰੰਗਣੀ ਹੈ'

(ਹ)

ਹੱਡ ਪੈਰ ਹਿਲਾਣਾ

ਤੁਰਨਾ ਫਿਰਨਾ, ਕੰਮਕਾਜ ਵਿਚ ਲਗਣਾ, ਸਰੀਰਕ
ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ
'ਜਾਏ ਮੰਜੀਉਂ ਉਠ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਟਲ ਕੇ,
ਹੱਡ ਪੈਰ ਹਿਲਾਏ ਕੇ ਚੁਸਤ ਹੋਵੇ'

ਹੱਥ(ਚ) ਨਾ ਹੋਣਾ

ਵੱਸ ਜਾਂ ਇਖਤਿਆਰ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਕਰਨ ਕਾਰਨ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਕਾਈ ਹੱਥ ਨਾਹੀ'

ਹਾਸੇ ਤੇ ਗੱਲ ਗੁਆਣਾ	ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਟਾਲ ਮਟੋਲ ਕਰਨਾ, ਹਾਸੇ ਮਜ਼ਾਕ 'ਚ ਗੁਆ ਦੇਣਾ 'ਆਪ ਕੁਮਕ ਗਈਏਂ ਨਾਲ ਖੋੜਿਆਂ ਦੇ, ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਗਵਾਈ ਆ ਹਾਸਿਆਂ ਤੇ'
ਹਾਮੀ ਭਰਨਾ	ਪੱਖ ਲੈਣਾ, ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਨਾ, ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨਾ 'ਵਾਰਿਸ ਨਹੀਂ ਦਾੜੀ ਕੰਨ ਨੱਕ ਪਾਟੇ, ਕੌਣ ਤਰੇਗਾ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਮੀਆਂ ਨੀ'
ਹਾਲ ਹਾਲ ਕਰਨਾ	ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਣਾ, ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਪੁਕਾਰਨਾ 'ਹਾਲ ਹਾਲ ਕਰੇ ਪਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ, ਐਡਾ ਕਹਿਰ ਤੇ ਖੁਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਜੇ'
ਹਾਲ ਹੀ ਹਾਲ ਪੁਕਾਰਨਾ	ਫ਼ਰਿਆਦ ਕਰਨਾ, ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਵਾਵੇਲਾ ਮਚਾਣਾ, ਦੁਹਾਈ ਦੇਣਾ 'ਇਹਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਚਲੀਏ ਪਰ੍ਹੇ ਅੰਦਰ, ਉਥੇ ਹਾਲ ਹੀ ਹਾਲ ਪੁਕਾਰੀਏ ਨੀ'
ਹਾਲ ਵੰਜਾਣਾ	ਹੁਲੀਆ ਵਿਗਾੜਨਾ, ਛਵੀ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ, ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ 'ਹੋਏ ਚਾਕ ਪਿੰਡੇ ਮਲੀ ਖਾਕ ਰਾਂਝੇ, ਕੰਨ ਖਾੜ ਕੇ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ ਈ'
ਹਾੜ ਬੋਲਣਾ	ਬਹੁਤ ਸੰਕਟ ਭਰੀ ਘੜੀ ਦਾ ਆਣਾ, ਵੱਡਾ ਤੂਫ਼ਾਨ ਆਉਣਾ 'ਦਿਲ ਚਾਇਆ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਮੁਲਖ ਉੱਤੋਂ, ਉਹਦੇ ਭਾਇ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਹਾੜ ਮੀਆਂ'
ਹਾਲੋਂ ਬੇਹਾਲ ਕਰਨਾ	ਮੰਦੀ ਬਾਬ ਕਰਨੀ, ਦੁਰਦਸਾ ਕਰਨੀ 'ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਹਾਲ ਬੇਹਾਲ ਕੀਤੋਂ, ਆਪ ਹੋਈਏਂ ਦਾਬਿਆਂ ਧਾਸਿਆਂ ਤੇ'
ਹੁਸਨ ਦੇ ਚੋਰ ਪੈਣਾ	ਕਿਸੇ ਹਸੀਨਾ ਜਾਂ ਰੂਪਵਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਲ ਵਿਚ

ਫਸਣਾ, ਕਿਸੇ ਸੁੰਦਰ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਗੁੱਝਾ ਪਿਆਰ
ਕਰਨਾ

‘ਓਸ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਅਸੀਂ ਫਕੀਰ ਹੋਏ,
ਜਿਸ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦੇ ਚੇਰ ਪਏ’

ਹੁੰਮਹੁਮਾ ਕੇ ਆਣਾ/ਧਾਣਾ

ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਟ ਕੇ ਆਉਣਾ, ਬਹੁਤ
ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭੱਜੇ ਆਣਾ

‘ਹੋਈ ਸੱਦ ਆਵਾਜ਼ ਜਟੇਟੀਆਂ ਨੂੰ,
ਕੁਤੀਆਂ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾਏ ਕੇ ਧਾਈਆਂ ਨੇ’

ਹੁਲਾਂ ਲੈਣੀਆਂ

ਹਉਕੇ ਲੈਣਾ, ਆਹਾਂ ਭਰਨਾ

‘ਕਦੇ ਲਏ ਹੁਲਾਂ ਕਦੇ ਝੁਲਦਾ ਈ,
ਕਦੇ ਰੋ ਪਿਆ ਤੇ ਕਦੇ ਹੱਸਿਆ ਈ’

ਹੇਲੀਓ ਹੇਲੀਓ ਕਰਨਾ/ਹੇਲੀ
ਹੇਲੀ ਕਰਨਾ

(ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ) ਯਾ ਅਲੀ, ਯਾ ਅਲੀ
ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਗਾ ਦੇ ਹੱਲਾ ਕਰਨਾ, ਧਾਵਾ ਬੋਲਣਾ

‘ਕਰਨ ਹੇਲੀਓ ਹੇਲੀਓ ਮਾਰ ਭਬਕਾਂ,
ਦੇਣ ਧੀਰੀਆਂ ਤੇ ਖਿੱਲੀ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ’

ਹੋਸ਼ ਗੁਆਉਣਾ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨਾ, ਚਕਿਤ ਕਰਨਾ, ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ
ਭੁਲਾ ਦੇਣਾ

‘ਡਾਰਾਂ ਖੁਬਾਂ ਦੀਆਂ ਮੇਲਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਆਏ,
ਹੁਰਾਂ ਪਰੀ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਗੁਆਉਂਦੀਆਂ ਨੀ’

(ਕ)

ਕਹਿਰ ਦਾ ਗੜ੍ਹਾ ਵੱਸਣਾ

ਕਿਸੇ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਨਾ, ਵੱਡੀ ਔਕੜ
‘ਚ ਫਸਣਾ

‘ਆਇਆ ਹੋਏ ਫਕੀਰ ਤਾਂ ਲੜੀ ਸਹਿਤੀ,
ਗੜ੍ਹਾ ਕਹਿਰ ਦਾ ਓਸ ਤੇ ਵੱਸਿਆ ਸੀ’

ਕਹਿਰ ਦੀ ਵਾਗ ਹਟਾਣਾ

ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਾਂ ਨਰਮ ਹੋਣਾ, ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਵੇਗ
ਪਰਤਾਉਣਾ ਜਾਂ ਮੋੜਨਾ

	'ਰਾਂਝਾ ਆਖਦਾ ਪਓ ਨਾ ਮਗਰ ਮੇਰੇ, ਕਦੇ ਕਹਿਰ ਦੀ ਵਾਗ ਹਟਾਈਏ ਜੀ'
ਕੱਖੋ ਲੱਖ ਕਰਨਾ	ਚਾਰੀਬ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਭੈੜੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ, ਬਦਹਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨਾ 'ਕੱਖੋ ਲੱਖ ਕਰ ਦੇਏ ਖੁਦਾ ਸੱਚਾ ਦੁੱਖ ਹੀਰ ਦਾ ਸਭ ਗਵਾਇਆ ਨੀ'
ਕੱਚ ਕਰਨਾ	ਛਲ ਜਾਂ ਬੇਵਫਾਈ ਕਰਨਾ 'ਅਸਾਂ ਕੱਚ ਕੀਤਾ ਰੱਬ ਸੱਚ ਕਰਸੀ, ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਵੈਲ ਜਗਾ ਬੈਠਾ'
ਕੱਛ ਪਵਾਣਾ	ਪੈਮਾਇਸ਼ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਧਰਤੀ ਨਪਵਾਉਣਾ 'ਹਜ਼ਰਤ ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਪੈਰ ਸਦਾਇ ਸਾਰੇ, ਤਾਈਆਂ ਜ਼ਮੀਂ ਨੂੰ ਕੱਛ ਪਵਾਈਆ ਈ'
ਕੱਛਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ	ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬਗਲਾਂ ਵਜਾਉਣੀਆਂ, ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਨੱਚਣਾ ਕੁੱਦਣਾ, ਕੱਛਾਂ ਵਜਾਉਣੀਆਂ 'ਕੱਛਾਂ ਮਾਰ ਸ਼ਰੀਕ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੇ, ਤਾਈਆਂ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਬਾਬ ਬਦਾਈਆਂ ਈ'
ਕੋਜ਼ਾ ਹੋਣਾ	ਛੁੱਟ ਜਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਅਣਗੌਲੀ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, ਬੀਤ ਜਾਣਾ, ਅਮਲ ਨਾ ਹੋਣਾ 'ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਝਾ ਦੀ ਕਜ਼ਾ ਨਮਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ, ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਏ ਇਬਲੀਸ ਵੀ ਨੱਚਦਾ ਏ'
ਕੰਡ ਦੇਣਾ	ਫਿਰਨਾ, ਚੰਗੇ ਦਾ ਮੰਦੇ ਚ ਬਦਲਾ, ਪਾਸਾ ਵੱਟਣਾ 'ਦਿਹਾਂ ਕੰਡ ਦਿਤੀ ਤਵੀਂ ਬੁਰੀ ਸਾਇਤ ਨਾਲ ਖੇੜਿਆਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬ ਕੀਤ'

ਕੰਨ ਲਪੇਟ ਕੇ ਨੱਸ ਜਾਣਾ

ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਸਰਾਫ਼ਤ
ਕਾਰਣ ਅਪਮਾਨ ਸਹਿ ਲੈਣਾ
'ਜਿਹੜਾ ਕੰਨ ਲਪੇਟ ਕੇ ਨੱਸ ਜਾਵੇ,
ਮਗਰ ਲਗ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੱਸੀਏ ਕਿਉਂ ?'

ਕੰਡ ਵਲਾ ਕੇ ਵੱਗਣਾ

ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਨੱਸਣਾ, ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਕੇ ਭੱਜਣਾ,
ਸ਼ਕਲ ਨਾ ਦਿਖਾਣਾ, ਮੂੰਹ ਫੇਰਨਾ
'ਖੈਰ ਲੈਂਦੇ ਦੀ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨੱਠਾ,
ਉਠ ਵੱਗਿਆ ਕੰਡ ਵਿਲਾਏ ਕੇ ਤ'

ਕੰਡ ਵਲਾਣਾ

ਖਿਸਕਣਾ, ਪਤਾ ਵਾਚਣਾ, ਪਿੱਠ ਦੇਣੀ, ਸਾਖ
ਛੱਡ ਜਾਣਾ
'ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਸਚਾਵੜੀ ਆਣ ਹੋਈ,
ਜੇਗੀ ਹੋਰੀ ਤੀ ਕੰਡ ਵਲਾਏ ਗਏ'

ਕਦਮ ਪਾਣਾ

ਆਣਾ, ਤਸਰੀਫ਼ ਲਿਆਣਾ, ਪਧਾਰਨਾ
'ਕਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਜੇਗੀੜਾ ਸਿੱਖ ਦਾਤਾ,
ਓਸ ਦੇ ਕਦਮ ਪਾਇਆਂ ਦੁੱਖ ਜਾਵਦੇ ਨੀ'

ਕੰਨ ਕਰਨਾ

ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਹੱਤਾ ਨਾ
ਦੇਣੀ, ਨਾ ਚੌਲਣਾ
'ਮੇਰਾ ਆਖਿਆ ਓਸ ਨਾ ਕੰਨ ਕੀਤਾ,
ਹੁਣ ਕਾਸ ਨੂੰ ਵੁਸਕਣਾ ਲਾਇਆ ਜ'

ਕੰਨ ਖਾਣਾ

ਰੋਲਾ ਪਾਣਾ, ਸੋਰ ਮਚਾਣਾ, ਬਹੁਤ ਬੋਲਣਾ
'ਅਤੇ ਢੇਕਿਆਂ ਮੁਫ਼ਤ ਜੇ ਕੰਨ ਖਾਏ,
ਚਾਇ ਬੇੜੀਓਂ ਜ਼ਿਮੀ ਤੋਂ ਮਾਰਨਾ ਹਾਂ'

ਕੰਨ ਧਰਨਾ

ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ
'ਗੌਰ ਕੰਨ ਧਰਿਆ ਇਹ ਕੌਣ ਆਇਆ,
ਕੋਈ -ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਦਰਦ ਖਵਾਹ ਮੇਰਾ'

ਕੱਪੜਪੜੀ ਕਰਨਾ

ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕਰਨਾ, ਖੂਬ ਕੁੱਟਣਾ, ਝਾੜ ਫੰਡ

	ਕਰਨੀ 'ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਜਦੋਂ ਕੱਪੜ ਧੜੀ ਹੋਵੇ, ਵੱਡੇ ਨੀਲ ਡਾਡਾਂ ਵੇਖੋ ਲਹਿਰੀਏ ਨੀ'
ਕਮਰ ਕੱਸਣਾ	ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ 'ਕਮਰਾਂ ਕੱਸ ਉਦਾਸੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈਆਂ, ਜੇਗੀ ਤੁਰਤ ਤਿਆਰ ਭੀ ਹੋਇਆ ਈ'
ਕਮਾਨ ਦੇ ਗੋਸ਼ੇ ਨਾਲ ਚੁੱਕਣਾ/ਲੈਣਾ	ਅੜ੍ਹੰਬ ਲੈਣਾ, ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣਾ 'ਤੂੰ ਤਾਂ ਜੋਗ ਲੀਤਾ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬੀ ਦੇ, ਗੋਸ਼ੇ ਨਾਲ ਕਮਾਨ ਦੇ ਚਾਇ ਲੀਤ'
ਕਰਜ਼ ਸਿਰੋਂ ਲਾਹਣਾ	ਰਿਣ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ, ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਕੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਣਾ 'ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਵੱਡਾ, ਸਿਰੋਂ ਲਾਹ ਓ ਦਿਲਬਰਾ ਵਾਸਤਾ ਈ'
ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਣਾ	ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕੋਸਣਾ, ਆਪਣੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਗਿਲਾ ਕਰਨਾ 'ਪਈ ਰੋਣੀ ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨੂੰ, ਕੁੱਝ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਨੀ ਹਾਂ'
ਕਲਾ ਦੇ ਖੂਹ ਨੂੰ ਗੋੜਨਾ	ਲੜਾਈ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ, ਪੰਗਾ ਸਹੇੜਨਾ 'ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਫਰੰਗ ਦੇ ਬਾਗ ਵੜ ਕੇ, ਓਸ ਕਲਾ ਕੇ ਖੂਹ ਨੂੰ ਗੋੜਿਆ ਸ'
ਕਲਾ ਦੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਨਾ	ਝਗੜੇ ਫ਼ਸਾਦ ਵਧਾਣਾ 'ਉਪਰ ਚਾੜ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਲਾਹਿ ਲੈਂਦੀ, ਕੋਹੇ ਕਲਾ ਦੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਨੀ ਹੈ'
ਕਲੀਲੀਆਂ ਚਾੜ੍ਹਨਾ	ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਣਾ 'ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਜਿਉਂ ਹਸਰ ਨੂੰ ਜਿਮੀਂ ਤਪੇ, ਜੀਉ ਵਿਚ ਕਲੇਲੀਆਂ ਚਾੜ੍ਹੀਆਂ ਨੀ'

ਕਲੇਜੇ ਪੁੱਖ ਪੈਣਾ

ਬਹੁਤ ਕਲੇਸ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਹੋਣੀ

‘ਗਏ ਟੁੱਟ ਸਤਰਾਣ ਤੇ ਅਕਲ ਵੁੱਥੀ,
ਮੇਰੇ ਪੁੱਖ ਕਲੇਜੜੇ ਪਈ ਜੇ ਨੀ’

ਕਾਗ(ਤੇ ਮੋਰ) ਉਡਾਣੇ

ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ
ਰਖਣੀ

‘ਪਏ ਕੋਲ੍ਹ ਦੇ ਕੋਤਮੇ ਸੱਤ ਰੋਏ,
ਅਸੀਂ ਕਾਗ ਤੇ ਮੋਰ ਉਡਾਰਨੇ ਹਾਂ’

ਕਾਂਗ ਕਰਨਾ

ਹੜ੍ਹ ਆਣਾ, ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪੁੱਜਣਾ, ਵਹੀਰਾਂ
ਘੱਤਣਾ

‘ਕੁੜੀਆਂ ਕਾਂਗ ਕੀਤੀ ਆਏ ਪਈ ਵਾਹਰ,
ਲੋਕਾਂ ਕੰਮ ਤੇ ਕਾਜ ਵਿਸਾਰਿਆ ਈ’

ਕਿਸੇ ਤੇ ਨਕਲ ਕਰਨਾ

ਖੂਬ ਕੁਟਾਈ ਕਰਨੀ, ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਲਾਸਾਂ ਪਾ
ਦੇਣੀਆਂ

‘ਨਿਕਲ ਝੱਟ ਕੀਤਾ ਸਹਿਤੀ ਰਾਵਲੇ ‘ਤੇ,
ਪਾਸੇ ਤੰਨਿਓ ਨੇ ਨਾਲ ਕੋਹਣੀਆਂ ਦੇ’

ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮੂਤਣਾ

ਮੂਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਪੂਰੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ
ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਨਾ

‘ਘਰ ਮਹਿਰ ਦੇ ਕਾਸ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਜਾਣਾ,
ਸਿਰ ਮਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮੂਤਣੇ ਹਾਂ’

ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਨ ਪਾਣੀ

ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਖ਼ਬਰ ਕਰ ਦੇਣੀ

‘ਮੇਰਾ ਯਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਥੇ ਪਹੁੰਚ ਮੀਆਂ,
ਕੰਨ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਏਤਨੀ ਪਾਏ ਦੇਣੀ’

ਕਿਸੇ ਦੇ ਭਾ ਦੀ ਔਖੀ ਬਣਨੀ

ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਫਸਣਾ, ਸੰਕਟ ਗ਼ਸਤ ਹੋਣਾ

‘ਅਸਾਂ ਵਿਆਹ ਆਂਦੀ, ਰੁੰਜ ਫਾਹ ਆਂਦੀ,
ਸਾਡੇ ਭਾਇ ਦੀ ਬਣੀ ਔਖੜੀ ਠਹੀ’

ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋੜ ਹੋਣਾ

ਕੋੜੇ ਸੰਵਾਦ ਬੋਲਣੇ, ਬਦ ਕਲਾਮੀ ਕਰਨਾ

‘ਰਹੇ ਔਤ ਨੱਖਤਰੀ ਕੰਨ ਸੁੰਢੀ,

	ਜਿਹੜੀ ਨਾਲ ਮਲੰਗਾਂ ਦੇ ਕੇੜ ਹੋਏ'
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਤਲੇ(ਥਲੇ) ਨਾ ਲਿਆਣਾ	ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਰਤਣਾ 'ਨਾਲ ਕਿਬਰ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਮਸਤ ਫਿਰਦਾ, ਨਜ਼ਰ ਤਲੈ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਿਆਵਦਾ ਏ'
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟੰਗਣੇ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਨਾ	ਬੇਹਯਾਈ ਨਾਲ ਗੱਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣਾ 'ਪੁਣੇ ਦਾਦੇ ਪੜਦਾਦੜੇ ਜੋਗੀੜੇ ਦੇ, ਸਭੇ ਟੰਗਣੇ ਤੇ ਸਾਕ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ'
ਕਿੱਲੇ ਪੱਟ/ਪੁੱਟ ਹੋਣੀ	ਉਜਾੜ ਜਾਂ ਸੁਨਸਾਨ ਹੋਣੀ, ਮੁਕੰਮਲ ਹਿਜਰਤ ਜਾਂ ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਹੋਣਾ 'ਕਿੱਲੇ ਪੱਟ ਹੋ ਗਈ ਵਿਚ ਵਿਹੜਿਆਂ ਦੇ, ਰਹੀ ਇਕਨਾ ਵਿਚ ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੇ'
ਕਿੜਾਂ ਪੈਣੀਆਂ	ਖਬਰਾਂ ਆਉਣੀਆਂ, ਭਣਕਾਂ ਪੈਣੀਆਂ 'ਕਿੜਾਂ ਪੌਦੀਆਂ ਮੁੱਠੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ , ਕਿਸੇ ਸੁਣੇ ਨੀ ਖੂਹਣੀਆਂ ਗਾਲੀਆਂ ਦੇ'
ਕੂਤਬਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਛੱਡਣਾ	ਧਰਤ ਡੋਲਣਾ, ਬਹੁਤ ਕਹਿਰ ਟੁੱਟਣਾ 'ਹਾਥੀਲ ਕਾਥੀਲ ਦੀ ਜੰਗ ਹੋਈ ਛੱਡ ਗਏ ਨੇ ਕੂਤਬ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ'
ਕੁਫਰ ਤੋਲਣਾ	ਸੁਠ ਬੋਲਣਾ 'ਅੰਤ ਇਹ ਜਹਾਨ ਹੈ ਛੱਡ ਜਾਣਾ, ਐਡੇ ਕੁਫਰ ਅਪਰਾਧ ਕਿਉਂ ਤੋਲੀਏ ਨੀ'
ਕੂਚ ਕਰਨਾ	ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰਨਾ 'ਲੈ ਕੇ ਜੋਗ ਜਾਂ ਰਾਏ ਨੇ ਕੂਚ ਕੀਤਾ, ਲੱਗੇ ਡਗੜੇ ਕੂਚ ਨਗਾਰਿਆਂ ਨੂੰ'

(ਖ)

- ਖੇਤ ਕਰਨਾ
ਯੁਧ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਰ ਮੁਕਾਣਾ
'ਘੱਤ ਕ੍ਰੋਧ ਜੋ ਰਾਮਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ,
ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੇਤ ਕਰਾਇਆ ਈ'
- ਖਹਿੜੇ ਪੈਣਾ
ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਜਾਣਾ, ਝੇੜਾ ਲਾਉਣਾ, ਜਿੰਦ ਕਰਨੀ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਖਹਿੜੇ ਨਾ ਪਈਏ,
ਕੰਨ ਪਾਟਿਆਂ ਰੱਬ ਦਿਆਂ ਪੱਟਿਆਂ ਦੇ'
- ਖਚਰ ਪੈ ਡਾਹੁਣਾ
ਆਢਾ ਲਾਣਾ, ਜਿੰਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ
'ਡੱਬੀਪੁਰੇ ਦਿਆ ਝੱਲ ਵੱਲਲਿਆ ਵੇ,
ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਖਚਰ ਪੈ ਡਾਹਿਆ ਈ'
- ਖਬਰ ਲੈਣਾ
ਸਾਰ ਲੈਣਾ, ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕਰਨਾ, ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣਾ
'ਤੁੱਖਾ ਜਾਏ ਮਾਹੀ ਮੱਝੀ ਨਾਲ ਛਿੜਿਆ,
ਉਸ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੀਤੀ'
- ਖਰਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮਗਰ ਲਗਣਾ
ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨੀ,
ਪੁੱਸ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ
'ਰਾਂਝਾ ਬਣਕੇ ਖਰਚ ਹੈ ਮਗਰ ਲੱਗਾ,
ਜੇਗੀ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਸਭ ਲਾਏ ਰਿਹਾ'
- ਖਲੇ ਤਲੇ ਲਹਿ ਜਾਣਾ
ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਧਸਣਾ, ਗ਼ਰਕ ਹੋਣਾ, ਦਿਲ ਦਾ
ਡੁੱਬਣਾ
'ਤੁਸਾਂ ਇਹ ਜਦੋਂ ਕਨੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ,
ਖਲੀ ਤਲੀ ਹੀ ਮੈਂ ਲਹਿ ਗਈ ਜੇ ਨੀ'
- ਖੰਨੇ ਖੂਹ ਪਾਣਾ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ
ਸੁੱਟਣੇ

'ਲੱਗੇ ਵੱਸ ਖੰਨੇ ਖੁਹ ਪਾਵਣੀ ਹੈ,
ਸੜੀ ਬਲੀ ਨੂੰ ਲੁਤੀਆਂ ਲਾਵਣੀ ਹੈ'

ਖੰਮ ਮਾਰਨਾ/ਠੋਕਣਾ

ਪੱਟਾਂ ਜਾਂ ਡੋਲਿਆਂ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਕੁਸ਼ਤੀ
ਕਰਨ ਲਈ ਵੰਗਾਰਣਾ
'ਭਲਕੇ ਖੁਹ ਤੇ ਜਾਏ ਕੇ ਕਰੇ ਕੁਸ਼ਤੀ,
ਇਕ ਦੂਸਰੀ ਨੂੰ ਖੰਮ ਮਾਰਿਉ ਨੇ'

ਖਾਕ ਉਡਾਣਾ

ਖੇਹ ਉਡਾਣਾ, ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਨਾ
'ਜਾਏ ਗੀਰ ਅੱਗੇ ਹੰਮ ਘਤੀਆਂ ਨੇ,
ਬੱਚਾ ! ਕੇਹੀ ਉਡਾਈਆ ਖਾਕ ਮੀਆਂ'

ਖਾਕ ਹੋਣਾ

ਮਰਨਾ, ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ
'ਵਾਰਿਸ, ਸਾਹ ਜਾਂ ਆਕਬਤ ਖਾਕ ਹੋਣਾ,
ਏਥੇ ਆਪਣੀ ਸਾਨ ਵਧਾਈਏ ਕਿਉਂ ?'

ਖਾਕ ਕਰਨਾ

ਹੌਂਦ ਮਿਟਾ ਦੇਣਾ, ਆਪਾ ਖੇਹ ਦੇਣਾ
'ਸਰਵਰ ਹੋਏ ਕੇ ਔਲੀਆ ਅੰਥੀਆ ਦਾ,
ਅੱਗੇ ਹੱਕ ਦੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾਕ ਕੀਤਾ'

ਖਾਤਰ ਤਲੇ ਨਾ ਲਿਆਣਾ

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਤੁੱਛ
ਸਮਝਣਾ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਥਾਨ ਨਾ ਦੇਣਾ
'ਸਰਦਾਰ ਹੈ ਖੁਬਾ ਦੇ ਕ੍ਰਿਵਣਾਂ ਦੀ,
ਖਾਤਰ ਤਲੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਿਆਵਣੀ ਹੈ'

ਖਾਮੀ ਕਰਨਾ

ਖਰਾਬੀ ਕਰਨਾ, ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ,
ਖਾਮਕਾਰੀ ਕਰਨਾ
'ਸਿਰ ਕੱਪ ਤੇ ਨਾਲ ਸਲਵਾਹਨੇ ਦੇ,
ਵੇਖ ਰੰਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੀ'

ਖਾਰੀ ਹੇਠ ਤਾਰੇ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਦੱਬਣਾ

ਅਸੰਤਵ ਜਾਂ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਜਾਂ ਕਾਰਜ
ਕਰਨਾ

‘ਸੱਪ ਰੱਸੀਆਂ ਦੇ ਕਰਨ ਮਾਰ ਮੰਤਰ,
ਤਾਰੇ ਦੋਦੀਆਂ ਨੇ ਹੇਠ ਖਾਰੀਆਂ ਦੇ’

ਖਿਆਲ ਪੈਣਾ

ਰਟ ਲਾਣੀ, ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਇਕੋ ਗੱਲ ਦੇ
ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਜਾਣਾ
‘ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾ ਪਵੋ ਅਤੀਉ,
ਨਹੀਂ ਖਟੋ ਕੁਝ ਏਸ ਵਪਾਰ ਉੱਤੇ’

ਖਿੱਲੀ ਮਾਰਨਾ

ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹੱਸਣਾ, ਕਹਿਕਹਾ ਮਾਰਨਾ ਜਾਂ
ਲਗਾਣਾ
‘ਪਾਣੀ ਭਰਦੀਆਂ ਕੰਜ ਕੁਆਰੀਆਂ ਸਨ,
ਵੇਖ ਜੋਗੀੜੇ ਨੂੰ ਖਿੱਲੀ ਮਾਰੀਏ ਨੀ’

ਖੰਭ ਦੇ ਕੁੱਕੜ ਕਰਨੇ

ਰੱਸੀ ਦੇ ਸੱਪ ਬਣਾਉਣਾ, ਝੂਠੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਗੱਲ
ਨੂੰ ਅਸਲ ਜਾਂ ਸਹੀ ਗੱਲ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ
‘ਮੰਤਰ ਮਾਰ ਕੇ ਖੰਭ ਦਾ ਕਰੋ ਕੁੱਕੜ,
ਬੋਰ ਨਿੰਮਦਾ ਕਰੋ ਨਮੋਲੀਆਂ ਦਾ’

ਖੂਹ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜਾਂ ਮੁੜ ਗੋੜਨਾ

ਫੇਰ ਭਾਸ਼ੁੜੀ ਵਿਚ ਫਸਣਾ, ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਕਸਟ
ਦਾਇਕ ਕੰਮ ਫਿਰ ਆਰੰਭਣੇ
‘ਅਸੀਂ ਲਾਹ ਪੰਜਾਲੀਆਂ ਜੋਗ ਫੋਡੇ,
ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਮੁੜ ਖੂਹ ਨੂੰ ਗੋੜਦੀਆਂ ਹੋ’

ਖੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ

ਕਤਲ ਕਰਨਾ
‘ਪੇਟ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਖੁਰਾਬੀਆਂ ਨੀ,
ਪੇਟ ਵਾਸਤੇ ਖੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨੇ ਨੀ’

(ਗ)

ਗੰਢ ਫੇਰਨਾ

ਨੋਕ ਜਾਂ ਸੁਭ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ
ਸੱਦਾ ਘੱਲਣਾ, ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ
‘ਗੰਢ ਫਿਰੀ ਰਾਤੀਂ ਵਚ ਖੇੜਿਆਂ ਦੇ,
ਘਰੇਘਰੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰਿਉ ਨੇ’

ਗਦਾ ਚੜ੍ਹਨਾ

ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣ ਜਾਣਾ, ਗਦਾਈ ਜਾਂ ਫਕੀਰੀ
ਕਰਨਾ

‘ਰਾਂਝਾ ਖੱਪਰੀ ਪਕੜ ਕੇ ਗਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ,
ਸਿੰਗੀ ਦਵਾਰ ਹੀ ਦਵਾਰ ਵਜਾਉਂਦਾ ਏ’

ਗਧੇ ਚੜ੍ਹਾਣਾ

ਨਸਰ ਕਰਨਾ, ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ, ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ
ਕਰ ਕੇ ਖੇਤੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣਾ
‘ਓਇ ਮੁਰਖ ਧੁੰਮ ਕਿਉ ਪਾਵਣੀ ਸੀ,
-ਇਹ ਸੁਰਤ ਨਾ ਗਧੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਸੀ’

ਗਧੇ ਦੀ ਅੱਤੀ ਬੰਨਣਾ

ਪੱਕੀ ਜਿੰਦ ਕਰਨਾ, ਜਿੰਦਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਨਾ ਟਲਣਾ
‘ਤਾਬੀ ਏਸ ਜੇ ਗਧੇ ਦੀ ਅੱਤੀ ਬੱਧੀ,
ਅਸੀਂ ਰੰਨਾਂ ਦੀ ਚੌਚਰ ਹਾਰੀਆਂ ਹਾਂ’

ਗਰਦ ਹੋਣਾ

ਖ਼ਾਕ ਹੋਣਾ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋਣਾ
‘ਹਾਵਣ ਲੱਕ ਲੁਟਾਏ ਕੇ ਗਰਦ ਹੋਇਆ,
ਕਾਰਨ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਹੈ ਹਤਿਆਰੀਓ ਨੀ’

ਗਰਬ ਗੁਮਾਨ ਦੇ ਤੰਬੂ ਤਾਨਣਾ

ਘਮੰਡ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕਰਨਾ, ਆਕੜ ਦਿਖਾਣੀ
‘ਰੰਨਾਂ ਖੋਹ ਫਕੀਰ ਦੀਆਂ ਰਾਹ ਮਾਰੋ,
ਤੰਬੂ ਗਰਬ ਗੁਮਾਨ ਦੇ ਤਾਣਿਆਂ ਜ’

ਗਲ ਵਿਚ ਪੁੱਲਾ ਤੇ ਮੂੰਹ
ਵਿਚ ਘਾਹ ਹੋਣਾ

ਫ਼ਰਿਆਦੀ ਬਣਨਾ, ਅਤੀ ਅਧੀਣ ਹੋਣਾ
‘ਗਲ ਪਲੂੜਾ ਇਸਕ ਦੇ ਕੀਝਿਆਂ ਦੇ,
ਮੂੰਹ ਘਾਹ ਓ ਦਿਲਬਰਾ ਵਾਸਤਾ ਈ’

ਗੱਲ ਗਿਣਨਾ

ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਮਤਾ, ਪਕਾਣਾ
‘ਅਤੀਓ ਆਓ ਖਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਗਿਣੋ,
ਸੱਚ ਘੱਲੀਆਂ ਸਤ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੇ’

ਗਲ ਪੱਲਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘਾਹ ਲੈਣਾ

ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਅਧੀਨਗੀ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ

‘ਕਹੀ ਮਾਉਂ ਤੇ ਬਾਪ ਦੀ ਅਸਾਂ, ਮੰਨੀ,
ਗਲ ਪੱਲਤਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘਾਹ ਮੀਆਂ’

ਗਲ ਵਚ ਪੱਲਾ ਪਾਣਾ ਨਿਵਣਾ, ਨੀਵਾਂ ਹੋਣਾ, ਨਿਮਾਰਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ
‘ਗਲ ਪੱਲਤਾ ਪਾ ਕੇ ਵੀਰ ਸਭੇ,
ਅਸੀਂ ਰੁਲਤਾ ਵੀਰ ਮਨਾਵਣੇ ਹਾਂ’

ਗਲ ਵਿਚ ਟੱਲੀ ਪਾਣਾ ਨਸਰ ਕਰਨਾ, ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ, ਸਭ ਦੇ ਧਿਆਨ
ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣਾ
‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆ ਧੀਉ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ,
ਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਪਾਂਵਦੇ ਹੈਨ ਟੱਲੀ’

ਗੱਲੋਂ ਗਲਾਇਣ ਕਰਨਾ ਬਾਤ ਦਾ ਬਤੰਗੜ ਬਣਾਉਣਾ, ਝਗੜਾ
ਵਧਾਣਾ
‘ਕਰਾਂ ਗੱਲੋਂ ਗਲਾਇਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ,
ਗਲ ਏਸ ਦੇ ਰੇਸਟਾ ਪਾਉਣੀ ਹਾਂ’

ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਬੰਧ ਤੋੜਨਾ
‘ਤੇਇੰ ਖੋਹ ਕੇ ਬਾਪ ਦਾ ਲਿਆ ਵਿਰਸਾ,
ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲੋਂ ਚਾ ਲਾਹਿਉ ਜੇ’

ਗਾਹ ਕਰਨਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਕਰਨਾ, ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ
‘ਰੰਨਾਂ ਦਹਿਸਿਰੇ ਨਾਲ ਕੀਹ ਗਾਹ ਕੀਤਾ,
ਗਜੇ ਭੋਜ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਗਾਮੀਆਂ ਨੀ’

ਗਾਹ ਘੱਤਣਾ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਿੱਧਣਾ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਲੱਭਣਾ ਜਾਂ
ਘੁੰਮਣਾ
‘ਧੁਆਂ ਸੁਆਹ ਖਲਾਰ ਕੇ ਭੰਨ ਹੁੱਕਾ,
ਗਾਹ ਘੱਤ ਕੇ ਲੁੱਡੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ’

ਗੂਣਾ ਪੈਣਾ ਫਾਲ ਨਿਕਲਣਾ, ਟੇਵਾ ਲਗਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ
ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾਣਾ, ਲਾਟਰੀ
ਪਾਣਾ

- ‘ਘਰੇ ਵਿਚ ਗੁਣਾ ਪੌਦਾ ਸੱਜਨਾਂ ਦਾ,
ਯਾਰ ਹੋਰ ਨਾਹੀ ਕਿਸੇ ਗੁੱਠ ਗਿਆ’
- ਗੈਬ ਚਾਣਾ** ਅੱਤ ਚੁੱਕਣਾ -ਅਲੋਕਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ
‘ਮੂੰਹ ਘੁੱਟ ਰਹੀ, ਵਾਲ ਪੁਟ ਰਹੀ,
ਬੱਕ ਟੁੱਟ ਰਹੀ, ਗੈਬ ਚਾਇਆ ਈ’
- ਗੈਬ ਦਾ ਵਾਅਦਾ/ਵਾਇਦਾ ਘੱਤਣਾ** ਤੰਬਲ ਡੂਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣਾ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ
‘ਹੀਰ ਆਖਦੀ ਏਸ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਨੀ,
ਕੇਹਾ ਘੱਤਿਓ ਗੈਬ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਨੀ’
- ਗੈਬ ਦੇ ਤੂਤੀਏ ਬੋਲਣਾ** ਅਚਰਜ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ, ਅਨੋਖੇ ਇਲਜ਼ਾਮ
ਲਗਾਣਾ
‘ਮਾਏ ਚਾਕ ਬੋਲੇ, ਅਸੀਂ ਪੀਘ ਪੀਘਾਂ,
ਕੇਹੇ ਗਜਬ ਦੇ ਤੂਤੀਏ ਬੋਲਣੀ ਏ?’
- ਗੈਬ ਦੇ ਬੋਲ ਬੋਲਣਾ** ਅਲੋਕਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ, ਜੱਗੋਂ ਬਾਹਰੀਆਂ
ਜਾਂ ਅਚਰਜ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣੀਆਂ, ਵੱਡੀ ਉੱਜ
ਲਾਣੀ
‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਗੁਨਾਹ ਨਾ ਅਸਾਂ ਕੀਤਾ,
ਐਡੇ ਗੈਬ ਦੇ ਬੋਲਣੇ ਬੋਲਣੀ ਹੈ’
- ਗੈਰਤ ਪਾਲਣਾ** ਅਣਖ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣਾ, ਸਵੈਮਾਨ ਨਾ ਤੱਜਣਾ
‘ਸਿਆਲਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਸੱਥ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ,
ਤਲੇ ਆਦਮੀ ਗੈਰਤਾਂ ਪਾਲਦੇ ਨੀ’
- ਗੋਦੀ ਬਾਲ ਜੱਗ ਢੰਡੋਰਾ** ਕੁੱਛੜ ਕੁੜੀ ਸ਼ਹਿਰ ਢੰਡੋਰਾ, ਪਾਸ ਪਈ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ
ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਭਾਲਣਾ
‘ਗੋਦੀ ਬਾਲ ਢੰਡੋਰਤਾ ਜੱਗ ਸਾਰੇ,
ਜੀਉ ਸਮਝ ਲੈ ਖੇਤਿਆਂ ਵਾਲੀਏ ਨੀ’

(ਘ)

ਘੱਘਰੀ ਘੱਤ ਬਹਿਣਾ

ਡੇਰੇ ਪਾ ਲੈਣਾ, ਉਠਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲੈਣਾ
'ਘੱਤ ਘਰੀ ਬਹੇ -ਇਹ ਵੱਡਾ ਠੇਠਰ,
ਉਸਤਾਦਤਾ ਇਹ ਮਸੀਤ ਦਾ ਨੀ'

ਘੜੇ ਡੋਬ ਕਰਨਾ

ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਕੇ ਦੂਰ
ਘੱਲ ਦੇਣਾ, ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਧੀ ਨੂੰ
ਕਿਸੇ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ ਘਰੋਂ ਘੱਲ ਦੇਣਾ
'ਇੱਕੋ ਧੀਓ ਨੂੰ ਚਾ ਘੜੇ ਡੋਬ ਕਰੀਏ ,
ਰੱਬ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਕੀਤਾ'

ਘੁੱਮਰਾ ਘੱਤਣਾ

ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਭੰਗੜੇ ਪਾਏ ਜਾਂ ਨੱਚਣਾ
'ਜਦੋਂ ਮਿਲੀ ਵਧਾਈ ਜਾ ਖੇਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਲੁੱਡੀ ਮਾਰ ਕੇ ਘੁੱਮਰਾ ਘੱਤਦੇ ਨੀ'

ਘਿਉ ਸ਼ੱਕਰ ਹੋਣਾ

ਇਕਮਿਕ ਹੋਣਾ, ਰਲ ਮਿਲ ਜਾਣਾ, ਇਕ ਜਾਨ
ਦੇ ਕਾਲਿਬ ਹੋਣਾ
'ਇਹ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ ਘਿਉ ਸ਼ੱਕਰ,
ਪਰ ਜਿਉ ਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਦਸਦੀਆਂ ਨੀ'

ਘਿਉ ਦੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲਣਾ

ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣੀ, ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਕਰਨੀ
'ਦਿਆਂ ਦੂਰੀਆਂ ਘਿਉ ਦੇ ਬਾਲ ਦੀਵੇ ,
ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਜੇ ਸੁਣਾ ਮੈਂ ਆਉਂਦਾ ਈ'

ਘੁੱਟ ਵੱਟ ਕੇ ਦੁਖੜਾ ਪੀਵਣਾ

ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਦੁੱਖ ਸਹਿਣਾ
'ਰਾਂਝੇ ਆਖਿਆ ਮੂੰਹੋਂ ਕੀ ਬੋਲਣਾ ਮੈਂ,
ਘੁੱਟ ਵੱਟ ਕੇ ਦੁਖੜਾ ਪੀਵਣਾ ਈ'

ਘੋਲ ਕੇ ਪੀ ਜਾਣਾ

ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਛੱਡਣਾ, ਚੰਗੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਭਾਲ ਜਾਂ ਆਜ਼ਮਾ ਲੈਣਾ

‘ਅਸਾਂ ਜਾਦੂੜੇ ਘੋਲ ਕੇ ਸਭ ਪੀਤੇ,
ਕਰਾਂ ਬਾਵਰੇ ਜਾਦੂਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ’

ਘੋਲ ਘੱਤਣਾ

ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣਾ, ਮੋਹਿਤ ਹੋਣਾ, ਮਰ ਮਿਟਣਾ
‘ਨੈਣ ਮਸਤ ਕਲੋਜੜੇ ਵਿਚ ਧਾਣੇ,
ਹੀਰ ਘੋਲ ਘੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਈ’

ਜਾਂ

‘ਫਿਤ ਮਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈ ਘੋਲ ਘੱਤੀ,
ਰਾਤੀ ਸਾਂਭ ਮੱਝੀ ਘਰ ਆਵਣਾ ਈ’

(ਚ)

ਚਸਮਾਂ ਚਾਰ ਕਰਨੀਆਂ

ਅੱਖਾਂ ਚਾਰ ਕਰਨੀਆਂ, ਇਸ਼ਕਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ
‘ਜਾਂ ਮੈਂ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ ਅੱਗੋਂ ਲੜਨ ਲੱਗੀ,
ਲੱਜ ਲਾਹ ਕੇ ਚਸਮ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕੀਤਾ’

ਚੱਕ ਘੱਤਣਾ

ਵਲੇਵਾਂ ਮਾਰਨਾ, ਦੁਆਲੇ ਲਿਪਟਣਾ
‘ਜੁਲਫ ਨਾਗ ਵਾਂਗੂ ਚੱਕ ਘੱਤ ਬੈਠੀ,
ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਓ ਦਿਲਬਰਾਂ ਵਾਸਤਾਂ ਈ’

ਚੱਕ ਦਾ ਤਾਲ ਕਰਨਾ

ਖੂਹ ਦੇ ਚੱਕ ਪੁੱਟ ਕੇ ਤਾਲਾਬ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦਾ ਭਾਵ
ਹੈ, ਤਬਾਹ ਜਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ, ਹੇਠਲੀ ਉੱਤੇ
ਕਰ ਦੇਣਾ, ਹੁਲੀਆ ਵਿਗਾੜ ਦੇਣਾ
‘ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗੂ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਪੈ ਕੇ,
ਪੁੱਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਚੱਕ ਦਾ ਤਾਲ ਕੀਤਾ’

ਚੱਟੀ ਭਰਨਾ

ਹਰਜਾਣਾ ਦੇਣਾ, ਨੁਕਸਾਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ
‘ਮੁੱਲਾਂ, ਵੈਦ, ਹਕੀਮ ਠੈ ਜਾਣ ਪੈਸੇ,
ਕੋਹੀਆਂ ਚੱਟੀਆਂ ਗੈਬ ਦੀਆਂ ਭਰਾਂਗੇ ਨੀ’

ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹਨਾ

ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਾ, ਨਿਹਾਲ ਹੋਣਾ
‘ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਵੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਦਾ,

- ਰੰਮ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਕਰਨਾ   ਰਾਂਝਾ ਦਿਸਦਾ ਵਾਂਗ ਮਲਕੂਤ ਹੈ ਨੀ'
ਜਾਨ ਦਾ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਲੈਣਾ, ਸਭ ਕੁੱਝ ਲੈ ਲੈਣਾ
'ਸਾਡੇ ਰੰਮ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਕਰੋ ਕੋਈ,
ਜਿਹੜਾ ਜੀਉਂਦਾ ਦਾ ਰੋਗ ਗਵਾਂਵਦਾ ਈ'
- ਚਾਟ ਲਗਣਾ   ਸੁਆਦ ਪੈਣਾ, ਆਦਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ
'ਕਾਈ ਆਖਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਚਾਟ ਲੱਗੀ,
ਤਾਂਹੀ ਏਸ ਨੇ ਘਰੜ ਮੁਨਾਇਆ ਈ'
- ਚਾਰ ਚਸਮਾਂ ਦੀ ਘਮਸਾਨ ਹੋਣਾ   ਔਖਾਂ ਚਾਰ ਹੋਣਾ, ਔਖਾਂ ਲੜਨਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਥਾਉਂ ਦਮ ਮਾਰਨੇ ਦੀ,
ਚਾਰ ਚਸਮਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਘਮਸਾਨ ਹੋਈ'
- ਚਾਰ ਚੱਕ ਭੋਣਾ   ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਚਾਰੇ ਕੋਨੇ ਗਾਹੁਣੇ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਚ ਘੁੰਮਣਾ, ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਚਾਰੇ ਚੱਕ ਭੋਂਦੇ,
ਹਮੀਂ ਕੁਦਰਤਾਂ ਕੋ ਦੀਦ ਮਾਰਦੇ ਜੀ'
- ਚਿਹ ਚੜ੍ਹਨਾ   ਭੂਏ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਬਹੁਤ ਆਕੜਨਾ, ਹਠ ਕਰਨਾ
'ਰੰਨ ਆਵੇ ਵਿਗਾੜ ਤੇ ਚਿਹ ਚੜ੍ਹਦੀ,
ਫਕਰ ਆਏ ਜਾਂ ਕਹਿਰ ਕਲੂਲ ਨਹੀਂ'
- ਚਿੱਠੀਆਂ ਘੱਲ ਸੱਦਣਾ   ਆਮੰਤ੍ਰਤ ਕਰਨਾ, ਵਿਧੀ ਵੱਤ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਘੱਲ
ਕੇ ਬੁਲਾਣਾ
'ਵਾਂਗ ਚੋਧਰੀ ਆਣ ਕੇ ਪੰਚ ਬਣਿਉਂ,
ਜਿਸ ਚਿੱਠੀਆਂ ਘੱਲ ਸਦਾਇਆ ਹੈ'
- ਚਿਹ ਬੰਨ੍ਹਣਾ   ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਨਾ, ਮੰਦੀ ਹੋੜ ਕਰਨਾ
'ਕੰਨ- ਪਾਟਿਆਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਚਿਹ ਬੱਧੀ,
ਪਸ ਪੇਸ਼ ਬੀਂ ਅੰਤ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਹੋਏ'
- ਚਿਲਾ ਕੱਟਣਾ   ਮੰਤਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲੀਹਾ (ਚਾਲ੍ਹੀ
ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਤਪ ਜਾਂ ਜਾਪ) ਕਰਨਾ, ਚਾਲ੍ਹੀ ਦਿਨਾਂ
ਲਈ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨੀ

	‘ਚਿੱਲਾ ਕੱਟ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਕਲਾਮ ਭਾਵੇ, ਫੋਤਾਂ ਵੱਜੀਆਂ ਆਣ ਅੱਵਲੀਆਂ ਨੀ’
ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ ਨਬੇੜਨਾ	ਬਿਨਾ ਰੌਲਾ ਪਾਏ ਮਸਲਾ ਹਲ ਕਰਨਾ, ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਸਮੱਸਿਆ ਸੁਲਝਾਉਣੀ ‘ਧੀਉ ਜਵਾਨ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹੋਵੇ, ਚੁੱਪ ਕੀਤੋ ਚਾ ਨਬੇੜੀਏ ਨੀ’
ਚੁੱ ਚਰਾ ਕਰਨਾ	ਹੀਲ ਹੁੱਜਤ ਕਰਨਾ, ਨਾਂਹ ਨੁੱਕਰ ਕਰਨਾ, ਉੱਜਰ ਕਰਨਾ ‘ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਮੱਝੀਂ ਉਸ ਚਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੁ ਚੁੱ ਚਰਾਂ ਮੀਆਂ’
ਚੋਖੰਨੇ ਹੋਣਾ	ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣਾ, ਮਰ ਮਿਟਣਾ ‘ਜਾਨ ਮਾਲ ਕੁਰਬਾਨ ਹੈ ਤੁੱਧ ਉੱਤੇ’, ਅਤੇ ਆਪ ਭੀ ਚੋਖੰਨੇ ਹੁੰਨੀਆਂ ਹਾਂ’
ਚੋਦਾਂ ਤਬਕਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਰੱਖਣਾ	ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੋਣਾ, ਸਰਵ ਗਿਆਤਾ ਹੋਣਾ ‘ਚੋਦਾਂ ਤਬਕ ਦੀ ਖਬਰ ਫਕੀਰ ਰੱਖਣ, ਮੂੰਹ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਾਸ ਨੂੰ ਕੱਜੀਏ ਨੀ’
ਚੋੜ ਹੋਣਾ	ਤਬਾਹ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣਾ, ਕੱਖ ਨਾ ਰਹਿਣਾ ‘ਜਿਸ ਦੇ ਸੇਹਣੇ ਯਾਰ ਦੇ ਕੰਨ ਪਾਏ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਢੜੀ ਚੋੜ ਹੋ ਗਈ ਜੇ ਨੀ’
ਚੋੜ ਚੁੱਪਟ ਕਰਨਾ	ਤਬਾਹ ਜਾਂ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ, ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰਨਾ ‘ਨਾਲ ਫੌਜ ਨਾਹੀਂ, ਦਿਆਂ ਫੂਕ ਅੱਗਾਂ, ਕਰ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਚੋੜ ਚੁੱਪਟ ਸੁੱਟਾਂ’

(ਫ)

ਫੱਜ ਛਾਣਨੀ ਘੱਤ ਉਡਾਣਾ

ਰੱਜ ਕੇ ਭੰਡੀ ਕਰਨੀ, ਪਾਨ ਪੱਤ
ਲਾਹ ਦੇਣੀ, ਬਹੁਤ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ
'ਫੱਜ ਛਾਣਨੀ ਘੱਤ ਉਡਾਇਆ ਜੇ,
ਮਾਧੇ ਪਿੱਟਤੀ ਤੇ ਲੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦਤੀ ਨੂੰ'

ਫਿੰਜ ਘੱਤਣੀ

ਰੌਲਾ ਰੌਲਾ ਪਾਣਾ, ਭੇੜ ਮਚਾਣਾ, ਪਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ
ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ
'ਕੇਹੀ ਫਿੰਜ ਘੱਤੀ ਅੱਜ ਤੁਸਾਂ ਭੈਣਾਂ,
ਖਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜੇ ਮੈਂ ਨਿਘਰ ਜਾਂਦਤੀ ਨੂੰ'

ਫੋਕਰੀ ਦਾਨ ਕਰਨਾ

ਕੁੜੀ ਵਿਆਹੁਣਾ, ਕੰਨਿਆ ਦਾਨ ਕਰਨਾ
'ਭਲੇ ਜੱਟ ਬੁਹੇ ਉਤੇ ਆ ਬੈਠੇ,
ਇਹ ਫੋਕਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਜੇ'

ਫੋਪ ਪਾਣਾ

ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਰੂੰ ਲੈ ਕੇ
ਜਲਦੀ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਤਣ ਦੀ ਹੋੜ ਲਗਾਣਾ
ਜਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ
'ਲਾਲ ਚਰਖੜਾ ਡਾਹ ਕੇ ਫੋਪ ਪਾਈਏ,
ਕੇਹੇ ਸੋਹਣੇ ਗੀਤ ਝਨਾਂ ਦੇ ਨੇ'

(ਜ)

ਜੀਉੜਾ ਵਲਾਣਾ

ਮਨ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣਾ, ਮਨ ਬਹਿਲਾਣਾ
'ਭਲਾ ਮੇਏ ਤੇ ਵਿਛੜੇ ਕੋਣ ਮੇਲੇ,
ਐਵੇਂ ਜੀਉੜਾ ਲੋਕ ਵਲਾਉਂਦਾ ਈ'

ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਜਾਣਾ

ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਜਾਣਾ, ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਖੱਟੀ
ਖੱਟੇ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਨਾ, ਨਾਮੁਰਾਦ ਜਾਣਾ
'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਅੜੀ ਬੱਧੀ,
ਹੱਥ ਧੋਏ ਜਹਾਨ ਥੀਂ ਚੱਲੀਆਂ ਨੀ'

ਜਹਾਨ ਦੀ ਹਵਾ ਲੈਣਾ

ਘੁੰਮਣਾ ਫਿਰਨਾ, ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਕਰਨਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਨਾ,
ਕੱਪਣ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗੰਦਲਾਂ ਕੋੜੀਆਂ ਨੀ'

ਜਟਕਾ ਫੰਧ ਲਾਉਣਾ

ਚਾਲਾਕੀਆਂ ਜਾਂ ਚਾਲ ਚਲਣਾ, ਭੇਰਾ ਜਿਹਾ
ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਅਸੀਂ ਜੱਟ ਹਾਂ ਸਦਾ ਖੇਟੇ
ਕੋਈ ਜੱਟਕਾ ਫੰਧ ਤੀ ਨਾ ਲਈਏ'

ਜਫਰ ਜਾਲਣਾ

ਬਹੁਤ ਪਾੜਨੇ ਪਾੜਨਾ, ਕਿਸੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਣੀ, ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ
ਗੁਜ਼ਰਨਾਂ, ਕਸ਼ਟ ਭੋਗਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਇਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵਣਜ ਵਿਚੋਂ,
ਜਫਰ ਜਾਲ ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਵੱਟਿਆ ਸੁ'

ਜਫਾ ਜਾਨਣਾ

ਦੁਖ ਮੁਸੀਬਤ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਣਾ, ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਣਾ
'ਜੇ ਤਾਂ ਜਫਾ ਨਾ ਜਾਲਿਆ ਜਾਏ ਜੋਗੀ,
ਜੋਗ ਪੰਥ ਵਿਚ ਆਏ ਕੇ ਪੱਸੀਏ ਕਿਉਂ?'

ਜਮ੍ਹਾਂ ਖਾਤਰ ਰੱਖਣਾ

ਤਸੱਲੀ ਰੱਖਣਾ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ, ਅਧਾਰ ਨਾ
ਹੋਣਾ
'ਰੱਖ ਹੀਰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਜਮਾਂ ਖਾਤਰ,
ਤੇਰੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੰਗ ਲਹਾਇਸਾਂ ਨੀ'

ਜਮ੍ਹਾਂ ਖਾਤਰ ਰੱਖਣਾ

ਤਸੱਲੀ ਰੱਖਣਾ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਠਿਕਾਣੇ ਰੱਖਣਾ,
ਹਿਲਜੁਲ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਟਿਕੇ ਰਹਿਣਾ
'ਚੁਰਕ ਆਖਿਆ ਰੱਖ ਤੂੰ ਜਮਾਂ ਖਾਤਰ,
ਤੇਰੇ ਸੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲਿੰਗ ਭੰਨਾਂ'

ਜ਼ਮੀਨ ਆਸਮਾਨ ਦਾ ਵਿਹਲ
ਨਾ ਦੇਣਾ

ਕਿਤੋਂ ਪਨਾਹ, ਸ਼ਰਣ ਜਾਂ ਢੋਈ ਨਾ ਮਿਲਣੀ
'ਉੱਡ ਜਾਏ ਕੇ ਨਿੱਘਰੇ ਗਰਕ ਹੋਵੇ,
ਵਿਹਲ ਦਏ ਨਾ ਜ਼ਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਯਾਰੇ'

ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠ (ਜਾਂ ਨਾਲ) ਅੱਖਾਂ
ਸੀਵੀਆਂ ਹੋਣਾ

ਹਯਾ ਜਾਂ ਲਾਜ ਕਾਰਣ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਤਕਦੇ
ਰਹਿਣਾ, ਸ਼ਰਮ ਕਾਰਣ ਸਿਰ ਉਤਾਂਹ ਨਾ
ਚੁੱਕਣਾ

‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਹਯਾਉ ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਦਰ,
ਅੱਖੀਂ ਹੇਠ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੀਵੀਆਂ ਨੀ’

ਜਲੀ ਪਾਉਣਾ

ਪ੍ਰਗਟ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ, ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ
ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ

‘ਇਲ ਇੱਲਾਹ ਦੀਆਂ ਜਲੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ,
ਜ਼ਿਕਰ ਹਯਾ ਤੇ ਲਾਯਮੂਤ ਹੈ ਨੀ’

ਜੜੀਆਂ ਘੋਲ ਪਿਲਾਣਾ

ਕੀਲ ਲੈਣਾ, ਮੱਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਜਾਦੂ ਟੂਣਾ
ਕਰਨਾ

‘-ਇਹ ਵੇਖ ਫਕੀਰ ਨਿਹਾਲ ਹੋਈ,
ਜੜੀਆਂ ਏਸ ਨੇ ਘੋਲ ਪਿਲਾਈਆਂ ਨੀ’

ਜਾਨ ਤੇ ਬਣੀ ਕੱਟਣਾ

ਪਈ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾ, ਆਏ ਕਸ਼ਟ ਨੂੰ
ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਭੋਗਣਾ

‘ਪਿੰਡਾ ਨਾ ਦੀਰੈ ਸੱਚੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ,
ਜੇ ਕੁਝ ਜਾਣ ਤੇ ਬਣੇ ਸੇ ਕੱਟੀਏ ਨੀ’

ਜਾਨ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ

ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨਾ, ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨਾ, ਅਲਖ
ਮੁਕਾਉਣਾ

‘ਮਾਰ ਕੁਤਕੇ ਕੱਢਣੇ ਮਾਫੀਆਂ ਦੇ,
-ਇਹਨੂੰ ਜਾਨ ਥੀਂ ਚਾਏ ਗੁਜ਼ਾਰੀਏ ਨੀ’

ਜਾਨ ਦਾ ਹਵਾ ਹੋਣਾ

ਰੂਹ ਦਾ ਉੱਡ ਜਾਣਾ, ਮਰਨਾ

‘ਰਾਂਝੇ ਵਾਂਗ ਫਰਿਹਾਦ ਨੇ ਆਹ ਕੱਢੀ,
ਜਾਨ ਗਈ ਸੁ ਹੋਏ ਹਵਾਏ ਮੀਆਂ’

ਜਾਨ ਬੇਹੱਕ ਤਸਲੀਮ ਹੋਣਾ

ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ,
ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨਾ

‘ਹੀਰ ਜਾਨ ਬੇਹਕ ਤਸਲੀਮ ਹੋਈ,

- ਸਿਆਲਾਂ ਦਵਨ ਕਰ ਖਤ ਲਿਖਾਇਆ ਈ'
- ਜਾਲੀ ਪਾਣਾ ਜਾਲ ਲਗਾ ਕੇ ਫਾਹੁਣਾ, ਫਸਾਣਾ
'ਇਸ ਤਖਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਡੰਬਰੀ ਨੂੰ,
ਰੰਗ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਜਾਲੀਆਂ ਪਾਂਵਦੀ ਹੈ '
- ਜਾ ਵੱਜਣਾ ਮੌਕੇ ਤੇ ਆ ਧਮਕਣਾ, ਅਚਾਨਕ ਪੁੱਜ ਜਾਣਾ
'ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰ ਕਰੀਏ ਤੁਰੰਤ ਹੋਣ ਚੰਗੇ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗੀਆਂ ਤੇ ਜਾ ਵੱਜੀਏ ਨੇ '
- ਜੀਉ ਗੱਡਣਾ ਪਰਚਣਾ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਵਅਕਤੀ ਦਾ ਹੋ ਕੇ
ਰਹਿ ਜਾਣਾ
'ਤੁੱਧ ਬਾਝ ਨਾ ਜੀਵਣਾ ਹੋਏ ਮੇਰਾ,
ਵਿਚ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਜੀਉ ਕਿਉਂ ਗੱਡਿਆ ਈ'
- ਜੀਉ ਚਲਣਾ ਦਿਲ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਆਉਣਾ, ਜੀ ਚਾਹੁਣਾ
'ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੱਦ ਸੁਣਾਉ ਖਾਂ ਵੰਝਲੀ ਦੇ,
ਸਾਡਾ ਗਾਵਣੇ ਤੇ ਜੀਉ ਚੱਲਿਆ ਜੇ'
- ਜੀਉ ਤੇ ਆਉਣਾ ਯਕੀਨ ਆਣਾ, ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ, ਸਮਝ ਪੈਣਾ
'ਮਾਉਂ ਬਾਪ ਕਾਜੀ ਸਭੇ ਹੋਤ ਥੱਕੇ,
-ਇਹਦੇ ਇੱਕ ਨਾ ਜੀਉ ਤੇ ਆਇਆ ਈ'
- ਜੀਉ 'ਤੇ ਘੁੰਡੀਆਂ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਹੁੱਸੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ, ਰੋਹ ਵਿਚ ਹੋਣਾ,
ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਾ ਹੋਣਾ
'ਜੇਗ ਦੇਵੇ ਤੇ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲ ਮੈਨੂੰ,
ਕਹੀਆਂ ਘੁੰਡੀਆਂ ਜੀਉ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ'
- ਜੀਉ ਦਾ ਭੇਦ ਪਸਾਰਨਾ ਭੇਦ ਜਾਂ ਗੁੱਝੀ ਗੱਲ ਦਾ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ, ਲੁਕਵੇਂ
ਪਿਆਰ ਬਾਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ, ਦਿਲ ਦੀ
ਗੱਲ ਦੱਸਣੀ
'ਕੁੜੀਏ ਵੇਖ ਰੰਝੇਟਤੇ ਕੱਚ ਕੀਤਾ,
ਖੋਲ੍ਹ ਜੀਉ ਦਾ ਭੇਤ ਪਸਾਰਿਉ ਨੇ'

ਜੀਉ ਦੇ ਦੁੱਖ ਉਲਟਣਾਂ

ਮਨ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਕਹਿਣੀ, ਹਿਜਰ ਦੇ ਰੋਣੇ ਰੋਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮਾਸੂਕ ਜੇ ਮਿਲੇ ਖਿਲਵਤ,
ਉਸ ਥੇ ਜੀਉ ਦੇ ਦੁੱਖ ਉਲਟ ਸੁੱਟਾਂ'

ਜੀਉ ਵਿਲਾਵਣਾ

ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਨਾ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ, ਧਿਆਨ
ਮੋੜਨਾ
'ਵਹੁਟੀ ਹੀਰ ਨੂੰ ਬਾਗ ਲੈ ਚਲਣਾ ਹੈ,
ਜ਼ਰਾ ਏਸ ਦਾ ਜੀਉ ਵਿਲਾਵਣਾ ਹੈ'

ਜਿਗਰ ਪਾਟਣਾ ਜਾਂ ਫਟਣਾ

ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ, ਈਰਖਾ ਨਾਲ ਸੜ
ਭੁੱਜ ਜਾਣਾ
'ਪੱਟ ਅਤੇ ਪੀਹੜੇ ਦਾਜ ਦਿੱਤੇ,
ਜਿਗਰ ਪਾਟ ਗਏ ਦੇਖ ਰਾਹੀਆਂ ਦੇ'

ਜਿੰਦ ਗੁਆਣਾ

ਮਰਨਾ, ਜਾਨ ਦੇਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸ਼ਿਕਾਂ ਨੂੰ,
ਫਿਕਰ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਜਿੰਦ ਗੁਆਵਣੇ ਦਾ'

ਜੀਭ ਸਾਨ ਚੜ੍ਹਾਣਾ

ਜ਼ਬਾਨ ਤਿੱਖੀ ਕਰਨਾ, ਚੁਭਵੀਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ
ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ
'ਜੀਭਾਂ ਸਾਣ ਚੜ੍ਹਾਏ ਕੇ ਗਰਦ ਹੋਏ,
ਗੱਲਾਂ ਹੱਕ ਦੀਆਂ ਨਾਂਹ ਨਿਤਾਰੀਆਂ ਨੀ'

ਜੀ ਮਾਰਨਾ

ਪੂਰੇ ਜ਼ਬਤ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ, ਸੰਸਾਰਕ ਸੁੱਖ
ਤਿਆਗਣਾ
'ਜੀਉ ਮਾਰਕੇ ਰਹਿਣ ਜੇ ਹੋਏ ਮੇਰਾ,
ਐਡੇ ਮਾਮਲੇ ਕਾਸ ਨੂੰ ਹਾਰਦਾ ਮੈਂ'

ਜੋਬਨ ਦਾ ਖੁਹ ਗੋੜਨਾ

ਕਾਮ ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਨਾ
'ਨੈਣ ਸੁੱਖ ਹੋਏ ਰੰਗ ਚਮਕ ਆਇਆ,
ਕੋਈ ਜੋਬਨ ਦਾ ਖੁਹ ਗੋੜਿਆ ਈ'

ਜੋੜ ਜੋੜਨਾ

ਮੇਲ ਮਿਲਾਉਣਾ

‘ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ,
ਸਾਡਾ ਰੱਬ ਨੇ ਜੋੜਨਾ ਜੋੜਿਆ ਏ’

(੩)

ਝਈਆਂ ਲੈਣਾ

ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਣਾ, ਕੋਧ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ
‘ਗੁੱਸਾ ਖਾਏ ਕੇ ਲਏ ਝਬੋਲ ਝਈਆਂ,
ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕ ਬੁਲਾਏ ਬੈਠਾ’

ਝਖ ਮਾਰਨਾ

ਬਕਵਾਸ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦਾ
ਅਸਫਲ ਯਤਨ ਕਰਨਾ
‘ਪੰਚਾਂ ਕੈਦੋਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸਬਰ ਕਰ ਤੂੰ,
ਤੇਨੂੰ ਮਾਰਿਓ ਨੇ ਝੱਖ ਮਾਰਿਆ ਨੇ’

ਝਾਕ ਲਾਹਣਾ

ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਣਾ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ
ਤਾਂਘ ਮਿਟਾਣਾ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ
‘ਸਾਨੂੰ ਮਿਹਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਖਾ ਸੁਰਤ,
ਝਾਕ ਲਾਹ ਓ ਦਿਲਬਰਾ ਵਾਸਤਾ ਈ’

ਝਾਲ ਝਲਣਾ

ਭਾਰ ਸਹਿਣਾ, ਖੁਦ ਦੁੱਖ ਸਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖ
ਦੂਰ ਕਰਨੇ, ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ
‘ਚੀਣਾ ਝਾਲ ਝੱਲੇ ਜੱਟਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ,
ਚੀਣਾ ਮੂਲ ਹੈ ਨੀਗਿਆਂ ਝੁੱਖਿਆਂ ਦਾ’

ਝਾੜਾ ਝਾੜਨਾ

ਰਾਹੀ ਫ਼ਸਲ ਦਾ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਖੱਟੀ
ਖੱਟਣੀ, ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ, ਵਾਧੂ ਨਫ਼ਾ ਕਮਾਣਾ
‘ਤੇਰੀ ਧੀਉ ਰਹੀ ਤੇਰੇ ਘਰ ਬੈਠੀ,
ਝਾੜਾ ਮੁਫ਼ਤ ਦਾ ਲਿਆ ਈ ਝਾੜ ਮੀਆਂ’

ਝੁੱਗਾ ਉਜਾੜਨਾ

ਘਰ ਕੁਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ
ਕਰ ਲੈਣਾ, ਆਪਣੇ ਜੀਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਗੁਆ
ਲੈਣਾ

‘ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਲੰਗੋੜੀ ਸੁਣੀ ਨਾਥਾ,
ਕਾਹੇ ਝੁਗੜਾ ਚਾਇ ਉਜੜਦਾ ਮੈਂ’

ਝੁੰਗਾ ਪੱਟਣਾ

ਝੁੰਗਾ ਚੌੜ ਕਰਨਾ, ਘਰ ਬਾਰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ
‘ਪਿੱਛਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਦੇਵਣਾ ਹੋਏ ਜਿਸ ਨੂੰ,
ਝੁੰਗਾ ਚਿਸ ਦਾ ਕਾਸ ਨੂੰ ਪੱਟੀਏ ਨੀ?’

ਝੂਠ ਦਾ ਪਹਾੜ ਤੋਲਣਾ

ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝੂਠ ਥੋਲਣਾ, ਮਹਾਨ ਕੁਫਰ
ਤੋਲਣਾ
‘ਗੰਦਾ ਬਹੁਤ ਮਲੂਕ ਮੂੰਹ ਝੂਠੜੇ ਦਾ,
ਐਨਾ ਝੂਠ ਪਹਾੜ ਕਿਉਂ ਤੋਲਣੀ ਹੈ?’

ਝੇੜੇ ਬੰਨ੍ਹਣਾ

ਝਗੜੇ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ, ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨਾ
‘ਘਰ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਝੇੜੇ,
ਅੰਜਰੀਬ ਦੀਆਂ ਹੁਜ਼ਤਾਂ ਨਾ ਉਠਾਈਂ’

(ਟ)

ਟਹਿਲ ਟਕੋਰ ਕਰਾਣਾ

ਸੇਵਾ ਕਰਾਉਣਾ, ਮੁੱਠੀ ਚਾਪੀ ਕਰਾਉਣਾ
‘ਸਾਡੀ ਧੀ ਦਾ ਸੱਭਾ ਨਾ ਲਾ ਲੈਂਦਾ,
ਸਭਾ ਟਹਿਲ ਟਕੋਰ ਕਰਾ ਲਈਏ’

(ਠ)

ਠੰਗ ਕੇ ਠਾਰਨਾ

ਤਫਲ ਤਸੱਲੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਠੰਡਾ
ਕਰਨਾ, ਖੁਸ਼ ਕਰਨਾ
‘ਵਾਰਿਸ ਅੰਧ ਰਾਜਾ ਤੇ ਬੇਦਾਦ ਨਗਰੀ,
ਝੂਠਾ ਦੇਏ ਦਿਲਾਸੜਾ ਠਾਰਿਆ ਨੇ’

ਠਾਠ ਕਰਨਾ

ਐਸ਼ ਕਰਨਾ, ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਬਤਾਉਣਾ,
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਲੁਟਣਾ
‘ਖੜਾਂ ਨਾਲ ਬਹਾਰ ਦੇ ਠਾਠ ਕਰਦਾ,
ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਰਝਾਂਵਦਾ ਈ’

ਠਾਠ ਚੜ੍ਹਾਣਾ

ਸ਼ਾਨ ਕੱਢਣੀ

‘ਵਾਲੇ, ਕੋਕਲੇ, ਮੁੰਦਰੀ, ਮੰਝ, ਲੁੰਗੀ,
ਨਵਾਂ ਠਾਠ ਤੇ ਠਾਠ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਈ’

(੩)

ਡੰਡੇ ਵਜਾਣਾ

ਆਵਾਰਾ, ਬੇਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਹਲੇ ਫਿਰਨਾ, ਰੋਡ
ਇੰਸਪੈਕਟਰੀ ਕਰਨਾ

‘ਓੜਕ ਤੁਸਾਂ ਥੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਆਹੀ,
ਡੰਡੇ ਸੁਥਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵਜਾਇਆ ਜੇ’

ਡੱਬੀ ਪਾ ਕੇ ਸਿਰੀਂ ਚੁਕਣਾ

ਬਹੁਤ ਇੱਜ਼ਤ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਕਰਨੀ

‘ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਡੱਬੀਏਂ ਪਾਇ ਕੇ ਸਿਰੀਂ ਚਾਈਆਂ,
ਰੰਠਾਂ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਹੀਓਂ ਸੱਕੀਆਂ ਨੀ’

ਡੱਲ ਪਕਾਣਾ

ਯੋਜਨਾ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨੀ, ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਣਾ

‘ਹੀਰ ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਹੱਥ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੂ,
ਜਿਵੇਂ ਮੱਠੀਏ ਡੱਲ ਪਕਾਈਏ ਨੀ’

(੪)

ਢੇਰੀ ਢਾਹ ਬੈਠਣਾ

ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣਾ,

ਨਾ ਉਮੀਦ ਤੇ ਨਿਕਮੇ ਬੈਠਣਾ

‘ਇੱਕ ਢਕਰ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਰੱਖ ਤਕਵਾ,
ਹੋਰ ਢਾ ਬੈਠੀ ਸਭਾ ਢੇਰੀਆਂ ਮੈਂ’

ਢਾਲ ਤਲਵਾਰ ਪਕੜ ਕੇ ਗਿਰਦ
ਹੋਣਾ

ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੱਛੇ ਪੈ ਜਾਣਾ, ਮਾਰਨ
ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋਣਾ

‘ਪਕੜ ਢਾਲ ਤਲਵਾਰ ਕਿਉਂ ਗਿਰਦ ਹੋਈਏ,
ਮੱਥਾ ਸੁੰਨੀਏ ਕੜਮੀਏ ਭਾਰੀਏ ਨੀ’

(3)

ਤਹਿਕੀਕ ਕਰਨਾ

ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੱਚ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ
'ਕਿਹਿਆ ਅਸਾਂ ਸੇ ਰੱਬ ਤਹਕੀਕ ਕਰਸੀ,
ਕੇਹਾ ਆਣ ਕੇ ਮਗਜ਼ ਖਪਾਇਉ ਨੀ'
(ਨੋਟ : ਅੱਜ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਖੋਜ ਜਾਂ
ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ
ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਕਲਮ ਵੱਗਣਾ

ਅਟਲ ਭਾਗ ਲਿਖੇ ਜਾਣੇ, ਪੁਰ ਦੀ ਲਿਖਤ
ਹੋਣੀ
'ਜਿੱਥੇ ਕਲਮ ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਵਗ ਮੁੱਕੀ,
ਕਿਸੇ ਵੈਦਗੀ ਨਾਲ ਨਾ ਮੋੜਨੀ ਵੇ'

ਤਗਾਦੇ ਚੁੱਕਣਾ

ਤਕਾਜੇ ਜਾਂ ਝਗੜੇ ਝੇੜੇ ਖਤਮ ਹੋਣੇ, ਅਮਨ
ਅਮਾਨ ਹੋਣਾ
'ਘਰ ਖੇਤਿਆਂ ਦੇ ਜਦੋਂ ਹੀਰ ਆਈ,
ਚੁੱਕ ਗਏ ਤਗਾਦੜੇ ਅਤੇ ਝੇੜੇ'

ਤਪ ਕੇ ਲਾਲ ਹੋਣਾ

ਲੋਹੇ ਲਾਖੇ ਹੋਣਾ, ਬਹੁਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆਉਣਾ
'ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਮਲਕੀ ਤਪ ਕੇ ਲਾਲ ਹੋਈ,
ਝੱਬ ਦੌੜ ਨੀ ਮਿੱਠੀਏ ਨਾਇਣੈ ਨੀ'

ਤੰਬੂ ਤਾਣਨਾ

ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਾ, ਕੂੜੀ ਸ਼ਾਨ
ਦੱਸਣਾ
'ਆ ਬੁੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀਏ ਟਲੀਂ ਮੇਈਏ,
ਅੱਗੇ ਕਈ ਗਏ ਤੰਬੂ ਤਾਣਦੇ ਜੀ'

ਤੰਬੂ ਲਾਣੇ

ਡੇਰੇ ਪਾਣੇ, ਜੰਮ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣਾ, ਡਟ ਜਾਣਾ
'ਖਿਸਕੂ ਸ਼ਾਹ ਹੋਰੀ ਅੱਜ ਆਣ ਵੜੇ,
ਤੰਬੂ ਆਣ ਉਥਾਲੂਆਂ ਲਾਇਆ ਈ'

ਤਾਰੇ ਗਿਣਨਾ

ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਰਾਤ ਕੱਟਣਾ, ਕਿਸੇ ਚਿੰਤਾ,
ਵਿਛੋੜੇ ਜਾਂ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰਾਤ ਭਰ ਜਾਗਣਾ
'ਮਤਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ ਰਾਤ ਸਾਰੀ,
ਤਾਰੇ ਗਿਣਦੀਆਂ ਸਭ ਉਠਮਾਦੀਆਂ ਨੀ'

ਤੁੱਕੇ ਚਲਾਣਾ

ਅਟਾ ਸਟਾ ਕਰਨਾ, ਯਥਾਰਥ ਤੋਂ ਰਹਿਤ
ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ
'ਕਿਤੇ ਰੰਨ ਘਰ ਬਾਰ ਨਾ ਅੱਡਿਓ ਈ,
ਅਜੇ ਫਿਰੇਂ ਚਲਾਂਵਦਾ ਤੁੱਕਿਆਂ ਨੂੰ'

ਤੂਲ ਦਰਾਜ਼ ਕਿੱਸਾ ਤੋਰਨਾ

ਵਿਅਰਥ ਐਧਰ ਓਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ,
ਫਜ਼ੂਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾਣਾ, ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ
ਕਰਨਾ
'ਤਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਲ ਨਾ ਮੂਲ ਕੀਜੇ,
ਕਿੱਸਾ ਤੂਲ ਦਰਾਜ਼ ਨਾ ਤੋਰੀਏ ਜੀ'

ਤੋਰੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਹੋਣਾ

ਰੰਗ ਉਡਣਾ ਜਾਂ ਪੀਲਾ ਪੈਣਾ, ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ
ਲਾਲੀ ਦਾ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਾ
'ਕਿਸੇ ਕੇਹੇ ਨਪੀੜਨੇ ਪੀੜੀਏ ਤੂੰ,
ਤੋਰਾ ਰੰਗ ਹੈ ਤੋਰੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦਾ ਨੀ'

ਤੋਲਿਆਂ ਮਾਸਿਆਂ ਤੇ ਹੋਣਾ

ਬਹੁਤ ਲਿੱਸੇ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਣਾ
'ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਮਣ ਦੇਹ ਮੈਂ ਫਿਦਾ ਕੀਤੀ,
ਅੰਤ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੋਲਿਆਂ ਮਾਸਿਆਂ ਤੋਂ'

ਤੋੜ ਨਿਬਾਹੁਣਾ

ਮਰਦੇ ਦਮ ਤੱਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਕਦੀ ਵੀ
ਸਾਥ ਨਾ ਛੱਡਣਾ
'ਮਾਉਂ ਬਾਪ ਗੁਰ ਪੀਰ ਘਰ ਬਾਰ ਤਜਿਓ,
ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਤੋੜ ਨਿਬਾਹਿਆ ਈ'

(ਬ)

ਥਾਪਨਾ ਲਾਣਾ

ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ,
ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਜਾਂ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ
'ਪੰਜ ਪੀਰ ਹਵਾਸ ਇਹ ਪੰਜ ਤੇਰੇ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਥਾਪਣਾ ਤੂੰ ਧ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਈ'

ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਲੁਣ ਭੰਨਣਾਂ

ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਭੈੜਾ ਹੋਵੇ
ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭਣਾ, ਆਪਣੀ
ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਢੋਲ ਵਜਾਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਸੈਤਾਨ ਬਦਨਾਮ ਕਰਸੇ,
ਲੁਣ ਥਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਭੰਨਾਇਆ ਨੀ'

(ਦ)

ਦੰਦ ਦਿਖਾਣੇ

ਹੌਸਣਾ, ਠੱਠਾ ਕਰਨਾ
'ਜਿਹੜਾ ਦੰਦ ਦਿਖਾਏ ਕੇ ਕਰੇ ਆਕੜ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੱਟ ਪੱਟ ਉਹਦੀਆਂ ਚੋੜੀਆਂ ਨੀ'

ਦਮ ਮਾਰਨਾ

ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰਨਾ, ਆਕੜਨਾ, ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨਾ
'ਜੇ ਕੋਈ ਅਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਮ ਮਾਰਦਾ ਏ,
ਏਸ ਜੱਗ ਤੋਂ ਜਾਏਗਾ ਔਤਰਾ ਨੀ'

ਦਰ ਬਦਰ ਫਿਰਨਾ

ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਣਾ, ਸਵਾਲੀ ਬਣ ਕੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾ
'ਪੇਟ ਵਾਸਤੇ ਫਿਰੇ ਅਮੀਰ ਦਰ ਦਰ,
ਸੱਯਦਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਗਏ ਚਾਰਨੇ ਨੀ'

ਦਰੂਦ ਰਵਾ ਹੋਣਾ

ਰਹਮਤ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਕਿਰਪਾ ਹੋਣਾ
'ਜਿਸ ਤੇ ਨਬੀ ਦਾ ਰਵਾ ਦਰੂਦ ਨਾਹੀਂ,
ਅੱਖੀਂ ਫਿਰਨ ਨਾ ਮੂਲ ਉਘਾੜੀਆਂ ਨੀ'

ਦਾਦੇ ਪੜਦਾਦੇ ਪੁਣਨੇ

ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੇਣੀਆਂ

‘ਪੁਣੇ ਦਾਦੇ ਪੜਦਾਦਤੇ ਜੋਗੀਤੇ ਦੇ,
ਸਤੇ ਟੰਗਣੇ ‘ਤੇ ਸਾਕ ਚਾੜ੍ਹ ਸੁੱਟੇ’

ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁਨਣਾ

ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਨਾ, ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ
‘ਦਾੜ੍ਹੀ ਖੇੜਿਆਂ ਦੀ ਸੱਤੇ ਮੁੱਠ ਸੁੱਟੀ,
ਪਾਣੀ ਏੱਕ ਫੂਹੀ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜੇ’

ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁਨਾਉਣਾ

ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਵਾਉਣਾ
‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾਈ ਨਾਲ ਜੰਗ ਬੱਧਾ,
ਖੇੜਿਆਂ ਕੁੱਲ ਮੁਨਾਏ ਕੇ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਨੀ’

ਦਿਲ ਚਾਣਾ

ਉਦਾਸ ਜਾਂ ਵਿਰਕਤ ਹੋਣਾ, ਰੁਚੀ ਨਾ ਰਹਿਣਾ
‘ਦਿਲ ਚਾਇਆ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਮੁਲਖ ਉੱਤੇ’,
ਉਹਦੇ ਭਾਇ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਹਾੜ ਮੀਆਂ’

ਦਿਲ ਦੀ ਖੁੰਡੀ ਲਾਹੁਣਾ

ਸਾਫ਼ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਮੈਲ ਜਾਂ ਗਿਲਾ ਸਿਕਵਾ ਨਾ ਰਖਣਾ
‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਸਮਝਾ ਜਟੇਟੜੀ ਨੂੰ,
ਲਾਹ ਦਿਲੇ ਦੀ ਖੁੰਡੀਏ ਵਾਸਤਾ ਈ’

ਦਿਲ ਫਾਹੁਣਾ

ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਣਾ, ਇਸ਼ਕ ਕਰਨਾ
‘ਅਸੀਂ ਹੀਰ ਸਿਆਲ ਦੇ ਚਾਕ ਲੱਗੇ,
ਜੱਟੀ ਮਹਿਰ ਦੀ ਨਾਲ ਦਿਲ ਫਾਹਿਉ ਜੇ’

ਦੀਦ ਮਾਰਨਾ

ਦੀਦਾਰ ਕਰਨਾ, ਅੱਖਾਂ ਸੈਕਣਾ, ਨਜ਼ਾਰਾ ਮਾਨਣਾ
‘ਧਨ ਮਾਲ ਗਿਆ ਸਿਰ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ,
ਦੀਦਬਾਜ਼ ਆਸ਼ੁਕ ਦੀਦ ਮਾਰਦੇ ਨੀ’

ਦੀਦਾ ਤਿੱਖਾ ਹੋਣਾ

ਚੌਕਸ ਜਾਂ ਖੁਬਰਦਾਰ ਜਾਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ,
ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਣਾ, ਨਜ਼ਰ
ਤਿੱਖੀ ਹੋਣਾ
‘ਕੁੜੀਏ ਸਾਂਭ ਨਾਹੀਂ ਮਾਲ ਰਾਂਝਿਆਂ ਦਾ,
ਕਿਰਸਾਨ ਦਾ ਦੀਦੜਾ ਤਿੱਖਿਆ ਈ’

- ਦੀਨ ਈਮਾਨ ਨਿਘਾਰਨਾ ਬੇਧਰਮੇ ਹੋਣਾ, ਹੱਕ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨਾ,
ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਰਨਾ
'ਕੈਦੋ ਆਖਦਾ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵੱਲ ਹੋ ਕੇ,
ਦੇਖੇ ਦੀਨ ਈਮਾਨ ਨਿਘਾਰਿਆ ਨੇ'
- ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਜੋਗਾ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਨਾਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਜਿਹਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਲੱਗਾ,
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੇ ਕੰਮ ਥੀਂ ਜਾਏ ਰਿਹਾ'
- ਦੁੰਦ (ਦਵੰਦ) ਘੋਲਣਾ ਫਸਾਦ ਕਰਨਾ, ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਪਾਣਾ
'ਝਿਰਕ ਭੁੱਖੜੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇਹ ਜੋਗੀ,
ਏਥੇ ਦੁੰਦ ਕੀ ਆਣ ਕੇ ਘੋਲਿਆ ਈ'
- ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਅੰਬ ਦੀ ਫਾੜੀ ਪੈਣਾ ਕੰਮ ਵਿਗੜਨਾ
'ਰਾਂਝਾ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ,
ਪਈਆਂ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਅੰਬ ਦੀਆਂ ਫਾੜੀਆਂ ਠੀ'
- ਦੁੱਧ ਵੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣਾ ਸੱਚ ਝੂਠ ਪਰਖਣਾ ਜਾਂ ਨਿਤਾਰਨਾ, ਖੋਟਾ ਖਰਾ
ਅਲਗ ਕਰਨਾ, ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣਨਾ
'ਪਾਣੀ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਲੈਣ ਚਾਤੁਰ ,
ਜਦੋਂ ਛਿੱਲ ਕੇ ਪਾਉਂਦੇ ਤੀਲੀਆਂ ਵੇ'
- ਦੇਰ ਦੇ ਤੰਬੂ ਤਾਣਨਾ ਢਿੱਲ ਕਰਨਾ; ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲਮਕਾਈ
ਰੱਖਣਾ
'ਫੜੀ ਚਿੱਥ ਕੇ ਲਈ ਲੰਘਾਏ ਪਲ ਵਿਚ,
ਤੰਬੂ ਦੇਰ ਦੇ ਅਸੀਂ ਨਾ ਤਾਣਦੇ ਹਾਂ'
- (ਧ)
- ਧਾਰ ਨਾ ਮਾਰਨਾ ਪੂਰੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਨਾ, ਜੁੱਤੀ ਬਰਾਬਰ ਵੀ
ਨਾ ਸਮਝਣਾ, ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਪਾਸ ਨਾ
ਫਟਕਣਾ
'ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹੱਸਣੋਂ ਮਨਾ ਕਰਨਾ,

- ਤੇਰੇ ਟਿੱਲੇ 'ਤੇ ਧਾਰ ਨਾ ਮਾਰਦਾ ਮੈਂ'
- ਧੀਰੀ ਦੇਣਾ ਬੁੱਝ ਰਿਹਾ ਔਗ ਨੂੰ ਫੋਲਣੀ ਨਾਲ
ਭੜਕਾਉਣਾ, ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਨਾ
'ਔਗ ਬੁੱਝੀ ਨੂੰ ਧੀਰੀਆਂ ਲੱਖ ਦਿੱਚਣ,
ਬਿਨਾਂ ਫੁਕ ਮਾਰੇ ਨਹੀਂ ਬਾਲੀਏ ਨੀ'
- ਧੁੱਸ ਦੇ ਕੇ ਵੜਨਾ ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ
ਘੁਸ ਜਾਣਾ
'ਧੁੱਸ ਦੇਇ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜਿਆ,
ਹਠ ਕੀਤਾ ਸੁ ਸੱਥ ਦੇ ਚੋਰ ਦਾ ਜੀ'
- ਧੁੰਮ ਘੱਤਣਾ ਰੋਲਾ ਪਾਣਾ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰਨਾ, ਉਚੇ ਸੁਰ 'ਚ
ਕਹਿਣਾ
'ਜਾਏ ਹੀਰ ਔਗੇ ਧੁੰਮ ਘੱਤੀਆਂ ਨੇ,
ਬੱਚਾ ਕੇਹੀ ਉਡਾਈਆ ਖਾਕ ਮੀਆਂ'
- ਧੁੰਮ ਪਾਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਨੀ ਢੰਡੇਰਾ ਪਿੱਟਣਾ
'ਓਇ ਮੁਰਖਾ ਧੁੰਮ ਕਿਉਂ ਪਾਵਣੀ ਸੀ,
ਇਹ ਸੁਰਤ ਨਾ ਗਏ ਚੜਾਵਣੀ ਸੀ'
- ਧੁਰੇਂ ਟੁੱਟੀ ਜੋੜਨੀ ਮੌਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ, ਮਿਤੁ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ
ਬਦਲਣਾ, ਧੁਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਮਿਟਾਉਣਾ
'ਲੱਖ ਵੈਦਗੀ ਵੈਦ ਲਗਾਏ ਬੱਕੇ,
ਧੁਰੇਂ ਟੁੱਟੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਜੋੜਨੀ ਵੇ'
- (ਨ)
- ਨਸੀਬ ਦੇ ਰਾਹ ਵਲਣੇ ਲਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣਾ, ਪੂਰੀ ਔਕੜ
ਜਾਂ ਅੜਚਣ ਪਾਣੀ
'ਵਾਰਿਸ ਰੱਬ ਬਖੀਲ ਨਾ ਹੋਏ ਮੇਰਾ,
ਚਾਹੇ ਰਾਹ ਨਸੀਬ ਦੇ ਵੱਲਿਓ ਨੇ'

- ਨੱਕ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਨੱਕ ਭੌਂ ਚੜ੍ਹਾਣਾ, ਪਸੰਦ ਨਾ ਕਰਨਾ
 'ਵੇਖ ਹੋਰਨਾਂ ਨੱਕ ਚੜ੍ਹਾਵਨੀ ਹੈ,
 ਬੈਠੀ ਪਲੰਘ ਤੇ ਤੂਤੀਏ ਲਾਵਣੀ ਹੈ'
- ਨੱਕ ਤੇ ਜਾਨ ਹੋਣਾ ਮਰਨ ਮੰਜੇ ਤੇ ਪਏ ਹੋਣਾ, ਮਰਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣਾ
 'ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਜਾਨ ਹੈ ਨੱਕ ਉੱਤੇ,
 ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਦੀਦ ਨਾ ਆਏ ਦੇਣੀ'
- ਨੱਕ ਵੱਡਾ ਇੱਜ਼ਤ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਣਾ, ਕਲੰਕਿਤ ਜਾਂ
 ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨਾ
 'ਨੱਕ ਵੱਡ ਕੇ ਕੇਤਮਾ ਗਾਲਿਉ ਈ,
 ਹੋਇਆ ਵਾਇਦਾ ਲਾਡ ਲਡਾਵਣੇ ਦਾ'
- ਨਜ਼ਰ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਦੇਣਾ, ਭੇਂਟ ਕਰਨਾ
 'ਦਿਨ ਚਾਰ ਬਣਾਏ ਸੁਕਾਏ ਮੁੰਦਰਾਂ,
 ਬਾਲ ਨਾਥ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਨੇ'
- ਨਜ਼ਰ ਤਲੇ ਲਿਆਣਾ ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਸਮਝਣਾ, ਪਰਵਾਹ ਕਰਨਾ
 'ਨਜ਼ਰ ਤਲੇ ਕਿਉਂ ਲਿਆਵਦੀ ਕੰਨ ਪਾਟੇ,
 ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਜੀਰੀਆਂ ਨੀ'
- ਨਜ਼ਰ ਤੁਆਣਾ ਸੰਬੰਧ ਤੋੜਨਾ, ਪਾਸਾ ਵੱਟਣਾ, ਆਪਣਾਪਣ
 ਖਤਮ ਕਰਨਾ
 'ਆ ਸੁਣੀ ਢਾਕਾ ਸੁਆਹ ਲਾ ਮੂੰਹ ਤੇ,
 ਜੇਗੀ ਹੋਏ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਤੁਆ ਬੈਠੋਂ'
- ਨੱਥ ਪਾਣਾ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਕਰਨਾ, ਮਤੀਅ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਬਣਾਉਣਾ
 'ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨਾ ਰੰਨ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ,
 ਪੈਂਦੀ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਨੱਥ ਨਾਹੀਂ'
- ਨਵਾਂ ਚਾਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਣਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਰੰਗ ਢੰਗ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਦਿੱਸਣੇ
 'ਰੁਖ਼ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਹੈ ਅੱਜ ਤੇਰਾ,
 ਚਾਲਾ ਨਵਾਂ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਨੀ'

- ਨਿਆਉਂ ਕਮਾਣਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ, ਫਰਿਆਦ ਸੁਣਨਾ
'ਦੇਹੀ ਰੱਬ ਦੀ ਨਿਆਉਂ ਕਮਾਉ ਪੈਂਚੇ,
ਤਰੇ ਦਸ ਵਿਚ ਫਾਟਿਆ ਕੁੱਟਿਆ ਹਾਂ'
- ਨਿਹਾਲ ਹੋਣਾ ਖੁਸ ਹੋਣਾ, ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਰਖਣਾ, ਸੰਗਤ
ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ
'ਆਖਣ ਦੇਵਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਹੋਈਆਂ,
ਸਾਨੂੰ ਸਤ ਸ਼ਰੀਕਣਾਂ ਹਸਦੀਆਂ ਨੀ'
ਜਾਂ
'ਪੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਬਾ ਨਿਹਾਲ ਹੋਈ,
ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਧਿਆਵਣਾ ਈ'
- ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ, ਬੇੜਾ ਤਾਰਨਾ, ਸੱਭ ਦੁੱਖ
ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨੀਆਂ
'ਜੋਗ ਦੇਵੇ ਤੇ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲ ਮੈਨੂੰ,
ਕੇਹੀਆਂ ਜੀਉ ਤੇ ਘੁੰਡੀਆਂ ਚਾੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ'
- ਨਿਹੋਂ ਪਾਲਣਾ ਪਿਆਰ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਵਫ਼ਾਦਾਰ
ਰਹਿਣਾ
'ਦੇਲਤਮੰਦ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸਭ ਕੇਈ
ਨਿਹੋਂ ਨਾਲ ਯਾਰੀਬ ਦੇ ਪਾਲੀਏ ਨੀ'
- ਨਿਖਾਸ ਚੌੜ ਹੋਣਾ ਪਸੂ ਮੇਲਾ ਉਜੜਨਾ ਭਾਵ ਬੇਰੋਣਕੀ ਹੋਣਾ,
ਬਰਬਾਦ ਹੋਣਾ
'ਇਕ ਜਾਣ ਖੇੜੇ ਰੋਂਦੇ ਜੂਹ ਨੂੰ ਜੀ,
ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਚੌੜ ਨਿਖਾਸ ਹੋਈ'
- ਨਿਘੜਾ ਬੋੜ ਹੋਣਾ ਦਿਲ ਦਾ ਝੁੱਥਣਾ, ਸਾਹ ਸਤ ਨਾ ਰਹਿਣਾ,
ਤਬਾਹ ਹੋਣਾ
'ਹਾਏ ਹਾਏ ਮੁੱਠੀ ਓਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਿਘੜਾ ਬੋੜ ਹੋ ਗਈ ਜੇ ਨੀ'
- ਨੀਰ ਦਾ ਘੜਾ ਪਲਟਣਾ ਬਹੁਤ ਹੋਣਾ

‘ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਹੀਰ ਰੋਵੇ,
ਘਤਾ ਨੀਰ ਦਾ ਚਾਇ ਪਲੱਟਿਆ ਸੁ’

ਨੇਕ ਸਾਇਤ ਦਾ ਰਜੂਅ ਹੋਣਾ

ਸੁਭ ਘੜੀ ਦਾ ਪਰਤਣਾ
‘ਉਸ ਦੀ ਨੇਕ ਸਾਇਤ ਰਜੂਅ ਆਣ ਹੋਈ,
ਮਿਲੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਪੰਜ ਪੀਰ ਮੀਆਂ’

ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ

ਚੰਗੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ, ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਮਾਣਾ,
ਹਲਾਲ ਦੀ ਖਾਣੀ
‘ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਜੀਵਦੇ ਨੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇਕ ਕਮਾਈਆਂ ਨੀ’

(੫)

ਪਸਮ ਤੇ ਲਿਖਣਾ

ਕੁੱਝ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਤੁੱਛ ਸਮਝਣਾ,
ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਾ ਦੇਣਾ
‘ਜੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਖੰਫ ਵਿਖਾਵਣੀ ਹੈਂ,
ਲਿਖਾਂ ਪਸਮ ਤੇ ਇਹ ਗਿਰਾਵੜਾ ਨੀ’

ਪਸਾਰ ਪਸਾਰਨਾ

ਗੱਲ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਲੰਮਿਆਉਣਾ, ਤੂਲ ਦੇਣਾ
‘ਫੱਟ ਹੋਨ ਲੜਾਈ ਦੇ ਅਸਲ ਢਾਈ,
ਐਵੇਂ ਹੋਰ ਪਸਾਰ ਪਸਾਰਦੇ ਨੀ’

ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਪਕੜ ਸੁਟਣਾ

ਕੁੱਖ ਤੇ ਬੇਕਾਰੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਣਾ,
ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਖੋਹ ਲੈਣਾ, ਪੱਕਾ ਦੇ
ਦੇਣਾ
‘ਤਦੋਂ ਤਾਬੀਆਂ ਸਾਕ ਨਾ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ,
ਜਦੋਂ ਸੱਟਿਆ ਪਕੜ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ’

ਪਖੰਡ ਰਚਨਾ/ਰਚਾਣਾ

ਪਰਪੰਚ ਰਚਣਾ, ਪੋਖੇ ਦਾ ਜਾਲ ਫੈਲਾਣਾ
‘ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਇਹ ਕੁਦਰਤਾਂ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਨੇ
ਵੇਖ ਨਵਾਂ ਪਖੰਡ ਰਚਾਇਉ ਨੇ’

ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਜੋੜਨੀਆਂ

ਇਕੱਠ ਕਰਨੇ, ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਨੀਆਂ
'ਕੇਹੀਆਂ ਆਣ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਜੋੜੀਆਂ ਨੀ,
ਅਸੀਂ ਰੰਨ ਨੂੰ ਰੇਉੜੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ'

ਪੱਛ ਕੇ ਲੂਣ ਲਾਣਾ

ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁਖਾਉਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਪੱਛ ਕੇ ਤੇ,
ਕੋਈ ਉਪਰੋਂ ਲੂਣ ਚਾ ਲਾਂਵਦਾ ਈ'

ਪੱਟੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਣਾ

ਕੰਨ ਭਰਨੇ, ਪੁੱਠੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ, ਮੰਦੀ ਸਲਾਹ
ਦੇਣਾ,
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਗਰੀਬ ਦੀ ਅਕਲ ਘੁੱਠੀ,
ਇਹ ਪੱਟੀਆਂ ਇਸ਼ਕ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਨੀ।'

ਪੱਤਰਾ ਹੋਣਾ

ਨੱਸ ਜਾਣਾ, ਹਵਾ ਹੋਣਾ, ਪੱਤਰਾ ਵਾਚਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਨਾਥ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ,
ਲਹਿੰਦਾ ਟਿੱਲਿਓਂ ਪੱਤਰਾ ਹੋਇਆ ਈ'

ਪਤਾਸਿਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਸਮਾਨ ਹੋਣਾ

ਫ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੋਣਾ, ਮਿਟਣਹਾਰ ਹੋਣਾ
ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਵਿਸਾਹ ਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ,
ਸਾਡੀ ਉਮਰ ਹੈ ਨਕਸ਼ ਪਤਾਸਿਆਂ ਤੇ'

ਪੱਥਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹਿਣਾ

ਚੌਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣਾ, ਡੇਰਾ ਪਾ ਲੈਣਾ,
ਉੱਠਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲੈਣਾ
'ਜਿੱਥੇ ਗੱਭਰੂ ਹੋਣ ਜਾ ਖਹੋ ਓਥੇ,
ਪਰ੍ਹੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹੇ ਪੱਥਲੀਆਂ ਨੀ'

ਪਰ ਖੂਹ ਗੋੜਨਾ

ਕਿਸੇ ਤੀਵੀਂ ਦੀ ਪਤ ਲਾਹੁਣੀ, ਪਰਾਈ ਨਾਰ
ਨਾਲ ਸੇਜ ਮਾਨਣੀ
'ਛੱਡ ਅਰਲੀਆਂ ਜੋਗ ਤਜਾ ਨੱਠੇ,
ਪਰ ਖੂਹ ਨੂੰ ਅਜੇ ਨਾ ਗੋੜਿਆ ਨੇ'

ਪਰਦੇ ਕੱਜਣੇ

ਦੂਜੇ ਦਾ ਭੇਦ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਲਾਜ ਰੱਖਣਾ

‘ਤੀਤਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰੰਗ ਵਟਾਏ ਦੇਵਣ,
ਪੜਦੇ ਆਸਕਾਂ ਦੇ ਮਰਦ ਕੱਜਦੇ ਨੀ’

ਪਰ੍ਹੇ ‘ਚ ਦਾੜੀ ਮੁਨਾਉਣਾ

ਸਭ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਅਪਮਾਨਤ ਹੋਣਾ
‘ਤੇਰੇ ਬੈਠਿਆਂ ਵਿਆਹ ਫੈ ਗਏ ਖੇੜੇ,
ਦਾੜੀ ਪਰ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁਨਾਏ ਬੈਠੋਂ’

ਪੱਲੂ ਪਾਣਾ

ਮੰਨਤਾਂ ਕਰਨਾ, ਤਰਲੇ ਕਰਨਾ
‘ਇਹਦੀ ਪਈ ਉਮਰ ਵਿਹਾਉਂਦੀ ਹੈ,
ਜ਼ਾਰੇ ਜ਼ਾਰ ਰੋਂਦੀ ਪੱਲੂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ’

ਪੜਤਨਾ ਪਾੜਨਾ

ਅਚੱਰਜ ਗੱਲ ਕਰਨੀ, ਕਾਰਾ ਕਰਨਾ
‘ਅੱਗੇ ਜੋਗੀ ਤੋਂ ਮਾਰ ਕਰਾਇਆਈ,
ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੀ ਪੜਤਨਾ ਪਾੜਨਾ ਏ’

ਪਾਇਲਾਂ ਪਾਣਾ

ਨਖਰੇ ਜਾਂ ਮਟਕ ਨਾਲ ਨਿਤ ਕਰਨਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ
ਨੱਚਣਾ ਟੱਪਣਾ
‘ਟਿੱਕਾ ਬਿੰਦਲੀ ਬਣੀ ਨਾਲ ਲੁਧਾਂ,
ਵਾਂਗ ਮੋਰ ਦੇ ਪਾਇਲਾਂ ਪਾਂਵਦੀ ਹੈ’

ਪਾਸਣਾ ਲਾਣਾ

ਤੇਜ਼ ਨਸਣਾ, ਅੱਡੀ ਲਾ ਕੇ ਭਜਾਣਾ
‘ਉਹਨੂੰ ਫਾਟ ਕੇ ਕੁੱਟ ਚਕਚੂਰ ਕੀਤਾ,
ਸਿਆਲੀ ਲਾਇ ਕੇ ਪਾਸਣਾ ਧਾਈਆਂ ਨੀ’

ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ ਰੁਲਦੇ ਰਹਿਣਾ

ਅਣਗੌਲੇ ਰਹਿਣਾ, ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੋਣਾ
‘ਤੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਸਾਕ ਕੁਥਾਉਂ ਕੀਤਾ,
ਅਸੀਂ ਰੁਲਦੜੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ’

ਪਾਟ ਲੱਥਣਾ

ਪਾਟੇ ਖਾਂ ਬਣਨਾ, ਬੇਹਦ ਘਮੰਡੀ ਹੋਣਾ
‘ਕਿਉਂ ਵਿਗੜ ਕੇ ਤਿਗੜ ਕੇ ਪਾਟ ਲੱਥੋਂ,
ਅੰਨ ਆਬੋਹਯਾਤ ਹੈ ਤੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ’

ਪਾਠ ਪੱਤ ਲਾਹੁਣਾ

ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਨਾ, ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨਾ,

	ਪੱਤਹੀਣ ਕਰਨਾ 'ਜੇ ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਪਾਣ ਪੱਤ ਲਾਹ ਸੁੱਟਾਂ, ਕੋਣ ਪੱਚ ਇਹ ਕਿਸੇ ਗਰਾਉਂ ਦਾ ਈ'
ਪਾਰ ਉਤਾਰਨਾ	ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨਾ, ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨਾ 'ਜਿਸ ਵਕਤ ਦਿੱਤਾ ਅਸਾਂ ਰਾਇ ਵਤਵਾ, ਉਸੇ ਵਕਤ ਹੀ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨੀਗੇ'
ਪਾੜ੍ਹਨੇ ਪਾੜਨਾ	ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕਰਨਾ 'ਮਤਾਂ ਬਾਗ਼ ਗਾਇਆ ਮੇਰਾ ਜੀਉ ਖੁੱਢੇ, ਅੰਤ ਇਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਾੜਨੀ ਹਾਂ'
ਪਿਉ ਪਈ ਹੋਣਾ	ਪ੍ਰੀਮ ਪੈਣੀ, ਚਰਚਾ ਹੋਣਾ 'ਕਿਵੇਂ ਵੇਖੀਏ ਓਸ ਮਸਤਾਨੜੇ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੀ ਤ੍ਰਿਝਣਾਂ ਵਿਚ ਪਿਉ ਪਈ ਜੇ ਨੀ'
ਪਿਸਤਾ ਕੱਢਣਾ	ਕਚੂਮਰ ਕੱਢ ਦੇਣਾ, ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਣਾ 'ਜਦੋਂ ਮੋਹਲੀਆਂ ਪਕੜ ਕੇ ਗਿਰਦ ਹੋਈਏ, ਪਿਸਤੇ ਕੱਢੀਏ ਚੀਨਿਆਂ ਕੋਟਿਆਂ ਦੇ'
ਪਿੱਛਾ ਛੱਡਣਾ	ਖਹਿੜਾ ਛੱਡਣਾ 'ਤੈਂਡਾ ਤਲਾ ਥੀਵੀ ਸਾਡਾ ਛੱਡ ਪਿੱਛਾ, ਅੱਥਾ ਜੀਵੀਏ ਆਲੀਏ ਭੋਲੀਏ ਨੀ'
ਪਿੱਛਾ ਦੇਣਾ	ਸਾਥ ਛੱਡਣਾ, ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ, ਪਾਸਾ ਵੱਟਣਾ 'ਪਿੱਛਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਦੇਵਣਾ ਹੋਏ ਜਿਸ ਨੂੰ, ਝੁੰਗਾ ਓਸ ਦਾ ਕਾਸ ਨੂੰ ਪੱਟੀਏ ਨੀ'
ਪਿੱਛੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਲੱਦ ਕੇ ਆਣਾ	ਵਹੁਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਦਾਜ ਦਾਨ ਲੈ ਕੇ ਆਣਾ 'ਘਰ ਬਾਰ ਤੇਰਾ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਨਾਹੀਂ, ਜਾਪੇ ਲੱਦ ਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਆਈ'

ਪਿੜੁ ਮੱਲਣਾ

ਘੋਲ ਜਾ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ, ਜੋਰ
ਆਜ਼ਮਾਈ ਕਰਨਾ
'ਭਲਾ ਆਖ ਕੀ ਖੱਟਣਾ ਈ,
ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ ਮਨ ਕੇ ਨੀ'

ਪੁੱਜ ਕੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ

ਬਹੁਤ ਵਿਗੜੇ ਹੋਣਾ, ਚੋੜ ਚਾਣਨ ਹੋਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੂੰਹ ਉਂਗਲੀਆਂ ਲੋਕ ਘੱਤਣ,
ਧੀਓ ਮਲਕੀ ਦੀ ਪੁੱਜ ਖਰਾਬ ਹੈ ਨੀ'

ਪੁੱਠੀਆਂ ਜਾਂ ਅਪੁੱਠੀਆਂ ਛਾਲਾਂ
ਠੈਣੀਆਂ ਜਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ

ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਾਰਣ ਨੱਚਣਾ ਕੁੱਦਣਾ
'ਛਾਲਾਂ ਲੈਣ ਅਪੁੱਠੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ,
ਲਾ ਮਜਲਸਾਂ ਖੇਡਦੇ ਵੱਤਦੇ ਨੀ'

ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਰਨਾ

ਖੂਬ ਕੁਟਾਈ ਕਰਨੀ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਤੋੜਨਾ, ਕਚੂਮਰ
ਕੱਢ ਦੇਣਾ
'ਸੱਚ ਆਖ ਤੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰਾਂ ਪੁਰਜੇ,
ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਜੇ ਏਸ ਨਾਲ ਫੋੜਿਆਂ ਨੇ'

ਪੂਰੀਆਂ ਪਾਣਾ

ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਕੰਮ ਸਿਰੇ
ਚਾੜ੍ਹਨਾ
'ਖਾਏ ਕਸਮ, ਸੁਗੰਧ ਤੂੰ ਘੋਲ ਪੀਤੀ,
ਡੋਬ ਸੁੱਟਿਉ ਪੂਰੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਨੀ'

ਪੇਸ਼ ਜਾਣਾ

ਵਾਹ ਚਲਣਾ, ਵਸ ਚਲਣਾ, ਕੰਮ ਆਉਣਾ
'ਤਹਾਂ ਭਸਮ ਲਗਾਏ ਕੇ ਭਸਮ ਹੋਣਾ,
ਪੇਸ਼ ਜਾਏ ਨਾ ਗਰਬੇ ਤੇ ਫ਼ਿਮ ਮੀਆਂ'

ਪੈਜ ਸਵਾਰਨੀ

ਭੁਗਤ ਸੁਆਰਨੀ, ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨੀ, ਕੁਟਾਈ
ਕਰਨੀ
'ਰਲੋ ਮਿਲੋ ਖਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਹੇਲੀਉ ਨੀ,
ਲੰਡੇ ਚੁਗਲ ਦੀ ਪੈਜ ਸਵਾਰੀਏ ਨੀ'

ਪੈਰ ਚੱਟਣਾ

ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣਾ, ਪੂਰਣ ਸ਼ਰਧਾਲੂ, ਮੁਰੀਦ

ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਹੋਣਾ, ਹੱਦੋਂ ਬਾਹਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ
'ਜਾਂਦੇ ਸਭ ਆਜ਼ਾਰ ਯਕੀਨ ਕਰ ਕੇ,
ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੈਰ ਜੇ ਚੱਟੀਏ ਨੀ'

ਪੈਰ ਪਕੜਨਾ/ਫੜਨਾ

ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣਾ, ਖਿਮਾ ਯਾਚਣਾ ਕਰਪੈਰ
'ਪੈਰ ਪਕੜ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਕਰੀਂ ਰਾਜ਼ੀ,
ਨਹੀਂ ਏਸ ਦੀ ਆਹ ਪੈ ਜਾਸੀਆਂ ਨੀ'

ਪੈਰ ਧੁਆਣੇ

ਸੇਵਾ ਕਰਾਉਣੀ
'ਅਫਲਾਤੂਨ ਸ਼ਾਗਿਰਦ, ਗੁਲਾਮ ਅਰਸਤੂ,
ਲੁਕਮਾਨ ਥੀਂ ਪੈਰ ਧੁਆਵਣੇ ਵੇ'

ਪੌਲੇ ਪੈਣਾ

ਬਹੁਤ ਅਪਮਾਨ ਹੋਣਾ, ਸਿਰ ਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪੈਣਾ
'ਅਮਲਾਂ ਬਾਝ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪੈਣ ਪੌਲੇ,
ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੀਆਂ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ'

(ਫ)

ਫਸਤਾ ਵੱਢਣਾ

ਪੇਚੀਦਾ ਮਸਲਾ ਹਲ ਕਰਨਾ, ਸਿਆਪਾ ਮੁਕਾ
ਦੇਣਾ
'ਆਉ ਨੱਢੀਏ ਵੱਢੀਏ -ਇਹ ਫਸਤਾ,
ਜੱਗ ਪੁਤ ਕਾਈ ਏਸ ਪਾਈਆ ਈ'

ਫਸਾਦ ਗਲ ਪਾਣਾ

ਪੁਆੜਾ ਪਾਣਾ, ਸੰਕਟ ਜਾਂ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ
ਫਸਣਾ ਜਾਂ ਫਸਾਣਾ
ਇਹ ਮਸਤ ਮਲੰਗ ਨਾ ਛੇੜੀਏ ਨੀ,
ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਫਸਾਦ ਗਲ ਪਾਸੀਆ ਨੀ'

ਫਸਾਦ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ

ਪੁਆੜਾ ਪਾਣਾ, ਝਗੜਾ ਖੜਾ ਕਰਨਾ
'ਲਿਆਉ ਪੜ੍ਹੇ ਨਿਕਾਹ ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹ ਉਸਦਾ,
ਕਿਹਾ ਕੋਈ ਫਸਾਦ ਗੁਜ਼ਾਰਦੀ ਹੈ'

ਫਸਾਦ ਦੀ ਅਲਖ ਵੱਢਣੀ

ਸਦਾ ਲਈ ਝਗੜਾ ਖਤਮ ਕਰਨਾ

‘ਆਟਾ ਘੱਤੇ ਕੇ ਰੁੱਗ ਜਾਂ ਬੁੱਕ ਚੀਨਾ,
ਵਿੱਚੋਂ ਅਲਖ ਫ਼ਸਾਦ ਦੀ ਵੱਢੀਏ ਨੀ’

ਫੱਕੜੀ ਲਾਣਾ

ਝੂਠਾ ਦੇਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਠੱਠਾ ਕਰਨਾ,
ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਚ ਤਾਲੀਆਂ
ਵਜਾਣਾ

‘ਗੋਲ ਤਾਈਆਂ ਇਹ ਬਣਾਇ ਛੱਡੀ,
ਮਗਰ ਜੱਟ ਦੇ ਫੱਕੜੀ ਲਾਈਆਂ ਈ’

ਫ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੇਰਨਾ

ਕਿਰਪਾ ਜਾਂ ਮੇਹਰ ਕਰਨੀ
‘ਸਾਡੀ ਕਰੀਂ ਵਹੁੜੀ ਨਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਤੇ,
ਕੋਈ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਪਲੂੜਾ ਚਾਏ ਫੇਰੀਂ’

ਫੰਧ ਲਾਉਣਾ

ਫਾਹੁਣਾ, ਜਾਲ ਵਛਾਉਣਾ, ਪ੍ਰਪੰਚ ਰਚਨਾ
‘ਮੰਗੂ ਬਾਬਲੇ ਦਾ ਤੇ ਤੂੰ ਚਾਕ ਮੇਰਾ,
ਇਹ ਤੀ ਫੰਧ ਲੱਗੇ ਜੇ ਤੂੰ ਲਾਵਨਾ ਵੇ’

ਫਨ ਚਲਾਣਾ

ਚਾਲਾਕੀ ਕਰਨਾ, ਮਕਰ ਦਾ ਜਾਲ ਫੈਲਾਣਾ
‘ਸੇਖ ਸਾਅਦੀ ਦੇ ਫਲਕ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾਹੀਂ,
ਜੀਕੂੰ ਹੋਏ ਕੇ ਫਨ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ’

ਫਰਸ ਹੋਣਾ

ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋਣਾ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਥਲ ਜਾਂ ਸੁੰਨ
ਹੋਣਾ
‘ਰਾਂਝਾ ਤੁਰਤ ਪੜਾਏ ਕੇ ਫਰਸ ਹੋਇਆ,
ਦਿਲੋਂ ਆਹ ਦੇ ਠੰਡੜੇ ਸਾਹ ਮਾਰੇ’

ਫਲਕ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਹੋਣਾ

ਬਿਲਕੁਲ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਪੂਰੀ ਰਾਜ਼ਦਾਰੀ
ਜਾਂ ਰਹਸਯ ਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ
‘ਸੇਖ ਸਾਅਦੀ ਦੇ ਫਲਕ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾਹੀਂ,
ਜੀਕੂੰ ਹੋਏ ਕੇ ਫਨ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ’

ਫਾਹੀਆਂ ਔਡਣਾ

ਮਕਰ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਣਾ, ਪੋਖੇ ਨਾਲ ਕਾਬੂ

	ਕਰਨਾ 'ਅੱਗੇ ਕੱਢ ਕੁਰਾਨ ਤੇ ਬਹੋਂ ਮਿੱਥਰ, ਕੇਹਾ ਅੱਡਿਓ ਮਕਰ ਦੀਆਂ ਫਾਹੀਆਂ ਨੂੰ'
ਫਾਟ ਖਾਣਾ,	ਕੁਟ ਖਾਣਾ, ਕੁਟਾਈ ਕਰਵਾਣਾ 'ਜਿਹੜੇ ਮਕਰ ਦੇ ਪੈਰ ਖਲਾਰ ਬੈਠੇ, ਬਿਨਾਂ ਫਾਟ ਖਾਧੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵਣੇ ਵੇ'
ਫੇੜਨਾ ਫੇੜਨਾ	ਬਦੀ ਜਾਂ ਖੁਰਾਬੀ ਕਰਨਾ 'ਵੇਖੋ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ, ਇਹ ਵੱਡਾ ਹੀ ਫੇੜਨਾ ਫੇੜਿਆ ਨੇ'
	(ਬ)
ਬਹਿਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਆਣਾ	ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦਾ ਅਤਿ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਹੋਣਾ 'ਕੇਰੀ ਸਿਫਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਆਖ ਸਕਾਂ, ਗੋਇਆ ਬਹਿਸਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਈ'
ਬੱਧੜੀ ਮੁੱਠ ਜਾਣਾ	ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਜਾਣਾ, ਬਿਨਾਂ ਰੋਲਾ ਪਾਏ ਜਾਂ ਭੇਦ ਦੀ ਗੱਲ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੇ ਖਿਸਕਣਾ 'ਰੁੱਠੇ ਆਦਮੀ ਘਰਾਂ ਵਚ ਆਣ ਮਲਦੇ, ਗੱਲ ਸਮਝਦਾ ਬਧੜੀ ਮੁੱਠ ਗਿਆ'
ਬਲਾਈਆਂ ਲੈਣਾ	ਸਦਕੇ ਜਾਣਾ, ਵਾਰੇ ਜਾਣਾ, ਘੋਲ ਘੋਮਾਣਾ, ਦੂਜੇ ਤੇ ਪਈਆਂ ਬਲਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਣਾ 'ਸਹਿਤੀ ਸਮਝਿਆ ਇਹ ਰਲ ਗਏ ਦੋਵੇਂ, ਲਈਆਂ ਘੱਤ ਫਕੀਰ ਬਲਾਈਆਂ ਨੀ'
ਬਾਗ਼ ਬਾਗ਼ ਹੋਣਾ	ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਾ 'ਬਾਗ਼ ਬਾਗ਼ ਰੰਬੇਟੜਾ ਹੋਇ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਨਾਉਂ ਜਟੇਟੀਆਂ ਦੱਸਿਆ ਈ'

ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਡੱਗਾ ਲਾਉਣਾ

ਰੱਜ ਕੇ ਭੰਡੀ ਕਰਨੀ, ਨਸਰ ਕਰਨਾ
'ਵਾਂਗੂੰ ਢੇਲ ਹਰਾਮ ਸੈਤਾਨ ਦੇ ਨੀ,
ਡੱਗਾ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਾਇਆ ਈ'

ਬਾਜ਼ੀ ਦੇਣਾ/ਮਾਰਨਾ

ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖਾਣਾ, ਛਲ ਫਰੇਬ ਕਰਨਾ
'ਬਾਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੀ ਪਿਉਆਂ ਬੁਢਿਆਂ ਨੂੰ,
ਲੱਪਾਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਤੇ ਮਾਰਿਓ ਨੇ'

ਬਾਝ ਦੰਮਾਂ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ

ਦਾਸ ਜਾਂ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲੈਣਾ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਾਂ
ਇਹਸਾਨਮੰਦ ਬਣਾਉਣਾ
'ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਮੁੱਲ ਲੈ ਬਾਝ ਦੰਮਾਂ,
ਦੂਨਾ ਬੋਲ ਲੈ, ਜੋ ਕੁੱਝ ਬੋਲੀਆਂ ਨੀ'

ਬਾਣ ਪੈਣਾ

ਬੁਰੀ ਆਦਤ ਪੈਣੀ, ਭੈੜੀ ਵਾਦੀ ਦੇ ਸਿਕਾਰ
ਹੋਣਾ
'ਸੜੇ ਲੇਖ ਸਾਡੇ ਬਾਣ ਪਈ ਤੈਨੂੰ,
ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲੀਕ ਲੱਗੀ'

ਬਾਬ ਬਣਾਣਾ

ਮੰਦਾ ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ, ਦੁਰਦਸਾ ਕਰਨਾ
'ਕੱਛਾਂ ਮਾਰ ਸ਼ਰੀਕ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੇ,
ਭਾਈਆਂ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਬਾਬ ਬਣਾਈਆਂ ਨੀ'

ਬੁਨਿਆਦ ਪੱਟਣਾ

ਕੁਲ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ
'ਕਫ਼ਨੀ ਪਾੜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜਾਇ ਕੂਕਾਂ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਟ ਸੁੱਟਾਂ ਬੁਨਿਆਦ ਮੀਆਂ'

ਬੁਰਾ ਕਮਾਣਾ

ਬੁਰਾਈ ਕਰਨਾ, ਮੰਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ
'ਤੈਨੂੰ ਬਾਣ ਹੈ ਬੁਰਾ ਕਮਾਵਣੇ ਦੀ,
ਐਵੇਂ ਟੱਕਰਾਂ ਪਿਆ ਲੜਾਂਵਣਾ ਹੈ'

ਬੇੜੇ ਡੋਬਣਾ

ਸਭ ਕੁੱਝ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਕੱਖ ਨਾ ਰਹਿਣਾ
'ਘੁੰਡ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਬੇੜੇ ਡੋਬ ਦੇਂਦਾ,
ਨੈਣਾਂ ਤਾੜ ਕੇ ਪਿਜਰੇ ਵਾੜੀਏ ਨੀ'

ਬੈਠ ਜਾਲਣਾ

ਟਿਕ ਕੇ ਦਿਨ ਕਟੀ ਕਰਨਾ, ਕਠਿਨਾਈ ਵਿਚ
ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨਾ

‘ਨਾਰ ਸੇਈ ਜੋ ਮਾਲ ਬਨ ਬੈਠ ਜਾਲੇ,
ਪਿਆਦਾ ਸੇਈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸੁਜਾਨ ਹੋਵੇ’

ਬੋਲੀ ਮਾਰਨਾ

ਤਾਹਨਾ ਦੇਣਾ, ਆਵਾਜ਼ਾ ਕੱਸਣਾ, ਚੋਟ ਕਰਨਾ
‘ਜੋਗੀ ਹੋਏ ਲਾਚਾਰ ਜਦ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ,
ਤਦੋਂ ਚੋਲਿਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੀ’

(੭)

ਭਸਮ ਹੋਣਾ

ਤਬਾਹ ਹੋਣਾ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਣਾ
‘ਤਹਾਂ ਭਸਮ ਲਗਾਏਕੇ ਭਸਮ ਹੋਣਾ,
ਪੇਸ਼ ਜਾਏ ਨਾ ਗਰਬ ਤੇ ਫ਼ਿਮ ਮੀਆਂ’

ਭੰਗ ਝਾੜਨਾ

ਮਸਤੀ ਉਤਾਰਨਾ, ਸੂਤ ਕਰਨਾ
‘ਵੱਡੇ ਕਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸੀਂ ਭੰਗ ਜਾੜੀ,
ਐਥੇ ਕਈ ਫਕੀਰੀਆਂ ਸੋਰੀਆਂ ਵੇ’

ਭੀੜ ਕੱਟਣਾ

ਕਸਟ ਨਿਵਾਰਨਾ, ਐਕੜ ਦੂਰ ਕਰਨਾ
‘ਦੇਸਤ ਸੇਈ ਜੋ ਬਖਤ ਵਿਚ ਭੀੜ ਕੱਟੇ,
ਯਾਰ ਸੇਈ ਜੋ ਯਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਵੇ’

ਭੁੰਨ ਖਾਣਾ

ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਸਾੜਨਾ, ਹੱਦੋਂ
ਬਾਹਰ ਕਲੇਸ਼ ਦੇਣਾ
‘ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਉਂ ਤੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਭੁੰਨ ਖਾਧਾ,
ਮੂੰਗ ਚਨੇ ਕੁਆਰੀਆਂ ਖੋਲੀਆਂ ਨੇ’

ਭੁੰਨੇ/ਭੁੰਜੇ ਦਾਣੇ ਬੀਜਣਾ

ਵਿਅਰਥ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਿਸ
ਦਾ ਕੋਈ ਉਸਾਰੂ ਸਿੱਟਾ ਨਾ ਨਿਕਲੇ
‘ਕਿਸੇ ਤਤੜੇ ਵਕਤ ਸੀ ਨਿਹੋਂ ਲੱਗਾ,
ਤੁਸਾਂ ਬੀਜਿਆ ਭੁੰਨਿਆਂ ਦਾਣਿਆਂ ਨੂੰ’

ਭੁੱਲੀਆਂ ਲਾਵਣਾ

ਗਲਤੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣਾ, ਖਿਆ ਯਾਚਨਾ
ਕਰਨਾ, ਗਲਤੀਆਂ ਠੀਕ ਕਰਨਾ
'ਪਹਿਲਾਂ ਸਾੜ ਕੇ ਜਿਉ ਨਿਮਾਨਤੋਂ ਦਾ,
ਪਿੱਛੋਂ ਭੁੱਲੀਆਂ ਨਾਵਣੇ ਲਗਦੀਆਂ ਹੋ'

ਭੇਡ ਦੇ ਖੂਨ ਤੇ ਪਿੰਡ ਮਾਰਨਾ

ਆਪਣੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਪਿੱਛੇ ਦੂਜੇ ਦਾ
ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨਾ
'ਖੂਨ ਭੇਡ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜੇ ਮਾਰ ਲਈਏ,
ਉੱਜੜ ਜਾਏ ਜਹਾਨ ਤੇ ਜਗ ਸਾਰਾ'

ਭੇੜ ਮਚਾਣਾ

ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਟੱਕਰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ
ਹੋਣਾ, ਲੜਨਾ
'ਕੋਹਾ ਭੇੜ ਮਚਾਇਓ ਈ ਕੋਚਿਆ ਵੇ,
ਮੱਥਾ ਡਾਹਿਓ ਈ ਸੋਕਣਾਂ ਵਾਂਗ ਕੋਹਾ ?'

ਭੋਗ ਪਾਣਾ

ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਖਤਮ ਕਰਨਾ
'ਸਾਰੰਗ ਨਾਲ ਤਿਲੰਗ ਸੁਹਾਨੀਆਂ ਦੇ,
ਰਾਗ ਸੁਹੀ ਦਾ ਭੋਗ ਚਾ ਪਾਵਦਾ ਈ'

(ਮ)

ਮਸਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪਾਟਣਾ

ਹੱਦੋਂ ਬਾਹਰ ਮਸਤ ਹੋਣਾ, ਖਰੂਦੀ ਹੋਣਾ
'ਕੋਈ ਆਖਦੀ ਮਸਤਿਆ ਚਾਕ ਫਿਰਦਾ,
ਨਾਲ ਮਸਤੀਆਂ ਪਾਟਦਾ ਗਾਉਂਦਾ ਏ'

ਮਸਲੇ ਕਹਿਣਾ

ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ
'ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੱਸਣ
'ਸਮਸ ਦੀਨ ਕਾਜ਼ੀ ਨਿਤ ਕਹੇ ਮਸਲੇ,
ਸ਼ੇਖ ਪੀਉ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਵਾਬ ਹੈ ਨੀ'

ਮਹਿਲ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਚਾਣਾ

ਸੋਹਣੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇਣਾ,
ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਨਾ ਛੱਡਣਾ

- ‘ਏਹਾ ਹੋਂਦ ਹੀਰੋ ਤੇਰੀ ਨਾਲ ਸਾਡੀ,
ਮਹਿਲ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਪੇੜੀਆਂ ਚਾਈਆਂ ਨੀ’
- ਮਕਰ ਦੇ ਪੈਰ ਖਿਲਾਰਨਾ   ਨੌਂਗੀ ਜਾਂ ਛਲ ਫਰੋਬ ਕਰਨਾ
‘ਜਿਹੜੇ ਮਕਰ ਦੇ ਪੈਰ ਖਲਾਰ ਬੈਠੇ,
ਬਿਨਾਂ ਫਾਟ ਖਾਧੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਵਣੇ ਵੇ’
- ਮਕਰ ਪਸਾਰਨਾ   ਪਖੰਡ ਕਰਨਾ
ਅਸਾਂ ਹੋਂਸ ਕੇ ਆਣ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ,
ਆਖ ਕਾਸ ਨੂੰ ਮਕਰ ਪਸਾਰਿਆ ਈ’
- ਮਗਜ਼ ਖਪਾਣਾ   ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ, ਸਿਰ ਖਾਣਾ,
ਦਿਮਾਗ ਚੱਟਣਾ
‘ਕਹਿਆ ਅਸਾਂ ਸੋ ਰੱਬ ਤਹਿਕੀਕ ਕਰਸੀ,
ਕੇਹਾ ਆਣ ਕੇ ਮਗਜ਼ ਖਪਾਈਉ ਨੀ’
- ਮੰਜਿਓਂ ਹੇਠ ਕਦਮ/ਪੈਰ ਨਾ ਪਾਣਾ   ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ, ਆਰਾਮ ਤਲਬ ਹੋਣਾ,
ਕਿਤੇ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਨਾ ਜਾਣਾ
‘ਕਿਸ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਖੇਤ ਨਾ ਜਾਏ,
ਕਦਮ ਮੰਜਿਓਂ ਹੇਠ ਨਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ’
- ਮਤਾ ਕਰਨਾ   ਮਤਾ ਪਕਾਣਾ, ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣਾ
‘ਸਹੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀਰ ਮਤਾ ਕੀਤਾ,
ਖਿੰਡ ਵੁੰਡ ਕੇ ਗੱਲੀਆਂ ਮੱਲੀਆਂ ਨੀ’
- ਮਤਾ ਪਕਾਣਾ   ਗੋਂਦ ਗੁੰਦਣਾ, ਖੜਯੰਤਰ ਰਚਨਾ, ਕਿਸੇ ਮੁਹਿੰਮ
ਨੂੰ ਸਰ ਕਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕਮਤ ਹੋਣਾ
‘ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੇਲ ਬਹਾਇਉ ਨੇ,
ਧੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਕਾਇਉ ਨੇ’
- ਮੱਥਾ ਡਾਹੁਣਾ   ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ
‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਸਮਝਾ ਜਟੋਟੀਆਂ ਨੂੰ,’

- ਮੱਥਾ ਲਾਣਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਕੇਹਾ ਡਾਹਿਉ ਜੀ'
ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ, ਉਲਝਣਾਂ
'ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਜੇ ਏਸ ਨੇ ਵੈਰ ਚਾਇਆ,
ਮੱਥਾ ਏਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲਾਉਣੀ ਹਾਂ'
- ਮੱਥੇ ਲਗਣਾ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਣਾ (ਮੰਦੇ ਭਾਵ ਵਿਚ), ਆਮੁਣੇ
ਸਾਮੁਣੇ ਹੋਣਾ
'ਕੋਹੀ ਚੰਦਰੀ ਲੱਗੀ ਏ ਆਣ ਮੱਥੇ,
ਅੱਖੀ ਅੰਸਾਂ ਦੀ ਪੈਣ ਡੰਬੀਯੀਆ ਨੀ'
- ਮੱਥੇ ਲੇਖ ਦੀ ਰੇਖ ਵਹਿਣਾ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਅੱਗੇ ਆਣਾ
'ਨਹੀਂ ਰੱਬ ਦੇ ਗਜ਼ਬ ਥੋਂ ਲੋਕ ਡਰਦੇ,
ਮੱਥੇ ਲੇਖ ਦੀ ਰੇਖ ਵਹਿ ਗਈ ਜੇ ਨੀ'
- ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾਣਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ, ਖਿਝਣਾ
'ਰਾਤੀਂ ਰਾਂਝੇ ਨੇ ਮੱਝੀਆਂ ਆਣ ਢੋਈਆਂ,
ਚੂਚਕ ਸਿਆਲ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾਇਆ ਈ'
- (ਮਨ ਵਿਚ) ਮੈਲ ਆਣਾ ਮਨ ਵਿਚ ਖੋਟ ਆਣਾ, ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ
'ਆਈ ਮੈਲ ਤਾਂ ਜੰਨਤ ਮਿਲੇ ਧੱਕੇ,
ਗੱਸਾ ਆਸ ਉਮੀਦ ਦਾ ਵੱਢਿਆ ਈ'
- ਮਰਸੇ ਮਰਸ ਕਰਨਾ ਖਿਆ ਯਾਚਨਾ ਕਰਨਾ, ਦੁਹਾਈ ਦੇਣਾ
'ਬੋਹਲ ਰਾਹਕਾਂ ਦਾ ਧੌਂਸ ਚੋਧਰੀ ਦੀ,
ਮਰਸੇ ਮਰਸ ਦਿਹੂੰ ਰਾਤ ਪੁਕਾਰਨਾ ਕੀ'
- ਮਾਈਏਂ ਪਾਣਾ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵੱਟਣਾ ਮਲ ਕੇ
ਬਿਠਾਣਾ ਅਦੇ ਉਸਦਾ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ
ਬੰਦ ਕਰਨਾ
'ਚੂਚਕ ਸਿਆਲ ਨੇ ਕੋਲ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਤੇ,
ਜਦੋਂ ਹੀਰ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਮਾਈਏਂ ਨੀ'
- ਮਾਮਲਾ ਚਾਣਾ ਦੱਬੀ ਗੋਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੀ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟ

	ਜਾਣਾ, ਝਗੜਾ ਆਰੰਭਣਾ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਕੁੜੀਆਂ ਅਪ੍ਰਾਧ ਜੁੜੀਆਂ, ਲੱਡੇ ਰਿੱਛ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਚਾਇਆ ਈ'
ਮਾਮਲਾ/ਮੁਆਮਲਾ ਪੈਣਾ	ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਪੈਣਾ, ਪੈਚਾ ਲਗਾਣਾ, ਨਾਜੁਕ ਵਕਤ ਆ ਪੈਣਾ, ਖਟਾਪਟੀ ਹੋਣਾ 'ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਮਾਮਲਾ ਪਿਆ ਤੇਰਾ, ਪਰ ਪੇਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਰਨੀ ਹੈ'
ਮਾਰ ਕੇ ਮੁੰਜ ਕਰਨਾ	ਖੂਬ ਕੁਟਾਈ ਕਰਨਾ, ਬੇਹੱਦ ਕੁੱਟਣਾ 'ਖੜ ਦੇਹ ਚੀਣਾ ਖਰ ਖਾਵੰਦਾਂ ਦੇ, ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਰੂੰਗਾ ਮੁੰਜ ਰੰਨੇ'
ਮਾਰਨਾ ਜਾਂ ਤਾਰਨਾ	ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਆਬਾਦ ਕਰਨਾ, ਢਾਹੁਣਾ ਜਾਂ ਬਣਾਉਣਾ 'ਇੱਕੇ ਮਾਰ ਜਾਸੀ ਇੱਥੇ ਤਾਰ ਜਾਸੀ, ਇਹ ਮੀਂਹ ਅਨਿਆਉਂ ਦਾ ਆਇਆ ਈ'
ਮਾੜੀ ਦੀ ਇੱਟ ਮੋਰੀ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ	ਅਣਜੋੜ ਕਰਾਣਾ, ਢੁਕਵਾਂ ਮੇਲ ਨਾ ਮੇਲਣਾ 'ਜਿਹੜੇ ਹੋਣ ਬੇਅਕਲ ਚਾ ਲਾਂਵਦੇ ਨੇ, ਇੱਟਾਂ ਮਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਚ ਮੋਰੀਆਂ ਦੇ'
ਮਿੱਝ ਕੱਢਣਾ	ਖੂਬ ਕੁੱਟਣਾ 'ਸਣੇ ਕਵਾਰੀ ਦੇ ਮਾਰ ਕੇ ਮਿੱਝ ਕੱਢੂ, ਨਿਕਲ ਜਾਣਗੀਆਂ ਸਹਿਤੀ ਦੀਆਂ ਚਾਵੜਾਂ ਨੀ'
ਮਿਲੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਨਾ	ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾੜ ਪਾਣਾ, ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਜੁਦਾ ਕਰਨਾ 'ਕੀਜੇ ਗ਼ੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਬਣਾਏ ਦੀਜੇ, ਮਿਲੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਾਹ ਵਿਛੋੜੀਏ ਜੀ'
ਮੀਟੀ ਮੁੱਠ ਲੰਘਾ ਦੇਣਾ	ਦੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜੀਣ ਦੇਣਾ, ਪਰਦੇ ਢੱਕੇ ਰੱਖਣਾ

'ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਰੱਬ ਨਾਲ ਹਯਾ ਰੱਖੇ,
ਮੀਟੀ ਮੁੱਠ ਹੀ ਦੇਏ ਲੰਘਾ ਮੀਆਂ'

ਮੁੱਖ ਮੋੜਨਾ

ਪਾਸਾ ਵੱਟਣਾ, ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ, ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ
'ਜਿਚਰ ਜੀਵਦੀ ਮੁੱਖ ਨਾ ਮੋੜਸਾਂ ਮੈਂ,
ਕਾਹਨੂੰ ਗੈਬ ਦੇ ਬੋਲ ਤੂੰ ਬੋਲਦੀ ਹੈ'

ਮੁੰਗ ਚਨੇ ਖੇਡਣਾ

ਛਲ ਫਰੇਬ ਕਰਨਾ, ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ
'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਉਂ ਤੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਤੁੱਠ ਖਾਧਾ,
ਮੁੰਗ ਚਨੇ ਕੁਆਰੀਆਂ ਖੇਲੀਆਂ ਨੇ'

ਮੁੰਜ ਕਰਨਾ

ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਣਾ, ਭੋਹ ਕੱਢਣਾ
'ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉੱਪਲਾਂ ਮੁੰਜ ਕੀਤਾ,
ਬੁੱਗੀ ਲਾਏ ਮੁਆਤੜੇ ਸਾੜੀਆਂ ਨੇ'

ਮੁਜਰਾ ਲੈਣਾ

ਨਜ਼ਰਾ ਵੇਖਣਾ, ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ
ਮਾਨਣਾ
'ਸਭਾ ਖੁਲਕ ਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਲਉ ਮੁਜਰਾ,
ਕਰੇ ਦੀਦ ਇਸ ਜੱਗ ਦੇ ਪੇਖਨੇ ਨੂੰ'

ਮੁੱਠੀ ਮੀਟ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਣਾ

ਦੁਖੀ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਥਰ ਕਰਨਾ, ਕਲੇਜਾ
ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੈਠਣਾ
'ਉਹਦਾ ਦੁਖੜਾ ਰੋਵਣਾ ਜਦੋਂ ਸੁਣਿਆ,
ਮੁੱਠੀ ਮੀਟ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹਿ ਗਈ ਜੇ ਨੀ'

ਮੁਣਸ ਸਹੇੜਨਾ

ਵਰ ਲੱਭਣਾ, ਵਿਆਹ ਕਰ ਦੇਣਾ
'ਤੇਨੂੰ ਵੱਡਾ ਉਦਮਾਦ ਆ ਜਾਗਿਆ ਈ,
ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਮੁਣਸ ਸਹੇੜੀਏ ਨੀ'

ਮੁਫਤ ਵਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ

ਬਿਨਾਂ ਕਸੂਰ ਦੰਡਤ ਹੋਣਾ, ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ ਹੀ
ਕੁਟਾਖਾ ਖਾਣਾ ਜਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਕਿਸੇ ਅਸਾਡੇ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋਵੇ,
ਐਵੇਂ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਜਾਏਗਾ ਮਾਰਿਆ ਵੇ'

ਮੂੰਹ ਉਂਗਲਾਂ ਘਤਣਾ	ਅੰਗੁੱਸਤ ਬਦੰਦਾਂ ਹੋਣਾ (ਉਂਗਲ), ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾਣਾ, ਪਛਤਾਵਾ, ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਾ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੂੰਹ ਉਂਗਲੀਆਂ ਲੋਕ ਘੱਤਣ, ਧੀਉਂ ਮਲਕੀ ਦੀ ਪੁੱਜ ਖਰਾਬ ਹੈ ਨੀ'
ਮੂੰਹ ਤੇ ਲੱਪ (ਲੱਪੜ) ਮਾਰਨਾ	ਸਬਕ ਸਿਖਾਣਾ, ਨੁੱਕਰੇ ਲਗਾਣਾ 'ਬਾਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀਆ ਨੀ ਪਿਉਆਂ ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ, ਲੱਪਾਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਤੇ ਮਾਰਿਓ ਨੇ'
ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ	ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਪਰ੍ਹੇ ਸੁੱਟਣਾ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਮਾਰਾਂ, ਪੰਡਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਭ ਭਲਿਆਈਆਂ ਦੀਆਂ'
ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਗਾਣਾ/ਲਾਣਾ	ਬੋਲ ਚਾਲ ਨਾ ਰੱਖਣਾ, ਮੇਲ ਜੋਲ ਜਾਂ ਸੰਪਰਕ ਨਾ ਕਰਨਾ 'ਜਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹੇ ਨਮਾਜ਼ ਹਲਾਲ ਖਾਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਮੁਲ ਨਾ ਮੂੰਹ ਲਗਾਵਦੇ ਨੀ'
ਮੂਤ ਵਿੱਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਟੋਲਣਾ	ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਵਿਅੱਠਥ ਕੰਮ ਕਰਨਾ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮਿਉਂ ਵਾਂਗੂ, ਪਈ ਮੂਤ 'ਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਟੋਲਦੀ ਹੈ'
ਮੂਤ ਵਿਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫਾਹੁਣੀਆਂ	ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਵਿਅੱਠਥ ਕੰਮ ਕਰਨਾ 'ਸਿਕਾਰ ਦਰਿਆਉਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਮੋਈਏ, ਕੇਹੀਆਂ ਮੂਤ ਵਿਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫਾਹੁਣੀ ਦੇ ?'
ਮੇਲਾ ਚਲ ਆਣਾ	ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਉਣਾ 'ਦੇਸੇਂ ਘੱਲ ਦੇਹੋ ਤਾਂ ਇਹਸਾਨ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਚਲ ਮੇਲਾ ਅਸੀਂ ਆਵਣੇ ਹਾਂ'
ਮੋਏ ਗਏ ਹੋਣਾ	ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਤਾ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਰਤਣ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਆਸ ਨਾ

ਹੋਣਾ

‘ਹੀਰ ਵਿਆਹ ਦੱਤੀ ਮੋਈ ਗਈ ਸਾਥੇ’,
ਮੁਹ ਧੀ ਦਾ ਨਾਂਹ ਵਿਖਾਇਆ ਜੇ’

ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ

ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੁਆਲੇ ਹੋਏ ਰਹਿਣਾ, ਮਸਤੇ ਰਹਿਣਾ
‘ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਚੜ੍ਹੀਂ ਹੈ ਤੂੰ,
ਨਿਕਲ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਚਾਵੜਾਂ ਨੀ’

ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਬੁੱਕਾਂ ਸੁੱਟਣੀਆਂ

ਨਖਰੇ ਕਰਨੇ, ਆਕੜ ਸਾੜਨੀ, ਉੱਚੀਆਂ
ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ
‘ਅਠਖੇਲੀਆ ਅਹਿਲ ਦੀਵਾਨਿਆ ਵੇ,
ਬੁੱਕਾਂ ਮੋਢਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟਣਾ ਏਂ’

ਮੋਰਚਾ ਲਾਣਾ

ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ, ਲੜਨਾ, ਆਢਾ ਲਾਣਾ,
ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ
‘ਨਾਲ ਜੋਗੀਆਂ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਓ ਈ,
ਰੱਜੇ ਜੱਟ ਵਾਂਗੂੰ ਕਿਉਂ ਸੂਕੀਏ ਨੀ’

ਮੋਤ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ

ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ, ਮੋਤ ਵਿਹਾਜਣਾ
‘ਇਕ ਪੋਸਤ ਧੜੂਰਾ ਤੇ ਡੰਗ ਪੀ ਕੇ,
ਮੋਤ ਓਸ ਨੇ ਮੁੱਲ ਕਿਉਂ ਲਈ ਜੇ ਨੀ’

(ਯ)

ਯਾਰ ਕਰਨਾ

ਯਾਰ ਬਣਾਉਣਾ, ਇਸ਼ਕ ਕਰਨਾ
‘ਵੇਖੋ ਲੱਜ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀ ਲਾਹ ਸੁੱਟੀ,
ਨੱਢੀ ਹੀਰ ਨੇ ਚਾਕ ਨੂੰ ਯਾਰ ਕੀਤਾ’

ਯਾਰ ਹੰਢਾਣਾ

ਯਾਰ ਬਣਾਉਣਾ, ਇਸ਼ਕ ਕਰਨਾ
‘ਵੇਖੋ ਲੱਜ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀ ਲਾਹ ਸੁੱਟੀ,
ਨੱਢੀ ਹੀਰ ਨੇ ਚਾਕ ਨੂੰ ਯਾਰ ਕੀਤਾ’

(ਰ)

ਰੱਸੀਆਂ ਦੇ ਸੱਪ ਕਰਨਾ/ਬਣਾਉਣਾ   ਰਾਈ ਦਾ ਪਹਾੜ ਬਣਾਉਣਾ, ਝੂਠੀ ਗੱਲ ਨੂੰ
ਅਸਲ ਜਾਂ ਸੱਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ
'ਸੱਪ ਰੱਸੀਆਂ ਦੇ ਕਰਨ ਮਾਰ ਮੰਤਰ,
ਤਾਰੇ ਦੌਦੀਆਂ ਨੇ ਹੇਠ ਖਾਰੀਆਂ ਦੇ'

ਰੰਗ ਮਚਾਣਾ   ਰੋਣਕਾਂ ਲਗਾਣਾ
'ਇੱਕ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਿਓਂ ਗੱਲ ਕੀਚੇ,
ਜਿੱਥੇ ਰਾਂਝਿਆਂ ਰੰਗ ਮਚਾਇਆ ਈ'

ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕਿੱਲੀ ਮਾਰਨਾ   ਰੱਬੀ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਰੇਖ ਵਿਚ ਮੇਖ ਮਾਰਨੀ,
ਲਿਖੇ ਭਾਗ ਬਦਲਣਾ
'ਕੋਈ ਜਾਇ ਕੇ ਪਕੜ ਫਕੀਰ ਕਾਮਿਲ,
ਫਕਰ ਮਾਰਦੇ ਵਿਚ ਰਜ਼ਾਏ ਕਿੱਲੀ'

ਰੱਤ ਦੇ ਹੰਝੂ ਰੋਣਾ   ਬਹੁਤ ਰੋਣਾ
'ਨਾਉਂ ਠੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਜਾਵਣੇ ਦਾ,
ਅਸੀਂ ਹੰਝੂਆਂ ਰੱਤ ਦੀਆਂ ਰੁੱਠੀਆਂ ਹਾਂ'

ਰੱਤ ਵੰਨਾ ਹੋਣਾ   ਲੋਹਾ ਲਾਖਾ ਹੋਣਾ, ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਣਾ
'ਮੇਹਰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੇਹਾਂ ਇੱਕਲਿਆਂ ਨੂੰ,
ਗੁੱਸਾ ਖਾਏ ਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਰੱਤ ਵੰਨਾ'

ਰੰਨਾਂ ਨੂੰ ਘੁਰਨਾ   ਕਾਮ ਤੱਕਣੀ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ
'ਖਾਏ ਰੱਜ ਕੇ ਘੁਰਦਾ ਫਿਰੇਂ ਰੰਨਾ,
ਕੱਢ ਰਿਕਤਾ ਧੀਦੋਂ ਨੂੰ ਛੋੜਦੇ ਨੀ'

ਰੱਬ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸਹਿਣਾ   ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ, ਰੱਬੀ ਰਜ਼ਾ ਚ ਰਾਜੀ ਹੋਣਾ
'ਜਿਸ ਦਾ ਚੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸੁਆਹ ਲਾਏ ਬੈਠਾ,
ਦਿੱਤਾ ਰੱਬ ਦਾ ਮਾਉਂ ਸਹਿ ਗਈ ਜੇ ਨੀ'

- ਰੱਬ ਦੀ ਨੀਉਂ ਪੱਟਣੀ
ਰੱਬੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜਨਾ, ਦੈਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਕਾਰਨਾ
'ਨੀਉਂ ਰੱਬ ਦੀ ਪੱਟਣੀ ਬੜੀ ਔਖੀ,
ਧੀਆਂ ਮਾਰਿਆ ਵੱਡਾ ਸਰਾਪ ਆਵੇ'
ਰੱਬ ਦੇ ਪੱਟੇ ਹੋਣਾ
ਕਿਸੇ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਰ ਵਗਣਾ, ਰੱਬ ਦੁਆਰਾ
ਉਜਾੜੇ ਹੋਣਾ
'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਖਹਿਤੇ ਨਾ ਪਈਏ,
ਕੰਨ ਪਾਟਿਆਂ ਰੱਬ ਦੇ ਪੱਟਿਆਂ ਦੇ'
- ਰੜੇ ਮਾਰਨਾ
ਬਹੁਤ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਬੇਬਸੀ ਜਾਂ ਲਾਚਾਰੀ ਦੀ
ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਾਰਨਾ, ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਨਾ
'ਘੁੰਡ ਹੁਸਨ ਦੀ ਆਬ ਛੁਪਾ ਈਂਦਾ,
ਵੱਡੇ ਘੁੰਡ ਵਾਲੀ ਰੜੇ ਮਾਰੀਏ ਨੀ'
- ਰਾਹ ਪੈਣਾ
ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਨਾਪਣਾ, ਨਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ
ਮੁਹਿੰਮ ਛੱਡ ਦੇਣਾ
'ਲਾਵੇਹਾਰ ਰਾਖੇ ਸਤ ਵਿਦਾ ਹੋਏ,
ਨਾ ਉਮੀਦ ਹੋ ਕੇ ਜੱਟ ਰਾਹ ਪਾਇਆ'
- ਰਾਹ ਹੋਣਾ
ਰਿਵਾਜ ਪੈਣਾ, ਪਰੰਪਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣਾ
'ਕੱਚਾ ਸੀਰ ਪੀਤਾ ਬੰਦਾ ਸਦਾ ਤੁੱਲਾ,
ਧੁਰੇਂ ਆਦਮੇਂ ਤੁੱਲਣਾ ਰਾਹ ਹੋਇਆ'
- ਰਾਹ ਮਾਰਨਾ
ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ, ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ
'ਛੱਡ ਪਾਸ ਨੇ ਤੁਰਕ ਬੇਜ਼ਾਰ ਚੱਲੇ,
ਰਾਹ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਦੇ'
- ਰਿਆਇਤਾਂ ਕਰਨਾ
ਪੱਖ ਲੈਣਾ, ਸਮਰਥਨ ਲਿਹਾਜ਼ ਜਾਂ ਹਿਮਾਇਤ
ਕਰਨਾ
'ਤਾਬੀ ਕਰੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਜੋਗੀਆਂ ਦੀਆਂ,
ਹੱਥੀਂ ਸੱਚੀਆਂ ਪਾਇ ਹਥੜੀਆਂ ਨੀ'
- ਰਿਹਾੜ ਪੈਣਾ
ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਨਾ, ਖਹਿਣਾ, ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਮਗਰ ਪੈ
ਜਾਣਾ

‘ਕੇਹੀ ਫਕਰ ਦੇ ਆਣ ਰਿਹਾਤ ਪਈਏਂ,
ਤਲਾ ਬਖਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਮਾਪੇ ਜੀਣੀਏ ਨੀ’

ਰਿਕਤਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ

ਨੁਕਸ ਕੱਢਣੇ, ਮਖੌਲ ਕਰਨਾ, ਚੋਭਾ ਲਾਣੀਆਂ,
ਕਰੋਧ ਕਰਨਾ, ਲਗਾਵਟ ਦਰਸਾਉਣਾ
‘ਖਾਏਂ ਰੋਜ਼ ਕੇ ਘੁਰਦਾ ਫਿਰੇਂ ਰੰਨਾਂ,
ਕੱਢ ਰਿਕਤਾਂ ਪੀਦੇਂ ਨੂੰ ਛੋੜਦੇ ਨੀ’

ਰਿਕਤਾਂ ਚਾਣਾ

ਆਢਾ ਲਾਣਾ, ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨੀ, ਪੰਗੇ ਲੈਣਾ
‘ਤਾਬੀ ਆਖਦੀ ਗੁੰਡਿਆ ਮੁੰਡਿਆ ਵੇ,
ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਕਤਾਂ ਛੋੜੀਆਂ ਹੋ’

ਰਿਕਤਾਂ ਛੋੜਨੀਆਂ

ਹੁਜਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਟਿਚਕਰਾਂ ਕਰਨੀਆਂ
‘ਹਮੀਂ ਤੋਂ ਛਿਆ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ,
ਤੁਸੀਂ ਆਣ ਕੇ ਰਿਕਤਾਂ ਛੋੜਦੀਆਂ ਹੋ’

ਰਿਜ਼ਕ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ
ਦਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋਣਾ

ਦਾਣਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣਾ, ਮੌਤ ਨਾ ਆਉਣਾ
‘ਬਿਨਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾ ਉਹ ਬੰਦੇ,
ਸਾਬਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਜ਼ਕ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਨੀ’

ਰੀਸ਼ ਮਿਕਰਾਜ਼ ਕਰਨਾ

ਕੈਚੀ ਨਾਲ ਦਾੜੀ ਕੱਟਣਾ, ਅਪਮਾਣਿਤ ਕਰਨਾ,
ਮਾਤ ਕਰਨਾ
‘ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੀ ਰੀਸ਼ ਮਿਕਰਾਜ਼ ਕੀਤੀ,
ਵਾਰਿਸ ਕੁਦਰਤਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਵਾਰਿਆ ਈ’

ਰੁਖ਼ ਹੋਰ ਹੋਣਾ/ਬਦਲਣਾ

ਕਿਰਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਤਬਦੀਲ/ ਬਦਲਣਾ
‘ਰੁਖ਼ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਹੈ ਅੱਜ ਤੇਰਾ,
ਚਾਲਾ ਨਵਾਂ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਹੈ ਆਉਂਦੈ ਨੀ’

ਰੋਉੜੀ ਜਾਣਨਾ

ਤੁੱਛ ਤੇ ਵਿਅਰਥ ਸਮਝਣਾ, ਘਟੀਆ ਜਾਣਨਾ
‘ਕੋਹੀਆਂ ਆਣ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਜੋੜੀਆਂ ਨੀ,
ਅਸੀਂ ਰੰਨ ਨੂੰ ਰੋਉੜੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ’

ਰੇਖ ਵਿਚ ਮੇਖ ਮਾਰਨਾ

ਤਕਦੀਰ ਬਦਲਣਾ, ਵਿਗੜੀ ਬਣਾਉਣਾ,
ਦੁਰਭਾਗ ਨੂੰ ਸੁਭਾਗ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ
'ਤੁਸੀਂ ਫਕਰ ਔਲਾਹ ਦੇ ਪੀਰ ਪੂਰੇ,
ਵਿਚ ਰੇਖ ਦੇ ਮੇਖ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹੋ'

ਰੇਤ ਦੀ ਕੰਧ ਹੋਣਾ

ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਮਰਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ
'ਇਹ ਜੱਗ ਮਕਾਮ ਫਨਾ ਦਾ ਏ,
ਸੱਭਾ ਰੇਤ ਦੀ ਕੰਧ ਇਹ ਜੀਵਣਾ ਈ'

ਰੋਲਾ ਰਾਲਾ ਘੱਤਣਾ

ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਕਰਨਾ
'ਸਿਰਕੱਪ ਰਸਾਲੂ ਨੂੰ ਵਖਤ ਪਾਇਆ,
ਘੱਤ ਮਕਰ ਦੇ ਰੋਲਿਆਂ ਰਾਲਿਆਂ ਨੂੰ'

(ਲ)

ਲੱਕ ਕੱਸਣਾ

ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨਾ
'ਸਿੰਗੀ ਬੱਪਰੀ ਬੰਨ੍ਹ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ,
ਲੱਕ ਚਾਇ ਫਕੀਰ ਨੇ ਕੱਸਿਆ ਈ'

ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹਣਾ

ਕਮਰ ਕਸਣਾ, ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ,
ਰੁੱਝਣਾ
'ਦਿਹੇਂ ਰਾਤ ਤੂੰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਲੱਕ ਬੱਧਾ,
ਮਰੇਂ ਰੂਪ ਸਿੰਗਾਰੀਏ ਵਾਸਤਾ ਈ'

ਲੰਗੋਟੀ ਸਾਬਤ ਰੱਖਣਾ

ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿਣਾ,
'ਜਤੀ ਸਤੀ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਹੋਇ ਰਹੀਏ,
ਸਾਬਤ ਰੱਖਣਾ ਏਸ ਲੰਗੋਟੜੀ ਨੂੰ'

ਲਛੇ ਲਛੇ ਕਰਨਾ

ਹਾਵ ਭਾਵ ਕਰ ਕੇ ਛੇੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ,
ਖੁੱਤਾਂ ਸਹੇੜਨੀਆਂ ਜਾਂ ਲੈਣੀਆਂ
'ਲਛੇ ਲਛੇ ਕਰਦੀ ਫਿਰੇਂ ਨਾਲ ਫਕਰਾਂ,
ਲੁੱਚ ਚਾਲੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੰਗੂਰੀਆਂ ਦੇ'

ਲੱਜ ਲਾਹੁਣਾ

ਸੁਰਮ ਹਯਾ ਦੂਰ ਕਰਨਾ
'ਜਾਂ ਮੈਂ ਸੱਦ ਦਿਤੀ ਅੱਗੋਂ ਲੜਨ ਲੱਗੀ,
ਲੱਜ ਲਾਹ ਕੇ ਚਸਮ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕੀਤਾ'
ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਨੇੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰਨਾ, ਰਿਸ਼ਤਾ ਗੰਢਣਾ
'ਬੰਨ੍ਹੁ ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਰ ਲਟਕਾਏ ਦੇਵਾਂ,
ਲੜ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਜੋੜਨਾ ਹੈ ?'

ਲਾਹੌਲ ਪੜ੍ਹਨਾ

ਬੁਰੇ ਜਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਅਮਲਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ
ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਬੀ ਵਾਕ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਿਸ ਦਾ
ਅਰਥ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਤਾਣ ਸਵਾਏ
ਰੱਬ ਦੇ
'ਚੁੱਪ ਸ਼ਿਲ ਹੋ ਬੋਲਣੇਂ ਰਹੀ ਜੱਟੀ,
ਜਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਾਹੌਲ ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਾਰੇ'

ਲਾਡ ਲਡਾਣਾ

ਮਲ੍ਹਾਰ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ
ਪਾਲਣਾ
'ਨੱਕ ਵੱਡ ਕੇ ਕੋੜਮਾ ਗਾਲਿਉ ਈ,
ਹੋਇਆ ਫਾਇਦਾ ਲਾਡ ਲਡਾਵਣੇ ਦਾ'

ਲਿੰਗ ਭੰਨਣਾ

ਹੱਡ ਰੋੜੇ ਭੰਨਣਾ, ਕੁਟਾਈ ਕਰਨਾ
'ਚੂਚਕ ਆਖਦਾ ਰੱਖ ਤੂੰ ਜਮ੍ਹਾ ਖਾਤਰ,
ਤੇਰੇ ਸੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲਿੰਗ ਭੰਨਾਂ'

ਲੀਕ ਲਾਣਾ

ਬਦਨਾਮ ਜਾਂ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨਾ, ਕਲੰਕ ਦਾ ਟਿੱਕਾ
ਲਾਣਾ, ਸੁਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨਾ, ਬਦਨਾਮੀ ਸਹੇੜਨਾ
'ਚਾਕ ਨਾਲ ਇਕੱਲੜੀ ਜਾਏ ਬੋਲੇ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੋਈ ਲੀਕ ਲਾਵਦੀ ਈ'

ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਉਣਾ ਜਾਂ ਮਾਰਨਾ

ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨੱਚਣਾ ਟੱਪਣਾ
'ਜਦੋਂ ਮਿਲੀ ਵਧਾਈ ਜਾਂ ਖੇੜਿਆਂ ਨੂੰ,
ਲੁੱਡੀ ਮਾਰ ਕੇ ਘੁੱਮਰਾਂ ਘਤਦੇ ਨੀ'

- ਲੂਤੀਆਂ ਲਾਣਾ   ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਭੜਕਾਉਣਾ, ਕੰਨ ਭਰਨੇ
 'ਬੁਠੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਚੁਗਲੀਆਂ ਮੇਲ ਕੇ ਤੇ,
 ਘਰੇ ਘਰੀ ਤੂੰ ਲੂਤੀਆਂ ਲਾਵਣਾ ਹੈ'
- ਲੇਖ ਸੜਨਾ   ਕਿਸਮਤ ਖੁਰਾਬ ਹੋਣੀ
 'ਸੜੇ ਲੇਖ ਸਾਡੇ ਬਾਣ ਪਈ ਤੈਨੂੰ,
 ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲੀਕ ਲੱਗੀ'
- ਲੇਖਾ ਲੈਣਾ   ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ, ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ
 'ਸੈਦਾ ਢਾਇਕੇ ਐਸ ਤੋਂ ਲਏ ਲੇਖਾ,
 ਅਸੀਂ ਚੀਕਣੋਂ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਡਰਾਂਗੇ ਨੀ'
- ਲੋਹੜਾ ਆਣਾ   ਰਾਜ਼ਬ ਹੋਣਾ, ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਣਾ
 'ਮਤੀ ਦੇਏ ਰਹੀ, ਪੈਰੀਂ ਪਏ ਰਹੀ,
 ਹੀਰ ਨਾ ਮੰਨੇ ਲੋਹੜਾ ਆਇਆ ਈ।'
- ਲੋਹੜਾ ਘੱਤਣਾ   ਜੁਲਮ ਕਰਨਾ, ਅੱਤ ਚਾਣੀ
 'ਹੋਏ ਮਸਤ ਗ਼ਰੂਰ ਤਕੱਬਰੀ ਦੇ,
 ਲੋਹੜਾ ਘੱਤਿਓ ਆਣ ਕੁਆਰੀਏ ਨੀ'
- ਲੋਹਾ ਤਾਅ ਕੇ ਚੱਟਣਾ   ਬਹੁਤ ਕਸ਼ਟ ਭੋਗਣਾ, ਅਸਹਿ ਦਰਦ ਸਹਿਣਾ
 'ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਦੁਖੜੇ ਫਿਰੇ ਜਰਦਾ,
 ਲੋਹਾ ਤਾਇ ਜੀਤੇ ਠਾਲ ਚੱਟਿਆ ਸੁ'
- (ਵ)
- ਵਖਤ ਪਾਣਾ   ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਪਾਣਾ, ਐਕੜ ਵਿਚ ਫਸਾਣਾ
 'ਸਿਰਕੱਪ, ਰਸਾਲੂ ਨੂੰ ਵਖਤ ਪਾਇਆ,
 ਘੱਤ ਮਕਰ ਦਿਆਂ ਰੋਲਿਆਂ ਗਲਿਆਂ ਨੂੰ'
- ਵੱਟ ਮਾਰਨਾ   ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਉਸਾਰਨਾ

	‘ਵੱਟ ਮਾਰ ਕੇ ਚਾਰੇ ਹੀ ਤਰਫ ਉੱਚੇ, ਉਥੇ ਵਲਗਣਾਂ ਖੂਬ ਬਣਾਏ ਬੈਠਾ’
ਵੱਡਾ ਖੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ	ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਰ ਢਾਹੁਣਾ ‘ਹਾਏ ਹਾਏ ਫਕੀਰ ਤੇ ਕਹਿਰ ਹੋਇਆ, ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਹੀ ਖੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੇ’
ਵਲਲੀਆਂ ਪਾਣਾ	ਚੱਕਰ ਚਲਾਣਾ, ਪਰਪੰਚ ਰਚਣਾ ‘ਫਿਰੋਂ ਬਹੁਤ ਪਖੰਡ ਖਿਲਾਰਦਾ ਤੂੰ, ਐਥੇ ਕਿਹੀ ਵਲੱਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਨੀ’
ਵਾਰਿਦ ਹੋਣਾ	ਆਉਣਾ ਤਸਰੀਫ਼ ਲਿਆਉਣਾ, ਪਧਾਰਨਾ ‘ਇਹ ਰਜ਼ਾ ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਹੋਇ ਰਹੀ, ਵਾਰਿਦ ਕੋਣ ਹੋ ਦਏ ਹਟਾਇ ਮੀਆਂ’
ਵਾਰਨੇ ਜਾਣਾ	ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਣਾ ‘ਪਾਏ ਵਾਸਤੇ ਪਰੀ ਤੇ ਹੁਰਜ਼ਾਦਾਂ, ਜਾਣ ਜੰਨ ਤੇ ਤੂਤ ਦੇ ਵਾਰਨੇ ਨੀ’
ਵਿਛੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਟ ਕਰਨਾ	ਵਿਛੜੀ ਜੋੜੀ ਮੇਲਣਾ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਮਿਲਣ ਕਰਾਉਣਾ ‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਪਾਲੀ ਸੋਈ ਚੰਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਵਿਛੜਿਆ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਚੁੱਟ ਜਾਏ’
ਵੈਰ ਕਮਾਨਾ	ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਨਾ, ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਰਗਾ ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ ‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਖ਼ਸਮ ਦੇਂਦੇ, ਨਾਲ ਬੇਟੀਆਂ ਵੈਰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਨੀ’
ਵੈਰ ਚਾਣਾ	ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਨੀ, ਸ਼ਤਰੂਤਾ ਸਹੇੜਨੀ ‘ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਏਸ ਨੇ ਵੈਰ ਚਾਇਆ, ਮੱਥਾ ਏਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲਾਉਣੀ ਹਾਂ’

ਵੈਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਰਨਾ

ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਬਾਨੂਣੂ
ਬੰਨੂਣੇ

‘ਆਣ ਪਲੰਘ ਤੇ ਕੋਣ ਸਵਾਲਿਆ ਜੇ,
ਮੇਰੇ ਵੈਰ ਦੇ ਤੁਸਾਂ ਸਮਾਨ ਕੀਤੇ’

ਵੈਰ ਪੈਣਾ

ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਕਰਨਾ, ਸਦੀਵੀ ਸੁਤਰੂਤ ਰਖਣਾ

‘ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ ਵੈਰ ਚਾਕਾ,
ਮੱਥਾ ਸੋਕਣਾ ਵਾਂਗ ਕੀ ਡਾਹਿਆ ਈ?’

ਵਲਾ ਕਰਨਾ

ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਗੱਲ ਲਕੋਣੀ, ਵੱਲ ਫਰੇਥ ਕਰਨਾ,
ਪਰਦਾ ਰੱਖਣਾ

‘ਹੁਣ ਕਰੋ ਵਲਾ ਕਿਉਂ ਅਸਾਂ ਕੋਲੋਂ,
ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਨੀ ਚੋਰੀਆਂ ਦੇ’

ਵਲਾਣੇ ਵਲਣਾ

ਬਹੁਤੀ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਨਾ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵੱਧ
ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ‘ਚ ਲੱਗੇ
ਰਹਿਣਾ, ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ
‘ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਮਿਲਕ ਹੈ ਜ਼ਿਮੀਂ ਤੇਰੀ,
ਵਲੇ ਕਾਸ ਨੂੰ ਐਡ ਵਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ’

ਵਾਉ ਲੈਣੀ

ਏਕਾਂਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਘੁੰਮਣਾ ਫਿਰਨਾ, ਸੰਸਾਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ

‘ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਜਹਾਨ ਤੇ ਵਾਉ ਲੈਣੀ,
ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਚਾਏ ਨਿਬੇੜਿਆ ਨੇ’

ਵਾਇਦਾ ਪਾਣਾ

ਅੱਕੜ ‘ਚ ਫਸਾਣਾ, ਚੱਕਰ ਚ ਪਾਣਾ

‘ਦੇਖੋ ਫਕਰ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਮਾਰ ਜੱਟੀ,
ਓਸ ਜੱਟ ਨੂੰ ਵਾਇਦੇ ਪਾਏ ਗਏ’

ਵਾਹ ਚਲਣੀ

ਵੱਸ ਚੱਲਣਾ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰ ਸਕਣ ਯੋਗ
ਹੋਣਾ

‘ਔਗੇ ਔਗ, ਪਿੰਛੇ ਸੱਪ, ਸ਼ੀਂਹ ਪਾਸੀ,
ਸਾਡੀ ਵਾਹ ਨਾ ਚਲਦੀ ਚੋਹੀਂ ਰਾਹੀਂ’

ਵਾਹ ਪੈਣਾ

ਵਾਸਤਾ ਪੈਣਾ, ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ
‘ਹੀਰ ਚੁੱਪ ਬੈਠੀ ਅਸੀਂ ਕੱਢ ਛੱਡੇ,
ਸਾਡਾ ਵਾਹ ਪਿਆ ਨਾਲ ਡੋਰਿਆਂ ਦੇ’

ਵਾਹੋ ਦਾਹ ਚਲਣਾ

ਤਾਬੜਤੋੜ ਚਲਣਾ, ਫਟਾਫਟ ਤੁਰਨਾ,
ਨੱਸੇਭੱਜੀ ਕਰਨਾ, ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਜਾਂ ਕਾਹਲੀ
ਨਾਲ ਪੈਂਡਾ ਮਾਰਨਾ
‘ਵਾਹੋ ਦਾਹ ਚੱਲੇ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਖੇੜੇ,
ਦੇਹੁੰ ਜਾਇ ਕੇ ਪਿੰਡ ਚੜ੍ਹਾਇਓ ਨੇ’

ਵਾਟ ਝਾਗਣਾ

ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਕਰਨਾ, ਕਠਿਨ ਰਾਹ ਦੀਆਂ
ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਸਹਿਣਾ
‘ਖਰੀ ਕਠਨ ਹੈ ਫਕਰ ਦੀ ਵਾਟ ਝਾਗਣ,
ਮੂੰਹੋਂ ਆਖ ਕੇ ਕਾਹੇ ਵਿਗੋਵਣਾ ਹੈ’

Vertical text on the left margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

B-6060

